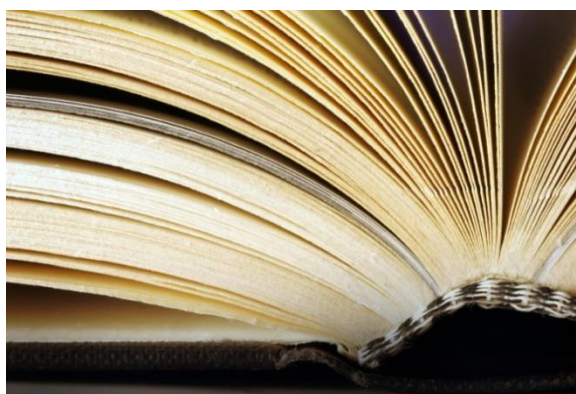

Sierpień 2014, Wrocław

***„Ewaluacja ex-ante programu współpracy
INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020 (wersja
1.3, 2014)”***

Załącznik 1 – Opis zakresu i sposobu uwzględnienia w Programie wniosków i rekomendacji

Załącznik 1 Opis zakresu i sposobu uwzględnienia w Programie wniosków i rekomendacji

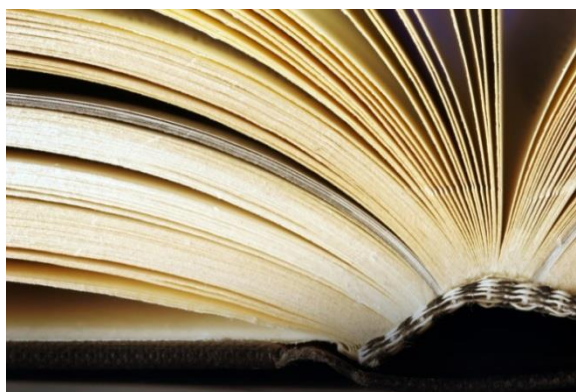
L.p.	Wniosek/ Rekomendacja	Sposób uwzględniania w Programie wersja 1.3 2014
1.	Formułowanie architektury celów powinno uwzględniać kosztochłonność obszarów wsparcia oraz ich zdolności do absorbowania wsparcia finansowego.	Uwzględnione. W kolejnych wersjach Programu zmieniono architekturę celów pod kątem ich kosztochłonności.
2	Partycypacyjny charakter przeprowadzanej oceny ex-ante pozwolił na uzupełnienie Sekcji 1 o podrozdział zawierający uzasadnienie diagnostyczne dla osi priorytetowej Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny.	Częściowo uwzględnione. W kolejnej wersji Programu (z sierpnia 2014r.) ta część diagnozy została rozbudowana.
2.	Przedstawiane w diagnozie dane odnoszą się do całego obszaru wsparcia w sposób jednolity, jednak zachodzące zjawiska przedstawione są w sposób mało ciekawy dla czytelnika. Praktycznie nigdzie w tekście nie korzystano z graficznych sposobów przedstawiania danych (mapy, wykresy i tabele).	Nieuwzględnione Ze względu na małe znaczenie merytoryczne tej rekomendacji oraz biorąc pod uwagę ograniczenia wynikające z Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) NR 288/2014 z dnia 25 lutego 2014 r. rekomendacja nie została uwzględniona.
3.	Według Ewaluatora w dokumencie powinno się częściowo powrócić do logiki programowania przedstawionej w projekcie dokumentu z grudnia 2013r, tj. punktem wyjścia powinna być kompletna diagnoza społeczno-gospodarcza, na podstawie, której przygotowana zostanie analiza SWOT. Analiza SWOT w grudniowej wersji Programu była podstawą do przeprowadzenia analizy problemów i analizy celów, które stanowiłyby punkt wyjścia do tworzenia logiki interwencji.	Nieuwzględnione Ze względu na zmianę struktury dokumentu w porównaniu z wersją z grudnia 2013r. oraz biorąc pod uwagę ograniczenia wynikające z Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) NR 288/2014 z dnia 25 lutego 2014 r. rekomendacja nie została uwzględniona.
4.	Znaczna część rozdziału diagnozy Transport i komunikacja dotyczy transportu kolejowego. Program jednak nie zakłada interwencji w obszarze rozwoju tej gałęzi transportu. Sugeruje się ujednoczenie części diagnostycznej i programowej w tym zakresie.	Uwzględnione. W dokumencie odpowiednio zmodyfikowano zapisy sekcji 1 w obszarze transportu. W aktualnej diagnozie Programu zostały uwzględnione kluczowe wyzwania obszaru wsparcia. W obecnej formule diagnoza oraz część programowa dotyczące transportu są spójne.

<p>5. W przypadku części przytaczanych danych statystycznych brakuje przypisów z podaniem ich źródła.</p>	<p>Uwzględnione. W wersji 1.3 Programu autorzy uzupełnili wszystkie brakujące źródła danych.</p>
<p>6. Wielkość alokacji finansowej na cel tematyczny 11 i realizowany w jego ramach priorytet inwestycyjny IV Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami. (art. 7 ust. 1 lit. (a) pkt (iv)) wyniosła 20,36 mln euro (29,1%). Mimo że w ramach tego priorytetu nie planuje się żadnych znaczących inwestycji, stosunkowo wysoką wielkość alokacji na ten priorytet uzasadnia wielość działań i obszarów tematycznych wpisujących się w cele Programu. Należy przedstawić w Programie kilka przykładowych działań uzasadniających przyjętą alokację.</p>	<p>Uwzględnione. Autorzy Programu uzupełnili w kolejnych wersjach Programu uzasadnienie wyboru celu tematycznego 11 oraz dodatkowo rozszerzyli opisy przykładowych działań.</p>
<p>7. Uzupełnienie wartości wskaźników ram wykonania oraz sprawdzenie ich zgodności z Common Indicators i WLWK</p>	<p>Uwzględnione z wyłączeniem obszarów, dla których w Common Indicators i WLWK nie przypisano wskaźników</p>
<p>8. W opisie oczekiwanych rezultatów należy zachować zasadę zrównoważonego rozwoju i nie dopuszczanie do zbyt silnej presji środowiskowej (czyli de facto spełnienia wymogu zachowania spójności ze strategią UE 2020). Proponuje się przeformułować zapisy (tak aby wskazywały raczej na świadome i zrównoważone wykorzystanie zasobów)</p>	<p>Uwzględnione w wersji 1.3 Programu poprzez szersze uzasadnienie i wskazanie na świadome i zrównoważone wykorzystanie zasobów w Sekcji 8.</p>
<p>9. Zaproponowane w Programie wskaźniki wydają się nie uwzględniać wszystkich aspektów dyskryminacji.</p>	<p>Uwzględnione - system sprawozdawczości i monitorowania Programu będzie zawierał bardziej szczegółowe wskaźniki.</p>

Sierpień 2014, Wrocław

***„Ewaluacja ex-ante programu współpracy
INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020 (wersja
1.3, 2014)”***

Załącznik 2 – Raport metodologiczny

Załącznik 2 RAPORT METODOLOGICZNY

1. WSTĘP

1.1. CEL RAPORTU

Celem niniejszego raportu jest przedstawienie szczegółowego opisu metodologii badania „Ewaluacja ex-ante dla Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia”. Informacje zawarte w niniejszym dokumencie mają kluczowe znaczenie dla przebiegu dalszych prac i organizacji całego procesu badawczego. Ze względu na brak ostatecznej wersji Programu będącego przedmiotem niniejszej analizy, przewiduje się niewielkie modyfikacje zaprezentowanej metodologii po uprzednim uzyskaniu zgody Zamawiającego. Zakłada się, iż takie elastyczne podejście pozwoli lepiej dopasować narzędzia badawcze do specyfiki Programu.

1.2. STRUKTURA RAPORTU

Raport składa się z pięciu głównych części. Pierwsza z nich to Wstęp. W rozdziale tym zaprezentowano cele raportu i jego strukturę. Drugi rozdział zawiera podstawowe informacje o badaniu. Przedstawiono w nim jego kontekst: ogólne wiadomości na temat współpracy transgranicznej oraz odnośnie dotychczasowego kształtu projektu Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2014 – 2020. W tej części zobrazowane również zostały cele i zakres badania. Trzeci rozdział poświęcono ogólnym zasadom przeprowadzania ewaluacji ex – ante, jak również wymaganiom stawianym przez Komisję Europejską w tym zakresie w świetle nowych programów operacyjnych. Czwarty rozdział obejmuje prezentację proponowanej metodologii. Wskazano w nim stawiane pytania badawcze oraz uznane za najlepiej do nich dopasowane metody badawcze, a także wstępne wersje scenariuszy wywiadów. Ostatni rozdział zawiera propozycje organizacji dalszej współpracy Zamawiającego i Wykonawcy. W końcowej części zawarto również wyniki przeprowadzonej analizy ryzyka, która pozwoliła zidentyfikować najważniejsze problemy, jakie mogą pojawić się w trakcie realizacji badania, a także zaprezentowano ich szacowaną wagę, prawdopodobieństwo wystąpienia i proponowane środki zapobiegawcze.

2. OGÓLNE INFORMACJE NA TEMAT BADANIA

2.1. KONTEKST BADANIA

Program Współpracy Transgranicznej Polska–Saksonia 2014-2020 jest jednym z programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT), który będzie realizowany w perspektywie 2014-2020. Program swoim zasięgiem obejmie obszary przygraniczne NUTS 3: podregion jeleniogórski na terenie Polski i powiaty Görlitz i Bautzen na terenie Wolnego Kraju Związkowego Saksonia.

Podregion jeleniogórski składa się z 9 powiatów (w tym miasto Jelenia Góra) o powierzchni 5 571 km² i zamieszkały jest przez około 575 tys. mieszkańców. Powiat Gorlitz o powierzchni 2 106 km² zamieszkiwany jest przez około 281 tys. mieszkańców, zaś powiat Bautzen o powierzchni 2 390 km² zamieszkuje około 325 tys. mieszkańców.

Program ten będzie realizował cele tematyczne i priorytety inwestycyjne określone w stosownych rozporządzeniach EU dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Cele tematyczne dla wszystkich Funduszy obejmują:

1. wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji;
2. zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych;
3. podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR);
4. wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;
5. promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem;
6. ochronę środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystywania Zasobów;
7. promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych;
8. wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników;
9. wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
10. inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie;
11. wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

11 celów tematycznych koncentrowane jest w następujący sposób:

- dla każdego programu współpracy transgranicznej wybiera się nie więcej niż 4 cele tematyczne;
- dla każdego programu współpracy transnarodowej wybiera się nie więcej niż 4 cele tematyczne; dla programów współpracy międzyregionalnej można wybierać wszystkie cele tematyczne.

Oprócz tego, że dla programu współpracy transgranicznej wybiera się 4 cele tematyczne, w Rozporządzeniu EWT określono w ramach współpracy transgranicznej 4 priorytety inwestycyjne w ramach celów tematycznych, są to:

1. integracja transgranicznych rynków pracy, w tym transgraniczna mobilność, wspólne lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspólne szkolenia (w ramach celu tematycznego dotyczącego wspierania zatrudnienia i mobilności zawodowej);
2. promowanie równouprawnienia płci i równych szans w skali transgranicznej, jak również wspieranie włączenia społecznego ponad granicami (w ramach celu tematycznego dotyczącego wspierania włączenia społecznego i walki z ubóstwem);
3. opracowywanie i realizacja wspólnych systemów kształcenia i szkolenia (w ramach celu tematycznego dotyczącego inwestowania w umiejętności, edukację i uczenie się przez całe życie);
4. wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami (w ramach celu tematycznego dotyczącego wzmacniania potencjału instytucjonalnego i efektywnej administracji publicznej).

2.2. CEL BADANIA

Głównym celem ewaluacji ex – ante jest ocena przyjętej w ramach Programu logiki interwencji. Ewaluacja ex – ante ma udzielić odpowiedzi na dwa podstawowe pytania:

- czy planowane do realizacji interwencje publiczne znajdują uzasadnienie społeczno-ekonomiczne,
- czy ich realizacja przyczyni się do osiągnięcia pożądanych celów rozwojowych i strategicznych, zaspokojenia i rozwiązania zdiagnozowanych potrzeb i problemów społeczno-ekonomicznych.

2.3. ZAKRES BADANIA

Badanie ewaluacyjne obejmuje swoim zakresem zaprojektowany kształt Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2014 – 2020. Wykonawca będzie również wykorzystywał doświadczenia i wnioski pochodzące z dotychczasowej realizacji programu w latach 2007-2013. Oprócz konkluzji pochodzących z analizy danych zastanych – dokumentów strategicznych i programowych, w badaniu uwzględnione zostaną również opinie: przedstawicieli administracji rządowej, przedstawicieli samorządu terytorialnego, beneficjentów programu w obecnej perspektywie finansowej, osób zaangażowanych w realizację programu w obecnej perspektywie finansowej, przedstawicieli środowisk naukowych, ekspertów zagranicznych i organizacji pozarządowych.

3. EWALUACJA EX-ANTE – WARUNKI PRZEPROWADZANIA BADANIA WG DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH ORAZ STOSOWNYCH WYTYCZNYCH

3.1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EWALUACJI

Badanie będzie prowadzone zgodnie z Zaleceniami Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie ewaluacji ex-ante oraz Guidelines for the ex ante evaluation of 2014-2020 RDPs (http://enrd.ec.europa.eu/evaluation/library/evaluation-helpdesk-publications/en/evaluation-helpdeskpublications_en.cfm) i będzie przebiegało zgodnie z następującym schematem.

TABELA 1. SCHEMAT BADANIA

3.2. ISTOTA EWALUACJI EX ANTE

Według Komisji Europejskiej, ewaluacja ex-ante jest interaktywnym procesem mającym na celu przedstawienie ocen i rekomendacji eksperckich, niezależnych od instytucji osób zaangażowanych w proces planowania, programowania i tworzenia polityk. Celem ewaluacji ex-ante jest poprawienie i wzmocnienie ostatecznej jakości przygotowywanego programu. Działania ewaluacyjne mają

usprawnić konstruktywny dialog pomiędzy osobami odpowiedzialnymi za program. Z tego względu ewaluacja ex-ante stanowi kluczowy element umożliwiający zrozumienie programu, a także pozwalający na dokonanie alokacji środków finansowych, przy uwzględnieniu przesłanek i zakresu dokonanych wyborów.

Podstawowym zadaniem ewaluacji ex ante jest zbadanie jakości programu lub strategii , aby wspomagać odbiorców w podejmowaniu decyzji dostarczając informacji, które wpłyną na poprawę przyszłych interwencji . Patton określił ewaluację jako proces systematycznego gromadzenia informacji na temat działania, właściwości i rezultatów programów, personelu oraz produktów, które są wykorzystywane przez specjalistów do redukcji niepewności wokół programu i poprawienia jego efektywności, a także służą podejmowaniu decyzji z uwagi na to, co owe programy, personel lub produkty robią oraz czego dotyczą, co również podkreśla użyteczność ewaluacji .

Zadaniem ewaluacji ex-ante jest dokonanie oceny na ile planowany program jest trafny z punktu widzenia potrzeb beneficjentów czy danego sektora, oraz czy zaprojektowana interwencja jest spójna wewnątrznie w zakresie zaplanowanych celów .

TABELA 2. FUNKCJE EWALUACJI EX ANTE

Podstawowe funkcje ewaluacji ex-ante
➤ Wspieranie procesu decyzyjnego
➤ Dostarczanie rzetelnej i przydatnej informacji o obiekcie badania
➤ Podniesienie skuteczności i efektywności realizowanych programów
➤ Identyfikacja słabych i mocnych stron programu
➤ Ocena zasadności interwencji i znaczenia programu
➤ Określenie spodziewanych efektów strategii oraz działań instytucji
➤ Oszacowanie możliwości i ograniczeń, sygnalizowanie pojawiających się problemów
➤ Element zarządzania poprzez cele
➤ Element „przejrzystego i efektywnego zarządzania”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Kierzkowski T., Ocena (ewaluacja) programów i projektów o charakterze społeczno-gospodarczym w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Warszawa 2002

3.3. WYTYCZNE KOMISJI EUROPEJSKIEJ W ZAKRESIE EWALUACJI EX-ANTE W NOWYM OKRESIE PROGRAMOWANIA

Zobowiązanie do przeprowadzenia ewaluacji ex-ante programu operacyjnego wynika z zapisów projektu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych

oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006 (rozporządzenie ogólne).

Zakres i ogólne zasady realizacji ewaluacji ex-ante programów operacyjnych realizowanych w ramach polityki spójności w okresie 2014-2020 zostały zdefiniowane w art. 48 ww. projektu rozporządzenia ogólnego. Zgodnie z zapisami projektu art. 48, przewiduje się, że:

1. Państwa członkowskie przeprowadzają oceny ex-ante w celu poprawy jakości projektowania każdego programu.
2. Za przeprowadzenie ocen ex-ante odpowiada organ odpowiedzialny za przygotowanie programów. Oceny są przekazywane Komisji w tym samym czasie, co program, wraz ze streszczeniem. W przepisach dotyczących poszczególnych funduszy można ustanowić progi, poniżej których ocena ex-ante może zostać połączona z oceną innego programu.
3. Oceny ex-ante obejmują analizę:
 - a. wkładu w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, przy uwzględnieniu wybranych celów tematycznych i priorytetów oraz potrzeb krajowych i regionalnych;
 - b. spójności wewnętrznej proponowanego programu lub działania i jego związku z innymi istotnymi instrumentami;
 - c. spójności alokacji zasobów budżetowych z celami programu;
 - d. spójności wybranych celów tematycznych, priorytetów i odpowiadających im celów programów ze wspólnymi ramami strategicznymi, umową partnerską oraz zaleceniami dla poszczególnych państw przyjętymi na podstawie art. 121 ust. 2 Traktatu oraz zaleceniami Rady przyjętymi na podstawie art. 148 ust. 4 Traktatu;
 - e. adekwatności i zrozumiałości proponowanych wskaźników właściwych dla programu;
 - f. sposobu, w jaki oczekiwane produkty/usługi przyczynią się do osiągnięcia rezultatów;
 - g. czy wartości docelowe ujęte ilościowo dotyczące wskaźników są realistyczne, przy uwzględnieniu przewidywanego wsparcia z funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych;
 - h. uzasadnienia proponowanej formy wsparcia;
 - i. adekwatności zasobów ludzkich i zdolności administracyjnych do zarządzania programem;
 - j. przydatności procedur monitorowania programu oraz gromadzenia danych koniecznych do przeprowadzenia ocen;
 - k. przydatności celów pośrednich wybranych na potrzeby podstawy oceny wykonania;
 - l. adekwatności planowanych środków mających na celu promowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz zapobieganie dyskryminacji;

- m. adekwatności planowanych środków mających na celu promowanie zrównoważonego rozwoju.
4. Ocena ex-ante obejmuje, w stosownych przypadkach, wymogi dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko określone w wykonaniu Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Komisja Europejska doprecyzowała zapisy rozporządzenia w dokumencie Programming Period 2014-2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. Guidance document on ex-ante evaluation. European Regional Development Fund. European Social Fund. Cohesion Fund.

Obok wyżej wymienionych zagadnień ewaluacja ex-ante analizuje także poprawność zaproponowanej struktury programu. W tej kwestii za punkt wyjścia służą wytyczne sformułowane przez Komisję Europejską w zakresie zalecanego kształtu przyszłych programów operacyjnych (Draft Template., 2013). Definiują one elementy programu oraz zakres tematyczny poszczególnych jego części. Zgodnie z tym dokumentem, każdy program powinien się składać z następujących elementów:

TABELA 3. STRUKTURA PROGRAMU OPERACYJNEGO

1. Strategia wkładu programu operacyjnego w realizację Strategii na rzecz Inteligentnego i Zrównoważonego Rozwoju sprzyjającego Włączeniu Społecznemu oraz w osiągnięciu spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej
1.1 Strategia w zakresie wkładu Programu w realizację Strategii na rzecz Inteligentnego i Zrównoważonego Rozwoju sprzyjającego Włączeniu Społecznemu oraz w osiągnięciu spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej
1.1.1 Opis wkładu programu w realizację strategii Europa 2020 i osiągnięciu spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej
1.1.2 Uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych i odpowiadających priorytetów inwestycyjnych
1.2 Uzasadnienie alokacji finansowej
2. Opis osi priorytetowych
2.A. Opis osi priorytetowych innych niż pomoc techniczna
2.A.0 Wyjaśnienie dla ustanowienia osi finansowej pokrywającej więcej niż jedną kategorię regionu lub więcej niż jeden cel tematyczny lub więcej niż jeden fundusz (gdy dotyczy)
2.A.1 Specyficzne cele odpowiadające priorytetowi inwestycyjnemu i oczekiwany rezultat
2.A.2. Działania, które będą wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego (według priorytetów inwestycyjnych) w tym zasady wyboru operacji, wykorzystanie instrumentów finansowych, wykorzystanie projektów kluczowych, wskaźniki produktu
2.A.3. Przepisy szczegółowe dotyczące ESF (gdy dotyczy)
2.A.4. Ocena wykonania
2.A.5. Kategorie interwencji
2.A.6. Podsumowanie planowanego wykorzystania pomocy technicznej (gdzie dotyczy)
2.B. Opis osi priorytetowych poświęconych pomocy technicznej
2.B.0 Wyjaśnienie ustanowienia osi priorytetowej dotyczącej więcej niż jednej kategorii regionu (gdy dotyczy)
2.B.1. Cele specyficzne i oczekiwane rezultaty
2.B.2. Lista wskaźników rezultatu (gdy dotyczy)

2.B.3. Działania, które będą wspierane, ich wkład w realizację celów specyficznych, w tym wskaźniki produktu, które mają mieć wkład w osiągnięciu rezultatów

2.B.4. Kategorie interwencji

3. Plan finansowy programu operacyjnego

3.1. Tabela określająca dla danego roku całkowitą ilość środków przeznaczoną na wsparcie w ramach każdego z Funduszy

3.2.A. Plan finansowy dla programu określający na cały okres programowania i dla każdej osi priorytetowej całkowitą ilość środków finansowych w ramach wsparcia z każdego z funduszy i krajowego dofinansowania

4. Zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego

4.1. Podejście do wykorzystania instrumentów rozwoju kierowanego przez lokalną społeczność i zasady identyfikacji obszarów, na których będą one wdrażane (gdy dotyczy)

4.2. Gdy dotyczy, ustalenia dotyczące zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich

4.3. Gdy dotyczy, podejście do wykorzystania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych innych niż rozwój miast, podejmowanych w ramach Art. 7 (2) Rozporządzenia o EFRR i indykatywnej alokacji finansowej z każdej osi priorytetowej

4.4. Mechanizmy zapewnienia koordynacji z zakresem współpracy i ze strategiami makroregionów i basenów morskich

5. Specyficzne potrzeby regionów geograficznych w największym stopniu dotkniętych ubóstwem lub grup docelowych o najwyższym ryzyku dyskryminacji lub wykluczenia społecznego ze szczególnym uwzględnieniem społeczności zmarginalizowanych i niepełnosprawnych

5.1. Regiony geograficzne w największym stopniu dotkniętych ubóstwem lub grup docelowych o najwyższym ryzyku dyskryminacji lub wykluczenia społecznego

5.2. Strategia programu w zakresie uwzględnienia specyficznych potrzeb regionów geograficznych / grup docelowych w największym stopniu dotkniętych ubóstwem

6. Specyficzne potrzeby obszarów geograficznych dotkniętych poważnymi i trwałymi trudnościami naturalnymi lub demograficznymi

7. Instytucje odpowiedzialne za zarządzanie, kontrolę, audyt oraz rola partnerów.

7.1 Identyfikacja i kontakt do odpowiednich instytucji

7.2. Zaangażowanie partnerów

7.2.1. Rola partnerów we wdrażaniu, monitorowaniu, ewaluacji programu

7.2.2. Dla EFS: dotacje globalne

7.2.3. Dla EFS gdy dotyczy: budowanie potencjału

8. Koordynacja

9. Warunkowość ex-ante

9.1 Identyfikacja mających zastosowanie warunków ex ante i ocena stopnia ich wypełnienia

9.2 Opis działań jakie zostaną podjęte w celu spełnienia odpowiednich ogólnych i tematycznych warunków ex ante, niespełnionych w dniu przekazania programu, instytucje odpowiedzialne i odpowiadający harmonogram tych działań

10. Zmniejszenie przeszkód administracyjnych dla beneficjentów

11. Zasady horyzontalne

11.1. Zrównoważony rozwój

11.2. Równość szans i nie dyskryminacja

11.3. Równość mężczyzn i kobiet

12. Osobne części – prezentowane jako aneksy w drukowanej wersji dokumentu

12.1. Lista projektów kluczowych, których wdrożenie jest planowane w ramach okresu

programowania

12.2. Sposób oceny wykonania założeń dla programu operacyjnego

4. METODOLOGIA BADANIA

4.1. KONCEPCJA POSTĘPOWANIA EWALUACYJNEGO

W niniejszej części zawarto schemat realizacji badania w podziale na bloki i pytania badawcze. Na końcu każdej z części zawarto tabele, w których poszczególnym zagadnieniom badawczym przypisano metody zbierania i metody analizy danych. Opisy metod znajdują się w dalszej części raportu.

BLOK I – OCENA TRAFNOŚCI, ZGODNOŚCI I SPÓJNOŚCI WEWNĘTRZNEJ PROGRAMU

A. Czy interwencja publiczna w postaci programu trafnie odpowiada na zdiagnozowane wyzwania i potrzeby społeczno- ekonomiczne obszaru objętego programem?

Schemat realizacji badania w zakresie odpowiedzi na pytanie badawcze A:

KROK 1	<p>Zostanie przeprowadzona analiza desk research Programu pozwalająca na uzyskanie wstępnej odpowiedzi na następujące pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czy diagnoza uwzględnia aktualne dane, aktualne trendy społeczno-gospodarcze? • czy identyfikuje najważniejsze uwarunkowania i wyzwania rozwojowe? • czy poszczególnym problemom nadano odpowiednią wagę? • czy i z jakiego powodu inne istotne kwestie zostały w diagnozie pominięte? • czy rodzaj interwencji publicznej w poszczególnych obszarach Programu należy uznać za zasadny? • czy problemy/kwestie przedstawione w diagnozie przekładają się we właściwych proporcjach na cele priorytetów i Programu? • czy w strategii Programu poszczególnym kwestiom nadana została odpowiednia waga? • czy trafnie zastosowana została zasada koncentracji tematycznej? • czy i z jakiego powodu problemy zidentyfikowane w diagnozie zostały w Programie pominięte? <p>Dążąc do odpowiedzi na powyższe pytania Wykonawca będzie opierał się także m.in. na krajowej i zagranicznej literaturze przedmiotu, krajowych i zagranicznych ekspertyzach, bazach danych (m.in. GUS, BDL, Eurostat, Ameco, etc.).</p>
KROK 2	Odpowiedzi uzyskane na poziomie kroku 1 zostaną uzupełnione rezultatami badania CAWI ¹ .
KROK 3	Wnioski sformułowane na poziomie kroku 2 poddane zostaną weryfikacji na drodze badania delfickiego
KROK 4	Wypracowane zostaną wnioski i rekomendacje. Eksperti zespołu badawczego dokonają oceny eksperckiej w wyniku, której określona zostanie wartość wskaźnika: „Zgodność interwencji publicznej z wyzwaniami i potrzebami społeczno-gospodarczymi regionu”. Opis metody wyznaczania wartości powyższego wskaźnika został zaprezentowany w części poświęconej metodom i technikom badawczym (patrz <i>Ocena ekspercka</i>).

TABELA 4. PYTANIE EWALUACYJNE A - ZESTAWIENIE ZAGADNIEŃ BADAWCZYCH I PROPONOWANYCH METOD BADAWCZYCH

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
----------------------	-----------------------------

¹ Grupa potencjalnych respondentów została wskazana w części „METODY BADAWCZE”.

Trafność diagnozy społeczno- ekonomicznej, w tym aktualność i trafność analizy trendów społeczno-ekonomicznych wykorzystanych w diagnozie społeczno- ekonomicznej	Desk research CAWI Metoda delficka Ocena ekspercka
Sposób priorytetyzacji zidentyfikowanych w diagnozie wyzwań i potrzeb społecznoekonomicznych <ul style="list-style-type: none"> czy poszczególnym problemom nadano odpowiednią wagę, czy i z jakiego powodu inne istotne kwestie zostały w diagnozie pominięte 	Desk research Matryce logiczne Metoda delficka Ocena ekspercka
Zasadność interwencji publicznej w poszczególnych obszarach Programu	Desk research Metoda delficka Ocena ekspercka
Trafność zaproponowanych celów Programu w kontekście zidentyfikowanych/zdefiniowanych wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych (czy problemy/kwestie przedstawione w diagnozie przekładają się we właściwych proporcjach na cele priorytetów i Programu; czy w strategii Programu poszczególnym kwestiom nadana została odpowiednia waga, czy trafnie zastosowana została zasada koncentracji tematycznej, czy i z jakiego powodu problemy zidentyfikowane w diagnozie zostały w strategii Programu pominięte).	Desk research Matryce logiczne Metoda delficka Ocena ekspercka

B. Czy zaproponowana w ramach programu logika interwencji umożliwi realizację założonych celów rozwojowych?

Schemat realizacji badania w zakresie odpowiedzi na pytanie badawcze B:

KROK 1	Zostanie przeprowadzona przez Ewaluatora analiza porównawcza odtworzonej logiki interwencji z wiedzą naukową i ekspercką. W rezultacie powstanie wstępny ekspercki model logiczny całego PWT Polska-Saksonia i jego poszczególnych osi priorytetowych zaprezentowany w postaci eksperckich diagramów przyczynowo-skutkowych. Ponadto, zostanie dokonana ogólna ocena wpływu realizacji Programu na sytuację społeczno-ekonomiczną w regionie oraz analiza alternatywnych sposobów realizacji zakładanych celów.
KROK 2	W celu określenia spójności wewnętrznej zarówno celów i działań oraz priorytetów inwestycyjnych w ramach osi priorytetowych, jak i poszczególnych osi priorytetowych zostanie wykorzystana matryca logiczna.
KROK 3	Zostanie dokonana przez Ewaluatora analiza realności osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji w kontekście zaproponowanej logiki interwencji, w tym alokowanych środków finansowych z uwzględnieniem czynników zewnętrznych.
KROK 4	Przeanalizowane zostaną obszary krytyczne realizacji programu, a także wpływ polityk, strategii i programów wdrażanych na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym na wdrażanie PWT Polska-Saksonia.
KROK 5	Ekspertki zespołu badawczego dokonają oceny eksperckiej w wyniku której określona zostanie wartość wskaźnika obserwacji: „Skuteczność logiki interwencji przedstawionej w projekcie PWT Polska-Saksonia w kontekście realizacji celów tego programu”. Opis metody wyznaczania wartości powyższego wskaźnika został zaprezentowany w części poświęconej metodom i technikom badawczym (patrz <i>Ocena ekspercka</i>).

TABELA 5. PYTANIE EWALUACYJNE B - ZESTAWIENIE ZAGADNIENI BADAWCZYCH I PROPONOWANYCH METOD BADAWCZYCH

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
----------------------	-----------------------------

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
Analiza i ocena związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy zaplanowanymi w ramach Programu działaniami i ich produktami a oczekiwanymi rezultatami	Why-Because Analysis Diagramy z logiką interwencji Drzewo problemów Forum internetowe
Ogólna ocena wpływu realizacji Programu na sytuację społeczno-ekonomiczną obszaru wsparcia (w tym prawdopodobne, a dotychczas nieprzewidziane w projekcie Programu pozytywne i negatywne efekty oddziaływania Programu)	Desk research Mapowanie Matryca Sorensena Why-Because Analysis
Analiza alternatywnych sposobów realizacji założonych celów	Desk research Forum internetowe CAWI
Sposób zastosowania zasady koncentracji tematycznej (uzasadnienie oraz spójność z logiką interwencji w tym w szczególności z celami Programu),	Desk research Analiza optymalizacji Mapowanie
Adekwatność wielkości i struktury nakładów finansowych pod kątem jej spójności z wyzwaniem i potrzebami, planowanymi działaniami oraz założonymi celami	Desk research Analiza optymalizacji Mapowanie
Spójność wewnętrzna celów i działań planowych do realizacji w ramach osi priorytetowych, jak i pomiędzy poszczególnymi osiami priorytetowymi w celu oceny stopnia i zakresu ich komplementarności oraz spodziewanych efektów synergicznych	Matryce logiczne Drzewo problemów Wywiady pogłębione
Trafność sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego interwencji oraz zasady zintegrowanego podejścia do rozwoju społeczno-ekonomicznego w tym w szczególności w odniesieniu do interwencji ukierunkowanych na obszary problemowe	Desk reserach Meta-ewaluacja Wywiady pogłębione
Trafność zastosowania poszczególnych form wsparcia	Desk research Konsultacje mailowe z ekspertami zagranicznymi
Adekwatność działań do wskazanej liczby beneficjentów	Desk reserach CAWI
Przewidywany wpływ projektów kluczowych (jeżeli wystąpią) na realizację celów priorytetów i Programu	Desk research Matryca Leopolda
Uzasadnienie empiryczne i teoretyczne związków przyczynowo- skutkowych, na których zbudowana jest logika interwencji Programu i osi priorytetowych (czy logika interwencji Programu wynika z ogólnie przyjętych teorii społeczno- ekonomicznych oraz czy oparta jest na przytoczonych w programie dowodach empirycznych w postaci badań naukowych, badań ewaluacyjnych, analiz, studiów itp.)	Desk research Why-Because Analysis Diagramy z logiką interwencji Drzewo problemów

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
<p>Realność osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji (produktów i rezultatów) w kontekście zaproponowanej logiki interwencji, w tym alokowanych środków finansowych z uwzględnieniem czynników zewnętrznych</p>	<p>Desk research Benchmarking Matryca Sorensena Analiza optymalizacji Konsultacje mailowe z ekspertami zagranicznymi</p>
<p>Obszary krytyczne realizacji Programu, wraz ze wskazaniem sposobów reakcji na wystąpienie potencjalnych zagrożeń</p>	<p>Analiza ryzyka Wywiady pogłębione</p>
<p>Wpływ polityk, strategii i programów wdrażanych na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym oraz innych czynników zewnętrznych związanych z bieżącą i prognozowaną sytuacją społeczno-gospodarczą na realizację założeń i celów Programu</p>	<p>Matryca Leopolda Meta-ewaluacja Matryca Sorensena Wywiady pogłębione</p>
<p>Uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do Programu mające wpływ na jego skuteczność i efektywność</p>	<p>Matryca Sorensena Analiza ryzyka Badanie delfickie</p>

BLOK II – OCENA SPÓJNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ PROGRAMU

C. Czy założenia i cele programu są spójne z najważniejszymi politykami i strategiami na poziomie unijnym i krajowym, w tym w szczególności ze strategią Europa 2020, wspólnymi ramami strategicznymi oraz umową partnerstwa?

Schemat realizacji badania w zakresie odpowiedzi na pytanie badawcze C:

KROK 1	Przy zastosowaniu metody desk research zostanie przeprowadzona przez Ewaluatora wnikliwa analiza PWT Polska-Saksonia oraz najważniejszych dokumentów na poziomie unijnym i krajowym (lista dokumentów została przedstawiona w opisie metody desk research w części „Metody badawcze”). Wspomniana analiza zostanie przeprowadzona niezależnie przez wybranych ekspertów Ewaluatora. Indywidualna ocena przez każdego z ekspertów umożliwi sformułowanie niezależnych opinii dotyczących spójności założeń i celów PWT z najważniejszymi politykami i strategiami na poziomie krajowym i unijnym, a także wskazanymi w projekcie rozporządzenia (art. 48 pkt. 3 (d)) rekomendacjami Rady Unii Europejskiej.
KROK 2	Uzupełnieniem działań przewidzianych w kroku 1 będzie przeprowadzenie kontroli krzyżowej, która służy do analizy spójności opisanych w różnych dokumentach kierunków interwencji, tzn. dąży do sprawdzenia, czy będą pomiędzy nimi występowały efekty synergii, czy może interwencje te są sprzeczne.
KROK 3	Wypracowane zostaną wnioski i rekomendacje. Eksperti zespołu badawczego dokonają oceny eksperckiej w wyniku, której określona zostanie wartość wskaźników: „Stopień spójności celów przedstawionych w projekcie Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia ze strategiami na poziomie unijnym” oraz „Stopień spójności celów przedstawionych w projekcie Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia ze strategiami na poziomie krajowym”. Opis metody wyznaczania wartości dla powyższych wskaźników został zaprezentowany w części poświęconej metodom i technikom badawczym (patrz <i>Ocena ekspercka</i>).

TABELA 6. PYTANIE EWALUACYJNE C - ZESTAWIENIE ZAGADNIEŃ BADAWCZYCH I PROPONOWANYCH METOD BADAWCZYCH

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
Spójność założeń i celów Programu (w tym zdefiniowanych w diagnozie wyzwani i potrzeb rozwojowych) z najważniejszymi unijnymi, krajowymi i regionalnymi celami strategicznymi, (w jakim stopniu spodziewane efekty Programu przyczynią się do realizacji celów strategicznych na różnych poziomach, w tym w szczególności do realizacji celów strategii Europa 2020)	Desk research Kontrola krzyżowa
Spójności Programu ze wskazanymi w projekcie rozporządzenia (art. 48 pkt. 3 (d)) rekomendacjami Rady Unii Europejskiej.	Desk research Kontrola krzyżowa

D. Czy i w jakim zakresie program uwzględnia i przyczynia się do realizacji celów polityk horyzontalnych (realizacja zasad równości kobiet i mężczyzn, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju)?

Schemat realizacji badania w zakresie odpowiedzi na pytanie badawcze D:

KROK 1	Przy zastosowaniu metody desk research zostanie przeprowadzona przez Ewaluatora analiza stopnia, w jakim zapisy Programu uwzględniają i przyczyniają się do realizacji celów polityk horyzontalnych, w tym zasad: równości kobiet i mężczyzn, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju.
KROK 2	W kroku drugim zastosowana zostanie metoda CAWI ² . Będzie miała ona na celu uzupełnienie odpowiedzi na pytanie ewaluacyjne D.
KROK 3	Wypracowane zostaną wnioski i rekomendacje. Eksperti zespołu badawczego dokonają oceny eksperckiej w wyniku, której określona zostanie wartość wskaźnika: „Stopień uwzględniania celów polityk horyzontalnych”. Opis metody wyznaczania wartości powyższego wskaźnika został zaprezentowany w części poświęconej

² Grupa potencjalnych respondentów została wskazana w części „METODY BADAWCZE”.

metodom i technikom badawczym (patrz *Ocena ekspercka*).

TABELA 7. PYTANIE BADAWCZE D - ZESTAWIENIE ZAGADNIENÍ BADAWCZYCH I PROPONOWANYCH METOD BADAWCZYCH

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
Stopień i zakres uwzględnienia zasad horyzontalnych w procesie programowania (czy w ramach przygotowywania diagnozy oraz całego Programu brane były pod uwagę/poddawane analizie zasady równości kobiet i mężczyzn, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju oraz czy w procesie programowania uczestniczyły podmioty zaangażowane w promocję zasad horyzontalnych)	Desk research CAWI Ocena ekspercka
Przewidywany wkład Programu do realizacji celów polityk horyzontalnych (czy w ramach Programu przewidziane zostały konkretne działania/instrumenty służące realizacji zasad horyzontalnych oraz jaka będzie ich spodziewana skuteczność i efektywność)	Desk research Ocena ekspercka CAWI
Sposób uwzględnienia zasad horyzontalnych w procesie wdrażania, monitorowania i ewaluacji Programu.	Desk research Ocena ekspercka CAWI

BLOK III – OCENA SYSTEMU REALIZACJI PROGRAMU

E. Czy i w jakim zakresie istniejący układ instytucjonalny (w okresie 2007-2013) i zasoby ludzkie są wystarczające do realizacji założeń i celów przyszłego programu?

Schemat realizacji badania w zakresie odpowiedzi na pytanie badawcze E:

KROK 1	W porozumieniu z Zamawiającym zostaną zebrane i przeanalizowane przez Wykonawcę (metoda desk research) dokumenty i inne dostępne materiały umożliwiające ocenę potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania Programu. Umożliwi to dokonanie wstępnej oceny zasobów ludzkich, struktur oraz rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych w ramach oraz pomiędzy instytucjami funkcjonującymi w systemie realizacji, a także określenie obszarów ryzyka barier dla skutecznej i efektywnej realizacji programu.
KROK 2	Zastosowana zostanie metoda CAWI ³ umożliwiająca pełną ocenę zasobów ludzkich w jednostkach wykonawczych Programu w oparciu o takie czynniki jak: wiedza i doświadczenie pracowników (w tym system szkoleń), system rekrutacji i selekcji, system motywacyjny, fluktuacja kadr, warunki pracy, zasoby materialne. Ponadto umożliwi to pogłębienie dokonanej na poziomie kroku 1 oceny struktur oraz rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych w ramach oraz pomiędzy instytucjami funkcjonującymi w systemie realizacji, a także określenie obszarów ryzyka barier dla skutecznej i efektywnej realizacji programu.
KROK 3	Na podstawie efektów zadań podjętych w krokach 1-2 zostaną sformułowane wstępne wnioski i rekomendacje związane z analizą koncepcji systemu realizacji zawartej w Programie uwzględniające: <ul style="list-style-type: none"> ocenę zasobów ludzkich, ocenę struktur oraz rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych w ramach oraz pomiędzy instytucjami funkcjonującymi w systemie realizacji; określenie obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji programu; ocenę stopnia dekoncentracji systemu realizacji programu operacyjnego; ocenę decentralizacji systemu realizacji programu operacyjnego; ocenę powiązań organizacyjnych i proceduralnych instytucji funkcjonujących w systemie realizacji Programu.
KROK 4	Wypracowane zostaną wnioski i rekomendacje. Ekspertzy zespołu badawczego dokonają oceny eksperckiej w wyniku, której określona zostanie wartość wskaźnika: „Sprawność planowanego układu instytucjonalnego związanego z realizacją celów Programu”. Opis metody wyznaczania wartości dla powyższego wskaźnika został zaprezentowany w części poświęconej metodom i technikom badawczym (patrz <i>Ocena ekspercka</i>).

TABELA 8. PYTANIE BADAWCZE E - ZESTAWIENIE ZAGADNIENÍ BADAWCZYCH I PROPONOWANYCH METOD BADAWCZYCH

³ Grupa potencjalnych respondentów została wskazana w części „METODY BADAWCZE”.

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
Potencjał ludzki i administracyjny najważniejszych instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie Programu	Desk research CAWI Meta-ewaluacja Ocena ekspercka
Obszary ryzyka i bariery dla skutecznej i efektywnej realizacji Programu	Analiza ryzyka CAWI Meta-ewaluacja Ocena ekspercka
Struktury i rozwiązania organizacyjne w ramach oraz pomiędzy najważniejszymi instytucjami systemu realizacji (m.in. podział kompetencji/zadań, koordynacja działań, mechanizmy koordynacji i monitorowania komplementarności i synergii efektów podejmowanych działań komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna), spójność i trafność procedur, ilość pracowników, wiedza i doświadczenie pracowników (w tym system szkoleń), system rekrutacji i selekcji, system motywacyjny, fluktuacja kadr, warunki pracy, zasoby materialne)	Desk research CAWI Meta-ewaluacja Ocena ekspercka

F. Czy założenia programu umożliwiają skuteczną i efektywną realizację procesów monitorowania i ewaluacji?

Schemat realizacji badania w zakresie odpowiedzi na pytanie badawcze F:

KROK 1	Zostanie przeprowadzona przez Ewaluatora ewaluacja ex ante systemu wskaźników monitoringu przy uwzględnieniu dwóch głównych elementów: <ul style="list-style-type: none"> oceny systemu wskaźników (ocena sposobu doboru oraz ocena powiązań pomiędzy wskaźnikami), zawartych w projekcie PWT Polska-Saksonia; oceny wartości wskaźników (wartości pośrednie i docelowe) zawartych w projekcie PWT Polska-Saksonia. W ramach kroku 1 zostaną także udzielone odpowiedzi na kwestie dotyczące: <ul style="list-style-type: none"> zbierania i przetwarzania niezbędnych danych oraz ryzyk i potencjalnych barier w tym zakresie; zasobów ludzkich oraz potencjału instytucjonalnego systemu monitorowania i ewaluacji (obszary ryzyka i bariery dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji);
KROK 2	Wnioski z poziomu kroku 1 i sformułowane na nich wstępne rekomendacje zostaną skonfrontowane z wynikami konsultacji mailowych z ekspertami zagranicznymi oraz informacjami zebranymi podczas wywiadów pogłębionych. Umożliwi to pogłębienie i zmodyfikowanie dotychczasowych konstatacji w analizowanym zakresie tematycznym.
KROK 3	Na podstawie wniosków sformułowanych na etapie kroków 1-2 eksperci zespołu badawczego dokonają oceny eksperckiej, w wyniku której określone zostaną wartości wskaźników: „Skuteczność realizacji monitorowania PWT Polska-Saksonia”; „Skuteczność realizacji ewaluacji PWT Polska-Saksonia”; „Efektywność realizacji monitorowania PWT Polska-Saksonia”; „Efektywność realizacji ewaluacji PWT Polska-Saksonia”. Opis metody wyznaczania wartości dla powyższych wskaźników został zaprezentowany w części poświęconej metodom i technikom badawczym (patrz <i>Ocena ekspercka</i>).
KROK 4	Sformułowanie przez Ewaluatora ostatecznych wniosków i rekomendacji z zakresu oceny systemu monitorowania i ewaluacji Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia.

TABELA 9. PYTANIE BADAWCZE F - ZESTAWIENIE ZAGADNIENÍ BADAWCZYCH I PROPONOWANYCH METOD BADAWCZYCH

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
W odniesieniu do wskaźników produktu i rezultatu zbadana zostanie ich adekwatność (ang. <i>relevance</i>), zrozumiałość (ang. <i>clarity</i>), wiarygodność statystyczna, dostępność, agregowalność oraz solidność (ang. <i>robustness</i>) z uwzględnieniem ich wartości bazowych (ang. <i>baselines</i>) i wartości docelowych (ang. <i>target values</i>). Wykonawca na prośbę Zamawiającego określi wartości bazowe dla wskaźników rezultatu	Desk research Analiza wielokryterialna Konsultacje mailowe z ekspertami

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
Dobór wskaźników (oraz ich wartości) dla oceny realizacji tzw. celów pośrednich - „kamieni milowych” (ang. <i>milestones</i>), o których mowa w projektach rozporządzenia ogólnego i EWT pod kątem ich adekwatności (ang. <i>relevance</i>), zrozumiałości (ang. <i>clarity</i>), dostępności, trafności doboru (ang. <i>suitability</i>)	Desk research Analiza wielokryterialna Mapowanie Konsultacje mailowe z ekspertami
Procedury umożliwiające terminowe dostarczanie odpowiedniego zakresu danych m.in. na użytek sprawozdań rocznych	Desk research Wywiady pogłębione Meta-ewaluacja
Źródła oraz metody generowania danych oraz procedury służące zapewnieniu wysokiej jakości pozyskiwanych danych	Desk research Wywiady pogłębione Meta-ewaluacja Konsultacje mailowe z ekspertami
Identyfikacja luk informacyjnych w zakresie dostępu do danych niezbędnych do skutecznej realizacji procesu monitoringu i ewaluacji oraz zaproponowanie sposobów pozyskiwania niezbędnych danych)	Desk research Wywiady pogłębione Meta-ewaluacja
Zasoby ludzkie oraz potencjał instytucjonalny	Desk research Wywiady pogłębione Meta-ewaluacja Analiza ryzyka Mapowanie
System monitoringu i ewaluacji (obszary ryzyka i bariery dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji)	Desk research Wywiady pogłębione Meta-ewaluacja Analiza ryzyka

TABELA PODSUMOWUJĄCA EWALUACJĘ PROGRAMU W ZAKRESIE BLOKÓW I - III

Nr problemu badawczego	Wskaźnik obserwacji	
	Nazwa	Wartość
A	Zgodność interwencji publicznej z wyzwaniami i potrzebami społeczno-gospodarczymi regionu	0 – 6 (0 – brak zgodności, 6 – pełna zgodność)
B	Skuteczność logiki interwencji przedstawionej w projekcie Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia w kontekście realizacji celów tego programu	0 – 6 (0 – brak skuteczności, 6 – pełna skuteczność)
C	Stopień spójności celów przedstawionych w projekcie Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia ze strategiami na poziomie unijnym	0 – 6 (0 – brak spójności, 6 – pełna spójność)
	Stopień spójności celów przedstawionych w projekcie Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia ze strategiami na poziomie krajowym	
D	Stopień uwzględniania celów polityk horyzontalnych	0 – 6 (0 – brak skuteczności, 6 – pełna skuteczność)
E	Sprawność planowanego układu instytucjonalnego związanego z realizacją celów Programu+	0 – 6 (0 – brak skuteczności, 6 – pełna skuteczność)
F	Skuteczność realizacji monitorowania PWT Polska-Saksonia	0 – 6 (0 – brak skuteczności/efektywności, 6 – pełna skuteczność/efektywność)
	Skuteczność realizacji ewaluacji PWT Polska-Saksonia	
	Efektywność realizacji monitorowania PWT Polska-Saksonia	
	Efektywność realizacji ewaluacji PWT Polska-Saksonia	

G. Przygotowanie wstępnej koncepcji procesu ewaluacji programu na cały okres jej realizacji, która posłuży do przygotowania planu ewaluacji programu na lata 2014-2020

W ramach tej części ewaluacji ex-ante Wykonawca przygotowuje wstępną koncepcję procesu ewaluacji PWT Polska-Saksonia, która posłuży do przygotowania Planu ewaluacji Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2014-2020, dzięki któremu możliwe będzie bieżące formułowanie wniosków i rekomendacji dot. zarówno implementacji, jak i realizacji celów zakładanych w programie. Plan ten powinien zawierać osiem podstawowych elementów:

- listę tematów badań ewaluacyjnych wraz z uzasadnieniem ich realizacji,
- metody przewidziane do zastosowania wraz z określeniem zapotrzebowania na dane,
- sposoby zapewnienia dostarczenia odpowiedniego zakresu danych na użytek ewaluacji,
- harmonogram procesu ewaluacji,
- sposoby komunikacji wyników ewaluacji,
- zasoby ludzkie,
- budżet,
- plan szkoleń (opcjonalnie).

Pierwszym etapem prac nad jej stworzeniem będzie szczegółowa analiza dokumentu Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2014-2020, aby wstępna koncepcja procesu ewaluacji ściśle wynikała z logiki interwencji programu. Ta część badania będzie składała się z dwóch głównych komponentów, które będą odnosić się do wszystkich wymienionych wyżej elementów planu ewaluacji:

- a.) koncepcja merytoryczna procesu ewaluacji
- b.) sposób realizacji procesu ewaluacji

Schemat realizacji badania w zakresie odpowiedzi na pytanie badawcze G:

Koncepcja merytoryczna procesu ewaluacji

KROK 1a	<p>Wykonawca przedstawi propozycję listy badań ewaluacyjnych. W trakcie jej tworzenia Ewaluator będzie miał na uwadze, aby znajdowały się na niej dwa rodzaje badań wyróżnione ze względu na kryterium celu ewaluacji:</p> <ul style="list-style-type: none">• Ewaluacje strategiczne, których celem jest ocena i analiza ewolucji programu w odniesieniu do priorytetów krajowych i wspólnotowych. Dotyczą one głównie analizy i oceny interwencji na poziomie celów strategicznych. Przedmiotem ewaluacji strategicznych jest analiza i ocena trafności ogólnych kierunków interwencji wyznaczonych na etapie programowania. Jednym z istotnych aspektów ewaluacji strategicznej jest weryfikacja przyjętej strategii w odniesieniu do aktualnej i przewidywanej sytuacji społeczno-ekonomicznej.• Ewaluacje operacyjne, których celem jest wspieranie procesu monitorowania programu. Powiązane są one ściśle z procesem zarządzania i monitorowania programu. Celem ewaluacji operacyjnych jest wsparcie instytucji odpowiedzialnych za realizację programu w zakresie osiągnięcia założonych celów operacyjnych poprzez dostarczanie użytecznych wniosków i rekomendacji. <p>Ponieważ koncepcja procesu ewaluacji, będąca elementem ewaluacji ex-ante, ma posłużyć do przygotowania Planu ewaluacji PWT Polska-Saksonia na lata 2014-2020 prezentowane w nim badania będą:</p> <ul style="list-style-type: none">• ewaluacjami bieżącymi (on-going) – ewaluacja połączona z monitorowaniem programu operacyjnego, która stanowi uzasadnianie propozycji przesunąć środków w ramach osi priorytetowych i pomiędzy nimi oraz podziału rezerw związanych ze skutecznością i efektywnością wykorzystania środków UE,
----------------	---

Koncepcja merytoryczna procesu ewaluacji	
	<ul style="list-style-type: none"> ewaluacjami ad hoc – ewaluacja, którą można przeprowadzić w przypadku, gdy monitorowanie programu operacyjnego wykaże znaczące odejście od celów początkowo ustalonych i w przypadku, gdy przedstawiane są propozycje rewizji programu, bądź ewaluacjami na zakończenie realizacji programu operacyjnego (ex-post) – ewaluacja, która określi efektywność wdrażania programu i zostanie przeprowadzona przez niezależnych ekspertów, obejmując ocenę wykorzystania środków, skuteczność i wydajność pomocy oraz jej oddziaływanie. <p>Lista propozycji badań przedstawiona przez Ewaluatora we wstępnej koncepcji procesu ewaluacyjnego zawierać będzie uzasadnienie przydatności realizacji wskazanych badań.</p>
KROK 2a	Wykonawca we wstępnej koncepcji procesu ewaluacji przedstawi listę metod, przewidzianych do zastosowania w badaniach ewaluacyjnych PWT Polska-Saksonia umożliwiających rzetelne wykonanie proponowanych badań. Dla każdej z metod zostanie określone zapotrzebowanie na niezbędne do skutecznej realizacji procesu ewaluacji dane.
KROK 3a	Weryfikacja proponowanych tematów i metod badań ewaluacyjnych przez eksperta; dyskusja dot. wstępnej koncepcji procesu ewaluacji.
KROK 4a	Przygotowanie przez Wykonawcę ostatecznej wersji wstępnej koncepcji procesu ewaluacji Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia.
Sposób realizacji procesu ewaluacji	
KROK 1b	Wstępna koncepcja procesu ewaluacji zaprezentowanego w ewaluacji ex-ante zawierać będzie propozycje wypełniania zidentyfikowanych przez Wykonawcę luk informacyjnych w zakresie dostępu do danych niezbędnych do skutecznej realizacji badań. W celu przeprowadzania wiarygodnych i rzetelnych badań ewaluacyjnych Wykonawca zwróci uwagę m.in. na stosowanie w systemie monitoringu programu ogólnie dostępnych, na bieżąco aktualizowanych baz danych statystycznych.
KROK 2b	Proponowany projekt planu ewaluacji zawierać będzie harmonogram realizacji procesu ewaluacji obejmujący lata wdrażania programu, jak i lata po zakończeniu wdrażania, kiedy to możliwe będzie przeprowadzenie ewaluacji ex-post.
KROK 3b	Zaproponowanie sposobów komunikacji wyników ewaluacji oraz zasad raportowania i prezentacji wyników badań ewaluacyjnych.
KROK 4b	Wskazania proponowanych podmiotów do zaangażowania przy ewaluacji PWT Polska-Saksonia.
KROK 4b	Określenie przez Ewaluatora ewaluacji ex-ante źródła finansowania realizacji badań przewidzianych do realizacji, wskazanie zalecanych szkoleń oraz przedyskutowanie całej koncepcji.
KROK 5b	Przygotowanie przez Wykonawcę ostatecznej wersji wstępnej koncepcji procesu ewaluacji Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia.

TABELA 10. ZAGADNIENIE BADAWCZE G - PROPONOWANE METODY BADAWCZE

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
Przygotowanie wstępnej koncepcji procesu ewaluacji programu na cały okres jej realizacji, która posłuży do przygotowania planu ewaluacji programu na lata 2014-2020	Desk research Benchmarking

BLOK IV - OCENA OBCIĄŻENIA ADMINISTRACYJNEGO DLA BENEFICJENTÓW PROGRAMU

Schemat realizacji badania w zakresie bloku badawczego IV:

KROK 1	W porozumieniu z Zamawiającym zostaną zebrane i przeanalizowane przez Ewaluatora (metoda desk research) dokumenty i inne dostępne materiały umożliwiające identyfikację obciążeń administracyjnych Programu realizowanego w obecnej perspektywie finansowej. Przeanalizowane zostanie, czy wszystkie możliwe zapisy, mające na celu zmniejszenie obciążeń administracyjnych zostały wprowadzone do Programu. W swojej analizie Ewaluator uwzględni ograniczenia wynikające z zapisów CPR.
KROK 2	Zostanie zastosowana metoda CAWI ⁴ w celu uzupełnienia i weryfikacji wniosków sformułowanych na poziomie kroku 1.

⁴ Grupa potencjalnych respondentów została wskazana w części „METODY BADAWCZE”.

KROK 3	Wnioski sformułowane na poziomie kroku 2 poddane zostaną weryfikacji na drodze badania delfickiego.
KROK 4	Wypracowane zostaną wnioski i rekomendacje.

TABELA 11. BLOK IV - PROPONOWANE METODY BADAWCZE

Zagadnienia badawcze	Proponowane metody badawcze
Ocena obciążenia administracyjnego dla beneficjentów programu	Desk research CAWI Metoda delficka

4.2. METODY BADAWCZE

Udzielenie odpowiedzi na powyższe pytania wymaga zastosowania różnorodnych metod badawczych, pozwalających zarówno na zebranie danych jak i umożliwiające ich analizę. Aby zapewnić obiektywizm oraz przedstawić logiczne i wiarygodne wnioski konieczne jest zebranie informacji z różnych źródeł. Z uwagi na charakter badania – specyfikę ewaluacji ex – ante szczególne znaczenie będą miały analizy eksperckie, bazujące na dotychczasowym doświadczeniu ekspertów oraz wynikach analizy danych zastanych. Metody pozyskiwania danych pierwotnych będą miały w ramach badania znaczenie drugoplanowe. Zebrane dane pierwotne posłużą do weryfikacji wyników przeprowadzonych analiz.

DESK RESEARCH

Metoda badawcza, która zakłada szczegółową analizę dostępnych danych. W ramach analizy danych zastanych przeglądowi poddane zostaną dane zebrane na potrzeby analiz statystycznych oraz dane wtórne (informacje, które nie zostały wytworzone na potrzeby niniejszej ewaluacji, jak dokumenty strategiczne, opracowania, raporty, ekspertyzy). Analiza danych zastanych jest użyteczna ze względu na wysoki stopień obiektywizmu oraz możliwość wykorzystania zebranych informacji na potrzeby procedur badawczych realizowanych w kolejnych etapach badania.

Badanie danych zastanych będzie obejmować:

- przegląd dokumentów programowych wskazanych przez Zamawiającego i powiązanych w tym dokumentów strategicznych UE w tym rozporządzeń, aktów prawnych, etc.; w tym m.in.:
- Projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1083/2006, COM (2011) 615 final, ze zmianami przyjętymi w ramach procesu negocjacyjnego,
- Projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dot. EFRR i Celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” oraz w sprawie

uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006, ze zmianami przyjętymi w ramach procesu negocjacyjnego,

- Projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dot. wsparcia z EFRR w ramach Celu „Europejska współpraca terytorialna”,
- Ekspertyza Wyzwania i cele dla programów współpracy transgranicznej z udziałem Polski po 2013 roku,
- Dokumenty stanowiące podstawę prawną POWT Polska – Saksonia 2007-2013, zwłaszcza Wspólne Uszczegółowienie POWT Polska – Saksonia 2007-2013 oraz opis systemu zarządzania i kontroli (przede wszystkim w zakresie Bloku badawczego IV)
- przegląd dokumentów strategicznych UE takich jak Wspólne Ramy Strategiczne i Strategia Europa 2020 i wskazanych przez Zamawiającego i dokumentów strategicznych po stronie polskiej i niemieckiej oraz strategii rozwoju euroregionu; w tym m.in.:
- dokumenty po stronie polskiej:
- Dokumenty Umowa Partnerstwa dla Polski
- Krajowy Program Reform dla Polski wraz z rekomendacjami krajowymi o których mowa w art. 25 projektu rozporządzenia ogólnego
- Krajowy Program Reform dla Polski wraz z rekomendacjami krajowymi o których mowa w art. 25 projektu rozporządzenia ogólnego
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju
- Długo- i średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
- Strategie rozwoju województw objętych Programem wraz z ich aktualizacjami
- Plany zagospodarowania przestrzennego na poziomie regionalnym dla obszarów objętych
- Programem po stronie polskiej
- dokumenty po stronie niemieckiej:
- Umowa Partnerstwa dla Niemiec (Partnerschaftsabkommen für Deutschland)
- Narodowy Program Reform dla Niemiec 2012; 03.2012 wraz z rekomendacjami Rady z
- 30.05.2012 (KOM(2012)205 final) (Nationales Reformprogramm Deutschland 2012 vom März 2012 sowie die Empfehlungen des Rates vom 30. Mai 2012 (KOM(2012) 305 final))
- Dokumenty strategiczne Kraju Związkowego Saksonii:
- Strategia Saksonii 2020 z 29.04.2011 (Strategiepapier Sachsen 2020)

- Saksonia strategia dot. wsparcia z UE 2020 z 19.09.2011, (Sächsische EU-Förderstrategie 2020)
- Strategia zatrudnienia Saksonia 2020 z 27.06.2011 (Fachkräftestrategie Sachsen 2020)
- Strategia turystyki Saksonia 2020, (Tourismusstrategie Sachsen 2020)
- Plan Działania dot. demografii z 27.04.2010. (Handlungskonzept Demographie)
- Plany zagospodarowania przestrzennego na poziomie regionalnym dla obszarów objętych Programem po stronie saksońskiej (Landesentwicklungsbericht des Freistaates Sachsen 2010)
- analiza danych statystycznych m.in. w celu określenia wartości bazowych wskaźników;
- przegląd literatury tematu dotyczący tematu badania oraz ewaluacji z okresu programowania 2007-2013.
- Badanie ewaluacyjne Evaluation of the South Baltic Cross-border Co-operation Programme; challenges and aims for the Programme for the time period 2014-2020
- Ekspertyza Wyzwania i cele dla programów współpracy transgranicznej z udziałem Polski po 2013 roku,
- Inne dokumenty niezbędne do realizacji badania.

MAPOWANIE (MAPPING)

Metoda polega na zestawieniu w formie macierzy różnych elementów (w naszym przypadku celów Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2014-2020 z potrzebami i wyzwaniami rozwoju obszarów objętych interwencją Programu) w celu systematycznego uszeregowania występujących między nimi powiązań. Metoda ta będzie wykorzystana przy formułowaniu odpowiedzi na pytanie, czy trafnie zostały zdefiniowane wyzwania i potrzeby społeczno-ekonomiczne obszaru. Ponadto metoda ta będzie wykorzystana do mapowania wskaźników monitorowania z potrzebami w tym względzie oraz mapowania wskaźników systemu monitorowania z potrzebami monitorowania i ewaluacji (część F). Zatem mapowane będą obszary wsparcia ze wskaźnikami oceny tego wsparcia.

META-EWALUACJA

Metoda polega na przeglądzie wszystkich ewaluacji (ex-ante, mid-term, ex-post) programów współpracy transgranicznej w celu ustalenia czy planowane działania mają szansę w zaproponowanej formie osiągnąć zaplanowane cele. Metoda ta również posłuży do oceny struktur i rozwiązań organizacyjnych w ramach oraz pomiędzy najważniejszymi instytucjami systemu realizacji a także oceny bariery dla skutecznej i efektywnej realizacji Programu oraz procesów monitorowania i ewaluacji (było to przedmiotem ewaluacji).

ANALIZA "DLACZEGO – BO"/WHY-BECAUSE ANALYSIS (WBA)

Metoda analizowania faktów zapewniająca obiektywność i odtwarzalność wyników, która może zostać wykorzystana na potrzeby analizy logiki interwencji. Wynikiem WBA jest graf why-because

(WBG). WBG pokazuje związki przyczynowe pomiędzy czynnikami. Jest to skierowany graf acykliczny, w którym każdy węzeł jest czynnikiem. Skierowane krawędzie wskazują związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy czynnikami. WBA rozpoczyna się od pytania „Na czym polega problem, który dzięki interwencji publicznej ma zostać rozwiązany?”. Kiedy zidentyfikowane są już problemy (na podstawie diagnozy), stosuje się formalne testy dla wszystkich potencjalnych powiązań przyczynowo-skutkowych (zachodzących pomiędzy zaplanowanymi działaniami a ich oczekiwanymi rezultatami oraz między spodziewanymi efektami programu a celami najważniejszych strategii regionalnych, krajowych i unijnych). Przedmiotem analizy jest to, czy spełnione są warunki konieczne i warunki wystarczające, aby dana interwencja przyniosła oczekiwany skutek.

Test założeń counterfactual test (CT) – CT został stworzony na podstawie idei Davida Lewisa dotyczącej przyczynowości. CT zadaje następujące pytanie: „Gdyby nie podjęto działania, czy skutek miałby miejsce?” CT udowadnia lub obala założenie, że dane działanie jest czynnikiem koniecznym dla skutku. Test wystarczalności przyczynowej / causal sufficiency test – CST zadaje pytanie: “Czy skutek ma zawsze miejsce, gdy zachodzą określone przyczyny?” CST ma na celu określenie czy zestaw przyczyn wystarcza, aby dany skutek miał miejsce. Dzięki niemu można określić brak pewnych efektów interwencji.

DIAGRAMY Z LOGIKĄ INTERWENCJI

Zgodnie ze specyfikacją zamówienia, diagramy z logiką interwencji będą stosowane do zaprezentowania związków przyczynowo-skutkowych zachodzących między spodziewanymi efektami Programu a celami najważniejszych strategii regionalnych, krajowych i unijnych oraz do zobrazowania związków przyczynowo-skutkowych zachodzących pomiędzy poszczególnymi elementami logiki programu tj. potrzebami, produktami i rezultatami, z uwzględnieniem czynników zewnętrznych. Będą one miały charakter uzupełniający w stosunku do opisanej wcześniej metody WBA.

DRZEWO PROBLEMÓW

Drzewo problemów jest kompleksowym diagramem prezentującym powiązania, związki przyczynowo-skutkowe bądź relacje o charakterze hierarchicznym. Dzięki zastosowaniu formy graficznej umożliwi ono zilustrowanie, w sposób przejrzysty, struktury strategii oraz ewentualnych braków (np. obszarów problemowych zidentyfikowanych w ramach diagnozy, które nie znajdują odzwierciedlenia w strategii Programu lub odwrotnie, obszarów priorytetowych niebazujących bezpośrednio na przeprowadzonej diagnozie).

MAPA ODDZIAŁYWANIA (METODA SIECIOWA)

Metoda sieciowa stosowana jest do analizy pośrednich i bezpośrednich skutków interwencji. Metoda polega na połączeniu strategicznych kierunków działań z obszarami, na które mają one wpływ oraz identyfikacji głównych skutków. Jeden obszar może być przyporządkowany do wielu elementów.

MATRYCA LEOPOLDA (LEOPOLD MATRIX)

Jest to dwuwymiarowa macierz, gdzie na jednej osi umieszczone są obszary wpływu interwencji, na które Program ma oddziaływać, natomiast na drugiej istniejące uwarunkowania. Matryca będzie służyć jako narzędzie wspomagające analizy, w szczególności identyfikację i opis najistotniejszych obszarów wpływu Programu.

KONTROLA KRZYŻOWA

Metoda ta, zwana również techniką wzajemnych oddziaływań (czasami używa się też określenia cross-impact-matrix), służy do analizy spójności opisanych w różnych dokumentach kierunków interwencji, tj. czy będą pomiędzy nimi występowały efekty synergii, czy może interwencje te są sprzeczne, itp. W pierwszym etapie metoda to koncentruje się na określeniu par zdarzeń wzajemnie powiązanych (np. wyróżniamy obszar interwencji ukierunkowanych na wspieranie włączenia społecznego i sprawdzamy czy w projekcie Programu i innych dokumentach dominuje to samo podejście, itp.). Następnie analizuje się często, jakie będą prawdopodobne efekty oddziaływań różnych działań realizowanych w danym obszarze.

ANALIZA OPTYMALIZACJI

Metoda opiera się na programowaniu liniowym, które pomaga w skonstruowaniu optymalnego rozdysponowania zakładanej puli środków na cele według ich ważności. Innymi słowy, model optymalizacyjny pomaga ułożyć budżet tak, aby wysokość przypisanych działaniom środków była spójna z ranga ważności działań. Jest to narzędzie bardzo uproszczone, zatem ma charakter poglądowy – tj. odwzorowuje spójność wybranych priorytetów z przyznanymi środkami – podpowiada optymalną dystrybucję środków w stosunku do ważności celów. W badaniu posłuży weryfikacji czy zaplanowana struktura finansowa odpowiada potrzebom i uwzględnia ich hierarchie celów.

ANALIZA WIELOKRYTERIALNA

Wielokryterialna analiza zastosowana zostanie do oceny wskaźników Programu. Będzie polegać na eksperckiej klasyfikacji wskaźników na spełniające wszystkie kryteria i te, które należałoby zmienić. Przebiega ona według następujących etapów:

- ustalane są kryteria, według których oceniane będą wskaźniki,
- każdemu kryterium przypisywana jest odpowiednia waga,
- eksperci oceniają dany wskaźnik – w ramach każdego z kryteriów przypisywana jest mu określona ilość punktów,
- dla każdego ocenianego wskaźnika określana jest średnia ważona ilość punktów, uzyskanych w trakcie oceny eksperckiej,

- w rezultacie otrzymujemy dwie grupy wskaźników: - wskaźniki poprawne (te, które uzyskały ilość punktów przewyższającą ustaloną granicę punktową) oraz wskaźniki, które należałoby zastąpić innymi (punktacja poniżej ustalonego minimum).

BENCHMARKING

Benchmarking polega na ocenie przedmiotu badania poprzez porównanie go z innymi, spełniającymi określone kryteria; pozwala analizować poszczególne elementy przedmiotu badania z punktu widzenia wzorca. Przeprowadzenie benchmarkingu pozwoli dokonać oceny systemu monitoringu. Analiza benchmarkingowa wykorzystana zostanie na potrzeby weryfikacji realności wartości docelowych wskaźników.

ANALIZA RYZYKA

Analiza ryzyka to metoda umożliwiająca identyfikację zagrożeń w realizacji celów oraz zarządzanie nimi poprzez tworzenie lub identyfikację odpowiednich mechanizmów kontroli. Analiza ryzyka pozwoli na oszacowanie prawdopodobieństwa wystąpienia różnych ryzyk przy realizacji Programu i ich usystematyzowanie. Dodatkowo pozwoli na opracowanie mechanizmów im przeciwdziałających i poprzez to będzie miała charakter prewencyjny.

FORUM INTERNETOWE

Forum internetowe będzie stanowiło platformę do dyskusji dla ekspertów z zakresu współpracy terytorialnej, osób zaangażowanych w tworzenie Programu, partnerów regionalnych. Zaletą tego narzędzia jest jego dostępność. Pozwala ono na wymianę poglądów między osobami mieszkającymi w różnych regionach i krajach przy równoczesnej minimalizacji kosztów związanych z organizacją tego typu dyskusji. Zaletą forum internetowego jest także fakt, iż jego uczestnicy mogą dostosować swój udział w dyskusji do możliwości czasowych.

Forum internetowe będzie dostępne tylko dla zaproszonych osób. Weryfikacja tożsamości będzie prowadzona na podstawie udostępnionego loginu i hasła. Zapewni to bezpieczeństwo wszystkich zamieszczanych na forum danych i materiałów. Nad przebiegiem dyskusji będzie czuwał moderator forum. Jego zadaniem będzie ukierunkowanie wymiany opinii na kwestie, które są najważniejsze z punktu widzenia badania oraz stymulowanie aktywności uczestników forum.

CAWI

CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview, czyli wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www) to metoda zbierania informacji w badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Jedną z grup respondentów stanowić będą przedstawiciele samorządów terytorialnych oraz osoby zaangażowane w realizację programu w obecnej perspektywie finansowej. Ankiety te umożliwią uzupełnienie odpowiedzi na pytania ewaluacyjne A, D, E.

W ramach badania proponuje się, także, skierowanie ankiet CAWI do beneficjentów Programu realizowanego w obecnej perspektywie finansowej, 2007-2013. Ankiety zostaną rozesłane do

wszystkich beneficjentów (przy czym zakładamy zwrotność ankiet na poziomie 10%). Umożliwią uzupełnienie i weryfikację zidentyfikowanych przez Ewaluatora obciążeń administracyjnych (blok IV). Wreszcie, proponuje się skierowanie ankiet CAWI do przyszłych potencjalnych beneficjentów Programu. Zostaną oni poproszeni o zidentyfikowanie najważniejszych, niezbędnych obszarów wsparcia w przyszłej perspektywie finansowej oraz o ocenę poziomu przygotowania planowanych projektów. Pozwoli to na dokonanie analizy alternatywnych sposobów realizacji założonych celów oraz sprawdzenie adekwatności działań do wskazanej liczby beneficjentów. Ankiety te będą stanowiły ważne źródło danych pozwalających na uzyskanie odpowiedzi na pytanie ewaluacyjne B.

KONSULTACJE MAILOWE Z EKSPERTAMI ZAGRANICZNYMI

Konsultacje mailowe polegają na przesłaniu pytań za pośrednictwem poczty elektronicznej i zebranie odpowiedzi tą samą drogą. Mają charakter uzupełniający w stosunku do podstawowych metod badawczych. W ewaluacji ex-ante zostaną wykorzystane do zebrania informacji od ekspertów zagranicznych, którzy mają doświadczenia we wdrażaniu programów o zbliżonym charakterze. Będą służyć m.in. do oceny trafności zastosowania poszczególnych form wsparcia (na podstawie doświadczeń innych krajów) oraz do oceny założeń Programu dotyczących systemu monitorowania i ewaluacji (zakładamy, że przynajmniej częściowo lista wskaźników będzie zbliżona do wskaźników stosowanych do monitoringu programów o zbliżonym charakterze w innych krajach).

OCENA EKSPERCKA

Ocena ekspercka posłuży w niniejszym badaniu do wyznaczenia wartości wskaźników obserwacji. Wartości wskaźników będą wyznaczane na panelach ekspertów. Każdy z sześciu ekspertów poproszony zostanie o dokonanie niezależnej oceny wskaźników obserwacji (dotyczących problemów badawczych omawianych na danym panelu) korzystając z 3-stopniowej skali ocen:

- 0, jeśli wskaźnik nie spełnia danego kryterium oceny,
- 0,5, jeśli wskaźnik częściowo spełnia dane kryterium oceny,
- 1, jeśli wskaźnik w całości spełnia dane kryterium oceny.

W efekcie powstanie karta ocen wskaźników (przykład poniżej).

Przykładowa karta ocen wskaźników obserwacji

	Ekspert 1	Ekspert 2	Ekspert 3	Ekspert 4	Ekspert 5	Ekspert 6
Wskaźnik 1	1	1	0,5	0,5	0,5	1
Wskaźnik 2.	0,5	1	0	0	0	0
Wskaźnik 3.	0	1	0	0,5	0	0
...						

Źródło: opracowanie własne.

Następnie oceny ekspertów dla danego wskaźnika zostaną zsumowane i w ten sposób zostanie określona **wartość danego wskaźnika obserwacji**.

Przyjęta metoda powoduje, że wskaźniki będą przyjmowały wartości z zakresu [0,6], gdzie wartość 6 należy uznać za najbardziej pożądaną, natomiast wartość 0 - najmniej pożądaną. W przypadku, gdy wartość danego wskaźnika będzie różna od 6, zespół ekspertów sformułuje

uwagi i rekomendacje na temat obszaru, którego dotyczy dany wskaźnik obserwacji. Wartości wskaźników wraz z uwagami i rekomendacjami zespołu badawczego zostaną przedstawione w formie tabeli (przykład poniżej).

Przykładowa tabela z wartościami wskaźników obserwacji oraz z uwagami i rekomendacjami zespołu badawczego

	Suma ocen ekspertów= wartość wskaźnika	Uwagi i rekomendacje
Wskaźnik 1	4,5	...
Wskaźnik 2.	1,5	...
Wskaźnik 3.	1,5
...	...	

Źródło: opracowanie własne.

METODA DELFICKA

Metoda delficka zostanie wykorzystana w ramach niniejszego badania w celu uzyskania niezależnych od siebie (a przez to wykluczających możliwość wzajemnego sugerowania się) pogłębionych opinii ekspertów zewnętrznych umożliwiających zweryfikowanie sformułowanych przez Ewaluatora wniosków i rekomendacji.

Metoda delficka stanowi formę dyskusji grupowej „na odległość”. Polega na kilkakrotnym pytaniu ekspertów o opinie na określony temat. Formalizuje i nadaje strukturę procesowi komunikacji w grupie, po to by umożliwić uporządkowane zebranie i przetworzenie poglądów ekspertów biorących udział w badaniu, zgodnie z wyznaczonym na początku celem. Ma charakter iteracyjny, jest stopniowym przybliżaniem się do poznania/rozwiązania problemu w następujących po sobie etapach, tzw. rundach, w ramach których dyskutujący przedstawiają swoje idee lub oceny. Po każdej rundzie prowadzący badanie (moderator) opracowuje wnioski i odsyła je do członków grupy z prośbą o ponowne wyrażenie opinii w kontekście nadesłanego podsumowania. Kolejne rundy nie są zatem prostym powtórzeniem etapów wcześniejszych, lecz ich twórczym rozwinięciem. Krokiem wieńczącym procedurę delficką jest analiza i kategoryzacja zgromadzonego materiału empirycznego za pomocą technik ilościowych i/lub jakościowych.

Istnieją dwa główne typy metody delfickiej. W pierwszym z nich dąży się do osiągnięcia wspólnej opinii, wypracowania konsensusu wśród ekspertów (the consensus-building Delphi), w drugim – do uzyskania przeglądu możliwych w danym zakresie stanowisk (the policy Delphi).

Istotne jest, aby eksperci biorący udział w badaniu, nie mieli możliwości kontaktu między sobą i konsultowania odpowiedzi.

5. ORGANIZACJA BADANIA

5.1. KONCEPCJA WSPÓŁPRACY Z ZAMAWIAJĄCYM

Zgodnie z Opiszem Przedmiotu Zamówienia przedmiotem badania w ramach ewaluacji ex – ante będzie przede wszystkim zastosowana w ramach Programu teoria zmiany i zaprojektowana na jej podstawie logika interwencji. Proces badawczy bazować będzie na ewaluacji opartej na teorii (theory based evaluation) i polegać będzie na analizie i ocenie logiki Programu.

Zastosowana zostanie metoda partycypacyjna, wymagająca od Zamawiającego i od Wykonawcy bardzo dużej elastyczności i stałej gotowości do partnerskiej współpracy. Wynika to z niemal równoległego przygotowywania programu oraz realizacji oceny ex-ante. W tej sytuacji ewaluacja ex-ante powinna być procesem interakcyjnym i interaktywnym, w którym ewaluatorzy realizują poszczególne komponenty ewaluacji w miarę postępu przygotowywania programu. Pod koniec tego interaktywnego procesu, wszystkie wykonane prace scalone zostaną w jeden końcowy raport z ewaluacji ex-ante.

Przez cały czas realizacji badania przywiązywać będziemy dużą uwagę do współpracy z Zamawiającym. Badanie planujemy rozpocząć od spotkania inicjującego z Zamawiającym, na którym omówione zostaną oczekiwania Zamawiającego dotyczące badania, jak również kwestie metodologiczne. Określone zostaną też zasady dalszej współpracy. Ponadto planujemy spotkania z Zamawiającym po zakończeniu prac nad projektem raportu metodologicznego i końcowego, tak aby końcowe wersje tych dokumentów w możliwie najpełniejszy sposób spełniały oczekiwania Zamawiającego.

5.2. ANALIZA RYZYKA

W celu zapewnienia prawidłowego przebiegu badania, Wykonawca będzie prowadził analizę ryzyka. W jej ramach zdefiniowano czynniki, które mogą wywrzeć istotny wpływ na realizację badania. Każdemu czynnikowi przypisano wartość, która obrazuje potencjalne znaczenie wpływu na proces ewaluacji, a także wskazano działania zapobiegawcze.

TABELA 1. ANALIZA RYZYKA - WIELKOŚĆ WPŁYWU I PRAWDOPODOBIENSTWO WYSTĄPIENIA CZYNNIKÓW

		PRAWDOPODOBIENSTWO WYSTĄPIENIA				
		1	2	3	4	5
WIELKOŚĆ WPŁYWU	5			Rozbieżności między oczekiwaniami Zamawiającego a zakresem analiz proponowanych przez Wykonawcę		Niska jakość i spójność opinii przekazywanych Zamawiającemu (wynikająca m.in. z udziału wielu autorów)
	4					
	3			Niska jakość opracowanego kwestionariusza ankiety – nie wystarczający lub zbyt szeroki zakres uwzględnionych w kwestionariuszu zagadnień		Niewielkie zainteresowanie potencjalnych respondentów wzięciem udziału w ankiecie
	2	Nie kompletność danych podawanych przez respondentów w ankietach	Małe zainteresowanie wypowiedaniem się na forum			
		Niechęć uczestników do wypowiedzenia na forum ze względu na jego publiczność i ogólną dostępność	Niewystarczająca wiedza respondentów na temat kształtu przyszłego Programu, nie dająca podstaw do formułowania opinii na ten temat			
	1					

TABELA 2. ANALIZA RYZYKA – ŚRODKI ZAPOBIEGAWCZE

Lp	Obszar ryzyka	Przewidywane ryzyko	Środki minimalizujące	Wielkość wpływu	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Współczynnik ryzyka
1	Zakres prac badawczych	Rozbieżności między oczekiwaniami Zamawiającego a zakresem analiz proponowanych przez Wykonawcę	Spotkanie konsultacyjne nt. metodologii badania - omówienie proponowanej metodologii i zakresu analiz. Rozwiązanie to pozwoli zapewnić trafność podejścia od samego początku realizacji badania. Dodatkowe opinie Zamawiającego umożliwią wprowadzenia odpowiednich zmian/ uzupełnień do proponowanej metodologii.	5	3	4,0
2	Opinie do dokumentów przekazywanych przez Zamawiającego	Niska jakość i spójność opinii przekazywanych Zamawiającemu (wynikająca m.in. z udziału wielu autorów)	Kontrola jakości każdej z przekazywanych Zamawiającemu opinii - szczegółowy przegląd opinii pod kątem merytorycznej zawartości oraz spójności, a także redakcja zostaną przeprowadzone przez kierownika projektu. Opinie zostaną poddane również korekcie językowej, którą przeprowadzi odpowiednio wykwalifikowana osoba.	5	5	5,0
3	CAWI	Niska jakość opracowanego kwestionariusza ankiety – nie wystarczający lub zbyt szeroki zakres uwzględnionych w kwestionariuszu zagadnień	Pogłębiona analiza dokumentów nawiązujących do tematyki analiz realizowanych w ramach projektu - analizie podane zostaną m.in. raporty z badań nawiązujących do tematyki niniejszego badania. Wnioski z przeglądu dokumentów wykorzystane zostaną przy dopracowywaniu metodologii i będą stanowiły punkt wyjścia dla zaprojektowania narzędzi badawczych.	3	3	3,0
4		Niewielkie zainteresowanie potencjalnych respondentów wzięciem udziału w ankiecie	Rozesłanie informacji do szerokiej grupy potencjalnych respondentów, wraz listem polecającym. Umieszczenie odnośnika na ankiety na stronie internetowej Programu oraz na stronach internetowych punktów kontaktowych. Przetłumaczenie informacji o ankiecie na języki narodowe i rozesłanie jej do instytucji i organizacji mogących być potencjalnymi beneficjentami Programu	3	5	4,0

5		Nie kompletność danych podawanych przez respondentów w ankietach	Odpowiednie skonstruowanie ankiety. Zastosowanie zabezpieczeń zapewniających odpowiednie przejścia między pytaniami w ankiecie. Określenie pytań obowiązkowych, na które respondent zawsze musi udzielić odpowiedzi.	2	1	2,0
6	Forum internetowe	Małe zainteresowanie wypowiedzianiem się na forum	Prowadzenie forum przez moderatora. Zadaniem moderatora będzie podtrzymywanie dyskusji, identyfikacja najciekawszych i najważniejszych wypowiedzi, pogłębianie wybranych wątków.	2	2	4,0
7		Niechęć uczestników do wypowiedziania na forum ze względu na jego publiczność i ogólną dostępność	Forum będzie dostępne tylko dla zaproszonych uczestników. Wypowiedzianie się na forum oraz dostęp do wypowiedzi innych respondentów będzie możliwy tylko po logowaniu za pomocą przydzielonego loginu i hasła	2	1	2,0
8		Niewystarczająca wiedza respondentów na temat kształtu przyszłego Programu, nie dająca podstaw do formułowania opinii na ten temat	Zamieszczanie na forum materiałów informacyjnych mogących stanowić podstawę do dyskusji.	2	2	4,0

5.3. HARMONOGRAM PRAC

TABELA 9. HARMONOGRAM PRAC

Zawarcie umowy na ewaluację ex ante projektu Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2014-2020	1 tydzień	2 tydzień	3 tydzień
Przygotowanie projektu raportu metodologicznego (z uwzględnieniem propozycji sposobu współpracy w zakresie koordynacji procesu ewaluacji i procesu programowania)			
Przekazanie raportu metodologicznego Zamawiającemu w formie elektronicznej w języku polskim i niemieckim			
Przedstawienie raportu w formie prezentacji multimedialnej i dokonanie uzgodnień z Zamawiającym			
Organizacja maksymalnie 4 spotkań grupy roboczej ds. programowania po stronie polskiej i saksońskiej	terminy do ustalenia		
Zakończenie prac nad projektem raportu metodologicznego	1 tydzień	2 tydzień	3 tydzień
Przygotowanie ostatecznej wersji raportu metodologicznego (z uwzględnieniem propozycji sposobu współpracy w zakresie koordynacji procesu ewaluacji i procesu programowania)			
Przekazanie raportu Zamawiającemu w formie elektronicznej i drukowanej w języku polskim i niemieckim			
Przedstawienie raportu Zamawiającemu w formie prezentacji multimedialnej	na żądanie Zamawiającego		
Opracowywanie opinii do dokumentów przekazywanych przez Zamawiającego (kolejnych wersji roboczych projektu Programu, w tym dot. części diagnostycznej Programu, analizy SWOT, propozycji celu głównego wraz z celami szczegółowymi i części strategicznej Programu wraz z propozycjami wskaźników monitorowania, propozycji priorytetów i instrumentów Programu wraz ze wstępnym oszacowaniem alokacji oraz propozycjami wskaźników monitorowania finansowego a także propozycji założeń systemu wdrażania)			
Analiza oraz opracowanie opinii do uwag zgłoszonych do projektu Programu w trakcie konsultacji społecznych	do 14 dni od zakończenia konsultacji społecznych projektu Programu		
Otrzymanie ostatecznej wersji pełnego projektu Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2014-2020	1 tydzień	2 tydzień	3 tydzień

Opracowanie opinii zawierającej ekspercką analizę dokumentu wraz z odniesieniem się do odpowiednich na danym etapie pytań ewaluacyjnych oraz sformułowanie rekomendacji dla odpowiedniego etapu procesu programowania			
Przedstawienie projektu raportu końcowego wraz z podsumowaniem procesu ewaluacji i wykazem uwzględnionych i nieuwzględnionych rekomendacji			
Przekazanie projektu Zamawiającemu w formie elektronicznej w języku polskim i niemieckim			
Przedstawienie projektu raportu w formie prezentacji multimedialnej	na żądanie		
Przekazanie Zamawiającemu projektu raportu końcowego Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2014-2020	1 tydzień	2 tydzień	3 tydzień
Opracowanie wstępnej koncepcji procesu ewaluacji Programu obejmująca cały okres programowania, która następnie będzie elementem raportu końcowego z ewaluacji			
Przekazanie końcowej wersji Prognozy oddziaływania na środowisko	1 tydzień	2 tydzień	3 tydzień
Uzupełnienie raportu z ewaluacji o syntezę wyników prognozy oddziaływania na środowisko			
Przedstawienie ostatecznej wersji raportu końcowego z ewaluacji ex ante w formie elektronicznej i drukowanej w języku polskim i niemieckim (po 3 egzemplarze) wraz ze streszczeniem w j. angielskim			
Przedstawienie wyników ewaluacji w formie prezentacji multimedialnej w trakcie spotkania z Zamawiającym.	na żądanie		

5.4. SPOSÓB PREZENTACJI WYNIKÓW BADANIA

W wyniku procesu badawczego przygotowane zostaną następujące najważniejsze produkty:

- raport metodologiczny (projekt i ostateczna wersja),
- raport końcowy z ewaluacji ex ante (projekt i ostateczna wersja), w tym m.in.:
 - wstępna koncepcja procesu ewaluacji dla Programu,
- prezentacja wyników prac na spotkaniach, w tym podczas posiedzeń Komitetu Monitorującego PWT Polska – Saksonia 2007-2013.

TABELA 10. RAPORT KOŃCOWY - KONSTRUKCJA

Konstrukcja raportu końcowego z ewaluacji ex ante	
streszczenie raportu	nie więcej niż 5 stron A4
spis treści	
wprowadzenie	opis celów badania i przedstawienie konstrukcji raportu
ogólny opis przebiegu procesu ewaluacji (w tym informacje dotyczące podmiotów zaangażowanych w proces)	opis przebiegu prac badawczych
syntetyczny opis zastosowanych metod badawczych	opis narzędzi wykorzystanych do zbierania oraz analizy danych
opis wyników badania (w tym jako osobna część ogólna ocena projektu Programu)	analiza i interpretacja wyników oceny, w tym – w osobnej części – ogólna ocena projektu Programu
wnioski i rekomendacje	tabelaryczne przedstawienie wniosków i rekomendacji (wg wagi lub tematu)
podsumowanie wyników Prognozy oddziaływania na środowisko Programu	
aneksy	<ul style="list-style-type: none"> • opis zakresu i sposobu uwzględnienia w Programie wniosków i rekomendacji (umożliwiający prześledzenie zmian/usprawnień Programu), • raport metodologiczny, • koncepcja procesu ewaluacji Programu, • bibliografia, • synteza wyników strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Źródło: opracowanie własne

6. BIBLIOGRAFIA

- 1) Analiza przyczyn braku aktywności lub niskiej aktywności niektórych samorządów gminnych w sięganiu po wsparcie z Funduszy Unijnych.
- 2) Bienias, S. i inni (2012) Ewaluacja: poradnik dla pracowników administracji publicznej. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej, Warszawa.
- 3) Bojar, E. (red.) (1994) Współpraca gospodarcza wschód – zachód: materiały pokonferencyjne. Politechnika Lubelska, Lublin.
- 4) Boyle R. (1997). Evaluating public expenditure Programmes: Determining a Role for Programme Review. CPMR Discussion Paper.
- 5) Breakwell, Glynis M. and Lynne Millward (1995). Basic evaluation methods. Analysing performance, practice and procedure. Leicester: British Psychological Society.
- 6) Breuer Christian B. (2012). The Regional Puzzle. How regions and encompassed actors are involved in EU Regional Policy. European Regions.
- 7) Cieślak M. „Prognozowanie gospodarcze. Metody i zastosowania”, wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- 8) Ciok, S., Dołzbłasz, S. (red.) (2012) Problemy współpracy transgranicznej i kształtowania ponadkrajowych powiązań gospodarczych. Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- 9) Creswell, J.W., Clark V.L. (2010). Designing and Conducting Mixed Methods Research. London: Sage Publications.
- 10) Evaluating the effects of regional interventions. A look beyond current Structural Funds practice (2012). Ministry of Regional Development. Warsaw.
- 11) Ferry M., Olejniczak K. (2008). The use of evaluation in the management of EU programmes in Poland. Warsaw: Ernst & Young – Program „Sprawne Państwo”.
- 12) Investing in Europe’s future. Fifth report on economic, social and territorial cohesion. Preliminary version, 2010, Brussels, European Commission. str. 252.
- 13) Kozak, M. i inni (2012) Wyzwania i cele dla programów współpracy transgranicznej z udziałem Polski po 2013 roku. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Departament Współpracy Terytorialnej, Warszawa.
- 14) Linstone, Harold A.; Turoff, Murray red. (2002). The Delphi Method: Techniques and Applications. [on-line], [dostęp: 16.06.2008]; <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/index.html>
- 15) Loo R., (2002) The Delphi Method: a Powerful Tool for Strategic Management. Policing: An International Journal of Police Strategies and Management vol. 25 nr 4, s. 762-769.
- 16) Miszczuk, A., Wiśniewski, R. (red.) (1996) Informacyjno-infrastrukturalne uwarunkowania współpracy transgranicznej. Norbertinum, Lublin.

- 17) Nitschke, B. (red.) (2012) Współpraca na pograniczu polsko-niemieckim : geneza - stan obecny - perspektywy. Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Zielona Góra.
- 18) Ocena potencjału oraz stanu dotychczasowych prac w ramach jednostek ewaluacyjnych funkcjonujących w Instytucjach Zarządzających oraz Instytucjach Pośredniczących I i II stopnia w ramach NPR 2004 – 2006 i NSRO 2007 – 2013.
- 19) OECD Territorial Reviews. Poland.
- 20) Perkowski, M. (2010) Współpraca transgraniczna: aspekty prawno-ekonomiczne. Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok.
- 21) Pietras-Goc, B. (2008) Ewaluacja jako standard zarządzania w sektorze publicznym. Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera, Kraków.
- 22) Podręcznik ewaluacji efektów projektów infrastrukturalnych. Czy Twój projekt przyniósł oczekiwane korzyści? Krajowa Jednostka Oceny. Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa 2009.
- 23) Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013, Saksońskie Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Transportu i Polskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2011.
- 24) Pylak K., Podręcznik ewaluacji efektów projektów infrastrukturalnych, opracowanie wykonane przez PSDB Sp. z o.o. na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa, Marzec 2009.
- 25) Raczyk, A. (red.) (2012). Relacje współpracy i konkurencji na pograniczu polsko-niemieckim. Gaskor, Wrocław.
- 26) Stufflebeam D. L., Shinkfield A.J. (2007). Evaluation, Theory, Models & Applications. San Francisco.
- 27) The New Programming Period 2000-2006: methodological working papers. Working paper 2. The ex ante evaluation of the Structural Funds interventions.". European Commission, Directorate-General XVI Regional Policy and Cohesion, August 2006.
- 28) The New Programming Period 2007-2013. Indicative guidelines on evaluation methods: ex ante evaluation. Working document no. 1.", European Commission, Directorate-General Regional Policy, August 2006.
- 29) Skulmoski, Gregory J.; Hartman, Francis T.; Krahn, Jennifer (2007). The Delphi Method for Graduate Research. Journal of Information Technology and Education vol. 6, s. 1-21.
- 30) Właźlak K., 2010, Rozwój regionalny jako zadanie administracji publicznej, Oficyna, Warszawa.
- 31) Zalecenia w zakresie ewaluacji ex-ante programów operacyjnych na lata 2014-2020, MRR

Sierpień 2014, Wrocław

„Ewaluacja ex ante projektu Programu Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020”

Wstępna koncepcja Planu Ewaluacji dla Programu Współpracy INTERREG
Polska-Saksonia 2014-2020

UNIA
EUROPEJSKA

Spis treści

Lista tematów badań ewaluacyjnych wraz z harmonogramem procesu ewaluacji.....	4
Metody badawcze w procesie ewaluacji programu.....	7
Sposoby zapewnienia odpowiedniego zakresu danych na użytek planowanych ewaluacji	10
Zasoby ludzkie dla procesu ewaluacji wraz z planem szkoleń	12
Sposoby upowszechniania wyników ewaluacji	16
Budżet.....	17

Wprowadzenie

W niniejszym dokumencie przedstawiamy wstępną koncepcję procesu ewaluacji, która będzie podstawą do przygotowania przez Zamawiającego Planu ewaluacji Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia na lata 2014-2020. Według Art. 56 CPR, Instytucja Zarządzająca Programem na lata 2014-2020 ma obowiązek sporządzenia planu oceny Programu i przedłożenie do Komisji Europejskiej (KE) zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych funduszy.

W odniesieniu do poprzedniego okresu programowania, w latach 2014-2020 KE nakłada jeszcze większy nacisk na zwiększanie wykorzystania wyników badań ewaluacyjnych w procesie programowania i wdrażania programów operacyjnych.

W nowym okresie programowania realizacja procesu ewaluacji ma podlegać stałej kontroli ze strony KE. Instytucja Zarządzająca (IZ) jest zobowiązana do corocznego raportowania najważniejszych wyników ewaluacji oraz postępów z realizacji planów ewaluacji w tym wdrożonych rekomendacji. Ponadto, w ramach każdego z programów musi zostać przygotowany raport ewaluacyjny stanowiący syntezę/podsumowanie wyników wszystkich zrealizowanych ewaluacji zawierający osiągnięte rezultaty programu wraz z komentarzem.

Nowa zasada zostanie zastosowana również w aspekcie zachowania niezależności ewaluatorów. Zgodnie z art. 54 CPR, ewaluacje powinny być realizowane przez zewnętrznych lub wewnętrznych ekspertów funkcjonalnie niezależnych od instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie Programu. Wcześniej niezależność wymagana była jedynie od instytucji audytowej i certyfikującej.

Lista tematów badań ewaluacyjnych

Poniższa tabela przedstawia ramowy plan przeprowadzenia badań ewaluacyjnych dla Programu Współpracy Transgranicznej INTEREG Polska-Saksonia 2014-2020. Czas realizacji poszczególnych badań został ustalony przy założeniu, iż Program będzie uruchamiany około połowy 2015 r.

Należy zastrzec, iż zaproponowana lista ewaluacji jest otwarta. W trakcie realizacji Programu mogą pojawić się bariery, wyzwania i zjawiska, które ewentualnie mogą wpływać na osiągnięcie efektów na poziomie projektów/Programu lub mieć wpływ na proces jego wdrażania. Takie ewaluacje (on-going) powinny być organizowane i realizowane w miarę potrzeb, na bieżąco.

Tabela 1 Plan ewaluacji Programu Współpracy Transgranicznej Polska - Saksonia 2014-2020

Czas przeprowadzenia ewaluacji	Temat ewaluacji	Uzasadnienie przeprowadzenia ewaluacji
I połowa 2015 r.	<i>Ocena skuteczności i użyteczności systemu oceny i wyboru projektów</i>	Ewaluacja on-going ma na celu zbadanie, czy system oceny i wyboru projektów gwarantuje prawidłową ocenę i trafny wybór projektów: najistotniejszych i najważniejszych z punktu widzenia osiągnięcia celów samego Programu. Analizie zostaną poddane kryteria oceny, sposób redagowania kart oceny formalnej i merytorycznej, jasność systemu oceny dla oceniających, sposób wyboru asesorów etc.
II połowa 2015/I połowa 2016	<i>Identyfikacja barier i trudności w aplikowaniu o środki Programu</i>	Ewaluacja, wykonana po pierwszym naborze, ma na celu identyfikację tych grup beneficjentów które nie aplikowały lub aplikowały z małym powodzeniem do Programu oraz wyjaśnienie przyczyn takiej sytuacji. Przewidywane rekomendacje dotyczyć mogą: zmian warunków formalnych aplikowania lub procesu wsparcia dla aplikujących udzielanego przez WST, zmian w dokumentacji konkursowej etc.
II połowa 2016 r.	<i>Ocena systemu przepływów finansowych na poziomie Programu i projektu</i>	Celem badania ma być identyfikacja kluczowych problemów z kwalifikowalnością kosztów, procedurami przetargowymi, przepływami finansowymi na poziomie projektu, a także między partnerami wiodącymi a WST i IZ. Rekomendacje powinny dotyczyć usuwania wąskich gardeł w procesie rozliczania środków finansowych.
II połowa 2017 r.	<i>Ocena systemu promocji i komunikacji na temat Programu</i>	Celem badania będzie weryfikacja użyteczności, efektywności oraz skuteczności systemu informacji i promocji na temat Programu, wdrażanego przez WST oraz IZ. System obejmuje między innymi kanały i treści informacji na temat samego Programu, skierowane i przeznaczone do ogółu społeczeństwa i wybranych grup (mieszkańców danego regionu, młodzieży etc.) oraz informacje skierowane bezpośrednio do potencjalnych beneficjentów i instytucji/organizacji realizujących projekty (np. seminaria, szkolenia). Rekomendacje powinny być nakierowane na wskazanie takich działań, które będą pozwalały na zwiększenie świadomości społecznej na temat istnienia i znaczenia Programu oraz na ewentualne korekty działań skierowanych do beneficjentów Programu.
I połowa 2018 r.	<i>Wpływ realizacji Programu na osiągnięcie celów Strategii Europa 2020, Strategii UE Regionu Morza Bałtyckiego, Strategii Polski Zachodniej 2020 oraz Strategii Rozwoju Euroregionu Nysa 2014-2020</i>	Niniejsze zaplanowane badanie ewaluacyjne ma pokazać wpływ pierwszej zakończonej generacji projektów na realizację celów wspomnianych dokumentów strategicznych i polityk. Tym samym zostanie zidentyfikowane znaczenie Programu dla ich realizacji oraz ocena jego potencjalnej użyteczności i skuteczności. Ta ewaluacja jest przygotowaniem do przeprowadzenia ewaluacji mid-term w II połowie 2018/I połowie 2019 r.
II połowa 2018 r. /I połowa 2019 r.	<i>Ewaluacja mid-term</i>	Ewaluacja mid-term jest zalecana przez KE jako instrument do zidentyfikowania faktycznego stanu realizacji Programu w połowie okresu programowania lub wydatkowania środków, weryfikacji sprawności mechanizmów zarządczych, procedur wdrażanych w ramach Programu, a także poznawania pierwszych efektów na poziomie Programu, pokazania stanu skuteczności Programu poprzez analizę stanu realizacji wskaźników i ocenę efektywności poprzez analizę stopnia kontraktacji i wydatkowania środków. Ewaluacja ta pozwala na wprowadzenie stosownych korekt we wdrażaniu Programu oraz wskazanie na ewentualne niebezpieczeństwa związane z jego wdrażaniem. Wyniki ewaluacji mid-term będą także istotne dla procesu przygotowania kolejnego Programu w perspektywie 2021-2028.
I połowa 2019 r.	<i>Identyfikacja pierwszych efektów Programu w zakresie zwiększenia atrakcyjności obszaru wsparcia dzięki utrzymaniu i świadomemu wykorzystaniu wspólnych zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i>	Będzie to pierwsza ewaluacja z serii ewaluacji tematycznych, których celem jest wskazanie pierwszych efektów uzyskiwanych przez beneficjentów w tym zakresie. Istotnym elementem będzie identyfikacja i opis nowych przedsięwzięć dotyczących świadomego wykorzystania i zarządzania zasobami naturalnymi i kulturowymi na obszarze pogranicza i ich wpływu na rozwój ekonomiczny i społeczny na poziomie lokalnym i regionalnym. Ocenie zostanie poddana użyteczność Programu do wdrażania i rozpowszechniania ciekawych rozwiązań w tym obszarze, skuteczność realizacji projektów i ich efektywność oraz potencjalna długotrwałość.
II połowa 2019 r.	<i>Identyfikacja pierwszych efektów Programu w zakresie wzmocnienia powiązań i rozszerzenia wspólnej oferty edukacyjnej</i>	Będzie to druga ewaluacja z serii ewaluacji tematycznych, których celem jest wskazanie pierwszych efektów uzyskiwanych przez beneficjentów w tym zakresie. Istotnym elementem będzie identyfikacja i opis nowych wspólnych przedsięwzięć dotyczących rozszerzenia i poprawy jakości oferty edukacyjnej realizowanych na rzecz zwiększenia zatrudnienia i dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz zbadanie ich wpływu na rozwój ekonomiczny i społeczny na poziomie lokalnym i regionalnym w obszarze wsparcia. Ocenie zostanie poddana użyteczność Programu do wdrażania i rozpowszechniania ciekawych rozwiązań w tym obszarze, skuteczność realizacji projektów i ich efektywność oraz

I połowa 2020 r.	<i>Ocena komplementarności wewnętrznej Programu z innymi Programami UE</i>	potencjalna długotrwałość. Jednym z istotnych zadań IZ jest identyfikacja takich mechanizmów w procesie programowania i wdrażania, aby wzmocnić wzajemne powiązania przestrzenne, funkcjonalne i instytucjonalne projektów, realizowanych w ramach Programu. Istotne jest także tworzenie siatki komplementarnych projektów, finansowanych z różnych źródeł. Takie powiązania mają tworzyć później efekty wartości dodanych i synergii. Rekomendacje powinny być skierowane na wypracowanie mechanizmów wzmacniających komplementarność zarówno wewnątrz programu (np. odpowiednie zapisy w uszczegółowieniach i wytycznych) jak zewnątrz (np. odpowiednie zapisy w aplikacji, sposoby oceny) etc.
II połowa 2020 r.	<i>Identyfikacja pierwszych efektów Programu w zakresie usprawnienia poprawy mobilności regionalnej</i>	Będzie to trzecia ewaluacja z serii ewaluacji tematycznych, których celem jest wskazanie pierwszych efektów uzyskiwanych przez beneficjentów we wszystkich osiach priorytetowych we wspomnianym zakresie. Istotnym elementem będzie identyfikacja i opis nowych przedsięwzięć dotyczących inwestycji w zakresie usprawnień transportowych podjętych na obszarze wsparcia. Ocenie zostanie poddana użyteczność Programu do wdrażania i rozpowszechniania ciekawych rozwiązań w tym obszarze, skuteczność realizacji projektów i ich efektywność oraz potencjalna długotrwałość.
I połowa 2021 r.	<i>Ocena systemu przepływów finansowych na poziomie Programu i projektu</i>	Celem badania ma być ponowna weryfikacja i identyfikacja kluczowych problemów z kwalifikowalnością kosztów, procedurami przetargowymi, przepływami finansowymi na poziomie projektu, a także między partnerami wiodącymi a WST i IŻ. Rekomendacje powinny dotyczyć usuwania wąskich gardeł w procesie rozliczania środków finansowych
II połowa 2022 r. / I połowa 2022 r.	<i>Ocena współpracy instytucjonalnej w ramach realizowanych projektów</i>	Będzie to czwarta planowana ewaluacja tematyczna. Jednym z istotnych przewidywanych efektów Programu ma być intensyfikacja instytucjonalnej i partnerskiej współpracy pomiędzy obywatelami i instytucjami we wszystkich obszarach życia publicznego. Opisowi i ocenie poddane zostaną sposób tworzenia partnerstw, doświadczenie w dotychczasowej współpracy oraz sposób ich realizacji, a także potencjalna długotrwałość nawiązanych relacji. Rekomendacje powinny dotyczyć między innymi wskazania takich mechanizmów, które pozwalają WST oraz IZ na wspieranie potencjalnych beneficjentów i instytucji realizujących projekty, na rozwój powiązań między nimi, poprawę efektywności w zakresie komunikacji, przepływów finansowych, przełamania barier kulturowych etc.
II połowa 2022r.	<i>Ewaluacja ex-post</i>	Ewaluacja ex-post ma za zadanie dokonanie podsumowania realizacji Programu w następujących zakresach: ocena realizacji systemu wdrażania Programu (proces programowania, proces naboru i oceny Programu wraz z kontraktacją, wdrażanie finansowe programu, informacja i promocja), ocena efektów Programu i projektów oraz ich wpływ na sytuację społeczno-ekonomiczną obszaru objętego Programem, wpływ Programu na realizację Strategii Europa 2020, Strategii UE Regionu Morza Bałtyckiego, Strategii Rozwoju Euroregionu Nysa 2014-2020 i Strategii Polski Zachodniej 2020.

Metody badawcze w procesie ewaluacji programu

W okresie programowania 2014-2020 KE rekomenduje szersze zastosowanie badań ewaluacyjnych ukierunkowanych na analizę wpływu interwencji publicznej na dobrobyt obywateli UE w wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym (ang. *impact evaluation*). Jest to istotna zmiana w stosunku do dotychczasowego modelu opartego głównie na ocenie aspektów związanych z procesem wdrażania programów wsparcia (ang. *implementation evaluation*)¹.

KE kładzie przy tym nacisk na stosowanie ewaluacji oddziaływania opartych na teorii. Podejście to zakłada, że ewaluacja obejmuje zarówno pytania dotyczące procesu, jak i wielkości uzyskanych efektów. Trafność danej polityki jest uwydatniona, jeśli badanie nie ograniczy się tylko do wskazania, czy oceniana interwencja wywarła zamierzony wpływ, ale odpowie również na pytanie, dlaczego miało – albo dlaczego nie miało – to miejsce². Typowymi metodami stosowanymi w ewaluacji oddziaływania opartych na teorii są: *desk research*, analiza danych gromadzonych przez organy administracji rządowej, studia przypadku, wywiady, badania kwestionariuszowe, a także inne badania jakościowe i ilościowe, które dostarczą kompleksowych informacji pozwalających zbadać logikę interwencji programu i odtworzyć jego „teorię”.

Nowym wyzwaniem dla ewaluatorów będzie ocena oddziaływania zintegrowanych programów, tj. ewaluacja tego jak poszczególne komponenty programu na siebie oddziałują, w tym wzajemnie wzmacniają osiągnane w danym obszarze efekty.

Poniżej zaprezentowano główne metody badawcze rekomendowane do wykorzystania w ramach badań ewaluacyjnych planowanych w ramach ewaluacji Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014 -2020:

Metody gabinetowe	<i>desk research</i> wraz z analizami graficznymi, modelami, drzewami logicznymi, matrycami przystawalności etc.) wraz z metodami eksperckimi
Wymagane dane wstępne	(brak)

Te metody opierają się na gromadzeniu i identyfikacji odpowiednich informacji, zawartych w dokumentacji na poziomie programu i projektów, a także wszelkich dostępnych źródeł takich jak: piśmiennictwo przedmiotu, strony internetowe, materiały promocyjne etc. Z kolei metody eksperckie pozwalają na analizę zgromadzonych informacji poprzez osobiste postawy, poglądy, wiedzę i doświadczenie ekspertów w takich dziedzinach jak programowanie, zarządzanie programami i projektami, finansowanie programów UE, regionalistów, specjalistów do spraw poszczególnych sektorów (innowacje, przedsiębiorczość i gospodarka, kultura, ekologia i ochrona środowiska, gospodarka morską, turystyka etc.);

W ramach analizy danych zastanych wykorzystywane będą w szczególności typy źródeł zaprezentowane w poniższej tabeli.

¹Komisja Europejska, *The Programming Period 2014-2020, Guidance Document on Monitoring and Evaluation – European Regional Development Fund and Cohesion Fund – Concepts and Recommendations*, October 2013.

²White H., *Ocena oddziaływania oparta na teorii: zasady i praktyka* [w:] Haber A, Trzciński R., *Ocena wpływu i prognozowanie efektów w badaniach ewaluacyjnych*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011, s. 65.

Tabela 2 Główne źródła danych zastanych na potrzeby realizacji procesu ewaluacji w latach 2014-2020

Nazwa źródła	Opis
SL 2014	Centralny system informatyczny będzie wspierał realizację programów operacyjnych, stając się głównym kanałem komunikacji pomiędzy beneficjentami a instytucjami związanymi z realizacją programu, jak również platformą gromadzenia i przetwarzania danych dotyczących realizacji programów operacyjnych ³ . Zakres danych jest w fazie standaryzacji ⁴ . W porównaniu do KSI SIMIK 07-13, system będzie gromadził więcej zasobów danych i będzie pozwalał na raportowanie danych w układach przydatnych dla procesów ewaluacji (dzięki systemowi raportującemu opartemu na hurtowni danych).
Baza Projektów	Baza gromadząca informacje w zakresie przyjmowania i oceny wniosków o dofinansowanie. Będzie źródłem informacji na temat naborów, w tym składanych wniosków aplikacyjnych, procesu oceny i wyboru projektów.
Statystyka publiczna, instytucjonalne bazy danych	Statystyki krajowe udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny, a także inne instytucjonalne bazy danych dotyczących dziedzin związanych z obszarami wsparcia w ramach programu, m.in. ministerstw, urzędów marszałkowskich, agencji rządowych, urzędów pracy. Źródła te będą przydatne dla większości zaplanowanych badań ewaluacyjnych, w tym w szczególności przy realizacji badań kontrfaktycznych.
Badania ewaluacyjne realizowane na poziomie krajowym	Badania ewaluacyjne realizowane na poziomie krajowym, które wspomogą ewaluacje przeprowadzane na poziomie regionalnym m.in. oceny oddziaływania opracowywane przy wykorzystaniu modeli makroekonomicznych, które bazują na rezultatach badań ekonomicznych i ekonometrycznych oraz uwzględniają oddziaływania i wzajemne powiązania w całej gospodarce; modele te pozwalają na ocenę wpływu funduszy unijnych wraz ze środkami finansowymi z krajowego sektora publicznego na gospodarkę kraju i gospodarki regionalne ⁵ .
Bazy danych dotyczące okresu programowania 2007-2013	Dane historyczne dotyczące wdrażania programu w poprzednim okresie programowania 2007-2013, w tym m.in. KSI SIMIK 07-13; do wykorzystania głównie w ewaluacjach ex-ante.
Dotychczas zrealizowane badania w obszarze	Dotychczas zrealizowane badania w obszarze wsparcia, w tym w szczególności badania ewaluacyjne odnoszących się zarówno do obecnego, jak i poprzednich okresów programowania (metaewaluacja); szczególnie istotne z punktu widzenia okresu

³ Uwzględniając wymagania dla państw członkowskich zawarte w art. 112 CPR, do 31 grudnia 2014 roku cała komunikacja pomiędzy beneficjentami a instytucjami zarządzającymi, certyfikującymi, audytowymi oraz pośredniczącymi będzie się odbywać za pomocą systemu informatycznego (Komisja Europejska, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju, op. cit., s.117.

⁴ Katalog gromadzonych danych ma zostać zawarty w dokumencie *Fiche No 17 Delegated Act on Data to be recorded and stored in computer form*. W odniesieniu do okresu programowania 2007-2013, zakres informacji ma zostać rozszerzony ze względu na m.in. poszerzenie katalogu użytkowników systemu oraz zwiększenie funkcjonalności systemu.

⁵ W niektórych badaniach, ze względu na potrzebę zapewnienia porównywalności z pozostałymi regionami, do określenia efektu, jaki wywierają fundusze unijne na podstawowe wskaźniki makroekonomiczne, powinny zostać zastosowane takie same narzędzia badawcze i powinny zostać przyjęte podobne założenia.

Nazwa źródła	Opis
wsparcia	programowania 2014-2020 będą wyniki badań ewaluacyjnych ex-post pozwalające ocenić skuteczność interwencji publicznej w ramach programów EWT wdrażanych w latach 2007-2013.
Dokumenty strategiczne	Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym, krajowym i wspólnotowym istotne z punktu widzenia obszarów wsparcia w ramach Programu.
Literatura naukowa i fachowa	Ogólnodostępne opracowania poświęcone tematyce dotyczącej obszarów wsparcia w ramach programu oraz inne źródła literaturowe wspomagające proces wnioskowania ewaluatorów oraz formułowania rekomendacji.

Badania jakościowe	<i>(wywiady indywidualne IDI, ITI, wywiady FGI):</i>
Wymagane dane wstępne	Desk research (głównie dla opracowania adekwatnych narzędzi badawczych)

Badania jakościowe pozwalają zdobyć głębszą wiedzę na wybrany temat poprzez identyfikację wspomnianych już wyżej ważnych elementów: postaw, poglądów, wiedzy i doświadczeń w odniesieniu do danego zagadnienia. Badania te będą realizowane na stosunkowo wąskiej grupie respondentów z IZ, WST i innych osób odpowiedzialnych za wdrażanie i rozliczanie Programu i projektów, a także na grupie beneficjentów-przedstawicieli instytucji aplikujących i wdrażających projekty, których przypadki warte są pogłębionego opisu.

Badania ilościowe	<i>(CAWI/CATI):</i>
Wymagane dane wstępne	Desk research (głównie dla opracowania adekwatnych narzędzi badawczych)

Badania ilościowe pozwalają na otrzymanie zestandaryzowanych (a więc policzalnych) odpowiedzi na określone pytania i zagadnienia w szerokiej grupie respondentów. Badania te będą prowadzone przede wszystkim na szerokiej grupie instytucji, będących potencjalnymi beneficjentami Programu. Analizą zostanie objęta również sytuacja podmiotów z grupy kontrolnej czyli zbiorowości, której nie objęto wsparciem (zastosowanie metod kontrfaktycznych pozwoli lepiej ocenić wpływ interwencji na beneficjentów). Badania jakościowe pozwolą ocenić czy program właściwie odpowiedział na potrzeby grupy, do której adresowano wsparcie. Analizie podlegać będzie wpływ interwencji na sytuację beneficjentów, w tym osiągnięte dzięki wsparciu korzyści.

Badanie te powinny być przeprowadzane na statystycznie istotnej liczbie przedstawicieli społeczności lokalnych i regionalnych (np. w ewaluacji dotyczącej informacji i promocji).

Studium przypadku	
Wymagane dane wstępne	Synteza wyników wcześniej zrealizowanych badań (desk research, badania ilościowe i/lub jakościowe)

W metodach opisu oprócz analiz i ujęć syntetycznych ważną rolę powinny odgrywać **studia przypadku** (*ang. case studies*), szczególnie w opisanych wcześniej ewaluacjach tematycznych, w których ważną rolę będzie odgrywało pokazywanie dobrych praktyk (ewentualnie prezentowanie porażek). Do nowych metod, które można rozważyć do wprowadzenia są metody kontrfaktyczne, będące podgrupą metod eksperckich.

Zaprezentowane zestawy metod mogą być rozszerzane, o ile IZ lub WST uzna, iż warto wprowadzić nowe, na potrzeby konkretnej ewaluacji. Również zespół ewaluacyjny może uznać taki zabieg za konieczny w celu rozwiązania konkretnego problemu badawczego.

Sposoby zapewnienia odpowiedniego zakresu danych na użytek planowanych ewaluacji

W trakcie procesu badawczego odpowiedni zakres danych dostarczany jest zasadniczo przez dwie kategorie podmiotów: instytucje zarządzające/WST oraz przez samych beneficjentów. W związku z powyższym:

- **IZ/WST** powinny zespołom ewaluacyjnym dostarczać wszelkie niezbędne dokumenty z poziomu Programu w zakresie niezbędnym do konkretnej ewaluacji,
- **IZ/WST** powinny udostępniać kontakt do beneficjentów, którzy aplikowali o środki oraz do tych, których projekty zostały wybrane do realizacji, a także do osób z poszczególnych krajów członkowskich UE, które koordynują wdrażanie Programu na swoim obszarze,
- **beneficjenci** realizujący projekt powinni dostarczać zespołom ewaluacyjnym wszelkich niezbędnych dokumentów na poziomie projektu (aplikacje, raporty, dokumenty finansowe, materiały promocyjne, dokumentację techniczną, zdjęcia etc.) w zakresie niezbędnym do konkretnej ewaluacji,
- **przedstawiciele wspomnianych instytucji (IZ/WST, Koordynatorzy Krajowi, beneficjenci)** powinni być poinformowani o realizowanej ewaluacji i uczestniczyć w badaniach ilościowych i jakościowych.

W tym zakresie **organizator badania ewaluacyjnego (Zamawiający)** powinien przygotować na potrzeby zespołu ewaluacyjnego list intencyjny, w którym zostanie przedstawiony cel badania, jego zakres, podmiot lub podmioty realizujące badanie, a także prośba i zachęty do uczestniczenia w nim poszczególnych respondentów. Z doświadczeń ewaluacyjnych wiadomo, iż możliwość przedstawienia takiego listu intencyjnego

respondentom w trakcie badania uwiarygadnia działania członków zespołu oraz ułatwia tym samym możliwość zdobywania informacji.

Jednocześnie **zespół ewaluacyjny** jest odpowiedzialny za:

- przygotowanie na poziomie raportu metodologicznego wykazu dokumentów, niezbędnych do przeprowadzenia badania,
- przygotowanie listy osób, wytypowanych do przeprowadzenia badań jakościowych,
- przygotowanie zestawień statystycznych (prób lub konkretnych zamkniętych populacji) respondentów na potrzeby badań ilościowych.

Zespoły ewaluacyjne powinny być także odpowiedzialne za przeprowadzanie badań na grupach, które nie uczestniczyły w Programie (tu organizator badania powinien wesprzeć zespół, jeżeli dysponuje bazami danych na temat danej kategorii instytucji - potencjalnych beneficjentów), a także na innych populacjach (np. społecznościach lokalnych lub regionalnych). W tym drugim przypadku zespołowi ewaluacyjnemu powinny udzielić wsparcia osoby, które odpowiadają za wdrażanie Programu z danego kraju członkowskiego UE, uczestniczącego w Programie (Koordynatorzy Krajowi).

Zasoby ludzkie dla procesu ewaluacji

Zgodnie z Art 56. CRP państwa członkowskie mają obowiązek zapewnienia właściwego potencjału przeprowadzenia oceny.

Według komisyjnego podręcznika metodologicznego EVALSED, budowa potencjału ewaluacyjnego zachodzi na wielu poziomach, a w tym: indywidualnym (rozwój odpowiednich kompetencji i umiejętności), organizacyjnym (projektowanie odpowiednich struktur organizacyjnych i zarządzanie nimi), inter-organizacyjnym (wzmacnianie relacji między instytucjami publicznymi i prywatnymi, sieci współpracy, procedury, partnerstwa) a także ogólnym społecznym (budowa świadomości społeczeństwa w zakresie ewaluacji)⁶. Wieloaspektowość potencjału ewaluacyjnego sprawia, że katalog możliwych do podjęcia działań w kierunku jego rozwoju jest bardzo szeroki. Co więcej, są to najczęściej działania długoterminowe, a czasem i nieokreślone w czasie. Czyni to proces budowania potencjału ewaluacyjnego długotrwałym, a wręcz nieskończonym⁷ - jest stałym procesem „uczenia się” i doskonalenia.

Okres programowania 2014-2020 przynosi nowe wyzwania w zakresie dalszego rozwoju potencjału ewaluacyjnego na pograniczu. Wytyczne komisyjne⁸ wskazują na konieczność m.in. podjęcia działań na rzecz pobudzenia popytu na badania ewaluacyjne, jak i podaży instytucji, które mogłyby je realizować. Wskazuje się również na potrzebę działań w zakresie rozszerzenia praktyk ewaluacyjnych w obszarze wsparcia, jak i lepszej integracji ewaluacji z procesami programowania i zarządzania programami wsparcia.

Zakłada się, iż wszystkie zaprezentowane badania będą realizowane przez zespoły zewnętrzne, wyłonione w przetargach. Zasoby ludzkie, niezbędne do wdrożenia procesu ewaluacji można zatem podzielić na dwie kategorie:

- zespół w ramach IZ, odpowiedzialny za przeprowadzanie ewaluacji
- zespół ewaluacyjny

Proponuje się, aby na potrzeby każdej z ewaluacji do bieżących kontaktów z zespołem realizującym badanie była przypisana na stałe, na czas trwania ewaluacji minimum jedna osoba. Osoba taka powinna mieć już doświadczenie w zlecaniu, prowadzeniu oraz odbiorze minimum 2 badań ewaluacyjnych w ciągu przynajmniej 2 ostatnich lat.

Liczba osób wchodzących w skład zespołu ewaluacyjnego uzależniona jest od zakresu i tematu badań. W skład zespołu powinien wchodzić: kierownik badania (który prowadził lub uczestniczył w minimum 5 badaniach ewaluacyjnych w ciągu ostatnich 3 lat, w tym minimum 2 badaniach dotyczących EWT) oraz eksperci w takich dziedzinach jak programowanie, zarządzanie programami i projektami, finansowanie programów UE, regionaliści i specjaliści z poszczególnych sektorów (kultura, ekologia i ochrona środowiska, turystyka, transport, edukacja, współpraca instytucjonalna etc.).

⁶ EVALSED: *The resource for the evaluation of Socio-Economic Development*, September 2013, s. 62.

⁷ ESTEP: *Developing Evaluation Capacity – final report; on the framework to analyse the development of evaluation capacity in the EU Member States – A study for the Commission*, 2nd edition, September 2007, s. 23.

⁸ EVALSED: *The resource for the evaluation of Socio-Economic Development*, September 2013, s. 63-70.

Poniżej zaprezentowano plan szkoleń dla pracowników odpowiedzialnych za planowanie i realizację procesu ewaluacji Programu. Plan szkoleń powinien być skonsultowany z grupą odbiorców i modyfikowany zgodnie ze zgłaszanym przez nich zapotrzebowaniem.

Plan szkoleń dla pracowników zaangażowanych w proces ewaluacji

L.p.	Tytuł/Temat szkolenia	Opis/Cel główny	Harmonogram									
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
1	Ewaluacja oddziaływania oparta na teorii	– zwiększenie kompetencji w zakresie metodologii ewaluacji pod kątem zwiększenia jakości planowanych badań ewaluacyjnych oraz dostosowaniu ich do zaleceń UE na okres programowania 2014-2020	x									
2	Zastosowanie metod kontryfaktycznych w badaniach ewaluacyjnych	– zwiększenie kompetencji w zakresie metodologii ewaluacji pod kątem zwiększenia jakości planowanych badań ewaluacyjnych oraz dostosowaniu ich do zaleceń UE na okres programowania 2014-2020	x									
3	Projektowanie badań ewaluacyjnych w trybie przetargów publicznych	– wypracowanie wspólnych standardów w zakresie projektowania badań ewaluacyjnych, opracowywania SIWZ i SOPZ m.in. dobór kryteriów wyboru ewaluatora (z uwzględnieniem zastosowania nowych narzędzi metodologicznych w ewaluacjach);	x									
4	Źródła danych w ewaluacji i ich wykorzystanie	– zwiększenie wiedzy na temat możliwości wykorzystania zdwersyfikowanych źródeł do ewaluacji programu; – identyfikacja źródeł danych wykorzystywanych do realizacji badań kontryfaktycznych;		x								
5	Metaanalizy i metaewaluacje	– Zwiększenie wiedzy z zakresu efektywnego wykorzystania wyników wcześniej realizowanych badań (w tym: ewaluacyjnych); techniki opracowywania metaanaliz i metaewaluacji			x							

L.p.	Tytuł/Temat szkolenia	Opis/Cel główny	Harmonogram								
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
6	Skuteczna komunikacja z beneficjentem	– pozyskanie kompetencji z zakresu współpracy, utrzymywania bieżącego kontaktu z beneficjentami oraz skutecznego świadczenia usług informacyjnych					x				
7	Współpraca z wykonawcą badania ewaluacyjnego interwencji publicznej – Współdziałanie i partycypacja w procesie ewaluacji; Monitoring i ocena przebiegu badania ewaluacyjnego	– rozwijanie zdolności ewaluacyjnych w sektorze publicznym, w szczególności zdolności do przeprowadzenia procesu ewaluacji z uwzględnieniem aspektu współpracy z wykonawcą badania ewaluacyjnego – poziom zaawansowany						x			
8	Wykorzystanie wyników i wniosków z badania ewaluacyjnego	– projektowanie strategii komunikowania wyników ewaluacji odbiorcom – wykorzystanie wniosków i rekomendacji z badań ewaluacyjnych							x		

Sposoby upowszechniania wyników ewaluacji

Jak wynika z dotychczasowych badań ewaluacyjnych, najskuteczniejszym sposobem masowego dotarcia z wynikami badań ewaluacyjnych do odbiorcy jest opublikowanie raportu końcowego w Internecie. Ze względu na dwujęzyczność obszaru wsparcia proponuje się, aby pełny raport był dostępny na dwujęzycznej stronie programu w języku polskim i niemieckim. Właściwym rozwiązaniem będzie również umieszczenie krótkiej broszury informacyjnej zawierającej najważniejsze informacje o Programie (także w dwóch wersjach językowych: polskiej i niemieckiej).

Kluczowym odbiorcą wyników ewaluacji jest IZ oraz WST, ewentualnie przedstawiciele krajów, zaangażowanych w realizację Programu. Proces badania ewaluacyjnego powinno zamykać seminarium robocze, na którym omówione zostaną wyniki badania i rekomendacje, poddane następnie pod dyskusję.

Ważne jest także, aby z wynikami badania zapoznali się także członkowie Komitetu Monitorującego. Proponuje się, aby każdy z członków otrzymał drogą mailową indywidualnie raport wraz ze streszczeniem w języku narodowym. Ponadto na najbliższym (po zakończeniu badania) posiedzeniu Komitetu, przedstawiciele zespołu ewaluacyjnego powinni zaprezentować w krótkim wystąpieniu kluczowe wnioski z badania wraz z rekomendacjami.

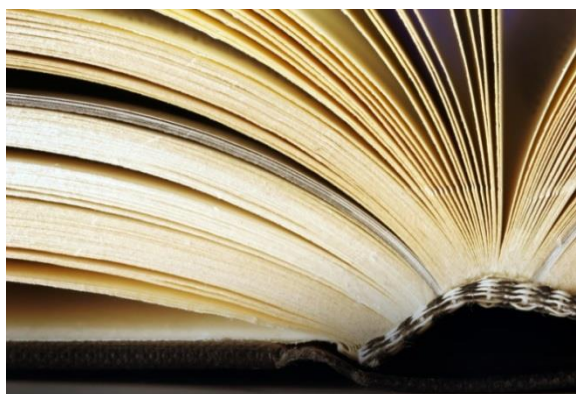
Budżet

Ze względu na zakres terytorialny badań (podregiony z dwóch krajów) oraz proponowane zakresy tematyczne niezbędne będzie uzyskiwanie danych od beneficjentów z rozległego obszaru. Sprawne poruszanie się po obszarze Programu zespołu ewaluacyjnego (np. w związku z prowadzonymi badaniami jakościowymi, nadzorowaniem badań ilościowych, uczestnictwem w seminariach, posiedzeniach Komitetu Monitorującego) wymagać będzie nakładów finansowych, związanymi z pozyskiwaniem danych. Na podstawie wstępnej kalkulacji szacuje się, iż średni koszt badania będzie wynosić około 35 000 EUR. Wyjątek stanowi badanie pierwsze (dotyczące procesu naboru i oceny projektów) oraz wpływu realizacji Programu na osiągnięcie celów Strategii Europa 2020, Strategii UE Regionu Morza Bałtyckiego, Strategii Rozwoju Euroregionu Nysa 2014-2020 i Strategii Polski Zachodniej 2020, którego koszt oszacowano na 20 000 EUR. Przewiduje się, że całość szacowanej kwoty, która będzie przeznaczona na badania ewaluacyjne nie powinna przekroczyć 450 000 EUR.

Sierpień 2014, Wrocław

***„Ewaluacja ex-ante programu współpracy
INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020 (wersja
1.3, 2014)”***

Załącznik 4 – Bibliografia

Załącznik 4 Bibliografia

1. Biała Księga. Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania. (KOM(2009) 147 wersja ostateczna);
2. Biała księga. Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu - dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu KOM(2011) 144 wersja ostateczna;
3. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce. Państwowy Instytut Geologiczny i Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2013 (wg stanu na 31 XII 2012 r.);
4. Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012. Raport EEA nr 12/2012;
5. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności;
6. Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko;
7. Environment and human health 2012 za Rappolder, EEA, 2012 r.;
8. Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;
9. Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, European Commission 2013;
10. Horyzont 2020 - program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji. (Horizon 2020 - The Framework Programme for Research and Innovation);
11. Klimat akustyczny w wybranych punktach województwa dolnośląskiego w 2012 roku, WIOŚ Wrocław, 2013;
12. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 (KPZK 2030);
13. Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Programem Działań na lata 2007-2013;
14. Krajową strategię rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie;
15. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014
<http://dokumenty.rcl.gov.pl/M2010101118301.pdf>;
16. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych - KPOŚK 2003 oraz jego aktualizacje;
17. Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2010-2012, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, Puławy 2012;
18. Naprawcze programy ochrony powietrza dla stref województwa dolnośląskiego;
19. Nasze ubezpieczenie na życie i nasz kapitał naturalny - unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020r. (KOM(2011)244 wersja ostateczna);
20. Ocena stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego rok 2012, WIOŚ

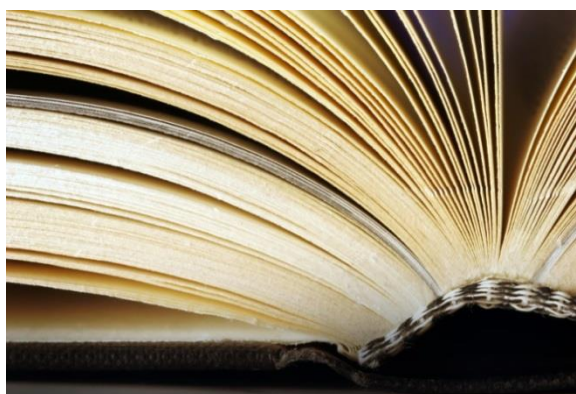
- Wrocław, 2013;
21. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2012, WIOŚ Wrocław, 2013;
 22. Ocena stopnia zanieczyszczenia gleb w województwie dolnośląskim w 2012 roku, WIOŚ Wrocław, 2013;
 23. Ogólny unijny Programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. "Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety";
 24. Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego (<http://www.eko.wbu.wroc.pl>);
 25. Plan działania dot. Programu Energii i Klimatu Saksonia 2012; 03/2013 (Maßnahmenplan zum Energie - und Klimaprogramm Sachsen 2012; 03/2013)
 26. Plan działań i raport dotyczący bioróżnorodności w Saksonii, 2013
 27. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego;
 28. Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego
 29. Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego na lata 2009 - 2013;
 30. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Saksonia – Polska 2007 – 2013. Ocena ex-ante. Kierownik projektu: Gerald Wagner Halle (S.), lipiec 2007
 31. Programy współpracy terytorialnej z udziałem Polski w perspektywie 2014-2020. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa 25 września 2012 r.
 32. Projekt Polityki Wodnej Państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016);
 33. Projekt Prognozy oddziaływania na środowisko POIŚ 2014 - 2020, 2013r., ATMOTERM S.A.;
 34. Projekt Regionalne Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, wersja przyjęta Uchwałą Nr 4894/IV/13 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 25 października 2013 roku;
 35. Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2012 r., WIOŚ Wrocław, 2013r.;
 36. Raport o stanie środowiska w województwie lubuskim w 2012 r., WIOŚ Zielona Góra, 2013 r.;
 37. Raport o stanie środowiska województwa dolnośląskiego w roku 2012, WIOŚ Wrocław, 2013;
 38. Raport: Polska 2030. Wyzwania rozwojowe;
 39. Report of the United Nations Conference on Sustainable Development (A/CONF.216/16), 2012
<http://www.uncsd2012.org/content/documents/814UNCSD%20REPORT%20final%20revs.pdf>
;
 40. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu "Europejska współpraca terytorialna";
 41. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;
 42. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej (KOM(2011) 650 wersja

- ostateczna);
43. Siedlungsabfallbilanz 2012, Landesamt für Umwelt Landwirtschaft und Geologie
 44. Sprawozdanie roczne 2007. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2007-2013.
 45. Sprawozdanie roczne 2008. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2007-2013.
 46. Sprawozdanie roczne 2009. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2007-2013.
 47. Sprawozdanie roczne 2010. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2007-2013.
 48. Sprawozdanie roczne 2011. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2007-2013.
 49. Sprawozdanie roczne 2012. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2007-2013.
 50. Sprawozdanie roczne 2013. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Saksonia 2007-2013.
 51. Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa do 2020 r., Ministerstwo Gospodarki i Ministerstwo Środowiska w Polsce;
 52. Strategia Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego wyłączeniu społecznemu (KOM(2010)2020 wersja ostateczna);
 53. Strategia leśna 2020 dla Niemiec
 54. Strategia leśna 2050 dla Saksonii
 55. Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030r.) <http://www.transport.gov.pl/files/0/1795904/130122SRTnaRM.pdf>;
 56. Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego 2020;
 57. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020
 58. Strategia Saksonii 2020 z 29.04.2011 (Strategiepapier Sachsen 2020)
 59. Strategia UE adaptacji do zmian klimatu (Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions. An EU Strategy on adaptation to climate change. (COM(2013)216 final);
 60. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020);
 61. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, za E. Siwiec (IOŚ- PIB);
 62. Umweltbericht 2012, Staatsministerium für Umwelt Und Landwirtschaft, 2013
 63. VII Ogólny unijny program działań w zakresie środowiska do 2020 r. Dobrze żyć w granicach naszej planety. (7EAP) 2012/0337(COD);
 64. Wojewódzki Plan gospodarki odpadami dla województwa dolnośląskiego 2012;
 65. Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015;
 66. Wytyczne dla SOOŚ Federalnego Urzędu Środowiska; 2010 (Leitfaden zur Strategischen Umweltprüfung des Bundesumweltamtes (UBA))
 67. Wyzwania i cele dla programów współpracy transgranicznej z udziałem Polski po 2013 roku. EGO – Evaluation for Government Organizations s.c., Warszawa, 2 października 2012r.

Sierpień 2014, Wrocław

„Ewaluacja ex-ante programu współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020 (wersja 1.3, 2014)”

Załącznik 2 – Synteza wyników strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Załącznik 5 Synteza wyników strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Na podstawie przeprowadzonych analiz w trakcie prac nad Prognozą oddziaływania na środowisko projektu PWI PL-SN 2014-2020 można wyciągnąć następujące wnioski ogólne:

Program, jako całość pozytywnie oddziałuje na środowisko, szczególnie na ludzi i sprzyja rozwiązaniu niektórych problemów dotyczących poprawy stanu środowiska. Tylko niektóre obszary wsparcia potencjalnie mogą wpływać negatywnie na poszczególne elementy środowiska. Szczegółowe wnioski w tym zakresie przedstawione są w odpowiednich rozdziałach Prognozy.

Ogólny sposób sformułowania Programu i brak wymienionych konkretnych projektów, jakie otrzymają wsparcie nie pozwalają na bardziej szczegółową ocenę możliwych oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska. Dlatego również Prognoza została opracowana na podobnym stopniu ogólności. Wszystkie cele szczegółowe Programu związane są z zacieśnianiem współpracy polsko – saksońskiej oraz poprawą dostępności komunikacyjnej przejść granicznych. Ma to zapewnić zrównoważony rozwój obszaru przygranicznego. Jednak nie należy spodziewać się jego znaczącego wpływu na rozwiązanie wszystkich problemów środowiskowych na obszarze objętym Programem. Działania w tym zakresie należy traktować, jako komplementarne do innych przedsięwzięć. Brak w Programie osi priorytetowych nakierowanych ściśle na rozwiązanie problemów w zakresie środowiska, które, z punktu widzenia jego stanu, byłyby bardzo pożądane w regionie.

Przeprowadzona analiza spójności wewnętrznej wykazała ogólną zgodność wewnętrzną Programu. Działanie wskazane do realizacji w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych wzajemnie się uzupełniają i/lub wzmacniają.

Na podstawie analizy celów dokumentów strategicznych UE stwierdza się, że Program realizuje cele tych dokumentów.

Analiza celów dokumentów strategicznych Polski i Saksonii wykazała, że Program, generalnie realizuje te cele.

W celu ograniczenia negatywnych oddziaływań Programu na środowisko zaproponowano szereg rekomendacji zmniejszających negatywne oddziaływania (rozdział 4.4) lub ewentualne rozwiązania alternatywne (rozdział 4.5). Wskazano również propozycje kryteriów wyboru projektów pod kątem środowiskowym (rozdział 6).

Szczegółowe analizy przeprowadzone w trakcie prac nad Prognozą wskazują, że mało prawdopodobne jest wystąpienie oddziaływań transgranicznych mogących potencjalnie oddziaływać na inne kraje.

Mało prawdopodobne jest wystąpienie konfliktów społecznych w wyniku realizacji Programu, gdyż nie obejmuje on realizacji inwestycji o dużej skali (np.: budowa nowych odcinków dróg, rozbudowa infrastruktury gospodarki odpadami).

Na obecnym, ogólnym poziomie działań przedstawionych w PWI PL-SN 2014-2020 nie można jednoznacznie przewidzieć oddziaływań skumulowanych ze względu na brak informacji o lokalizacji przedsięwzięć. To właśnie lokalizacja przesądzać będzie o wystąpieniu kumulacji negatywnych oddziaływań. Wskazane potencjalne oddziaływania skumulowane w większości będą miały charakter

raczej krótkotrwały (na etapie realizacji inwestycji) i lokalny. Należy w takich przypadkach zwrócić szczególną uwagę na odpowiednie zaplanowanie terminów prac tak, aby zminimalizować negatywne oddziaływania na ludzi, zwierzęta i rośliny oraz bioróżnorodność.

Zestawienie szczegółowych wniosków i rekomendacji zestawiono w formie tabelarycznej w kolejnym rozdziale (5.2). Wynikają one z poszczególnych badań opisanych bardziej szczegółowo w poszczególnych rozdziałach Prognozy.

Rekomendacje

Realizacja działań objętych wsparciem w ramach PWI PL-SN 2014-2020 wpływać będzie pozytywnie przede wszystkim na ludzi, poprawiając jakość życia, bezpieczeństwo mieszkańców, dostępność komunikacyjną i inne. Niemniej, wydaje się, że w Programie powinny być bardziej podkreślone działania na rzecz ochrony środowiska. Również warto byłoby wymienić w Programie kategorie projektów w zakresie środowiska, które z punktu widzenia jego stanu byłyby najbardziej pożądane w regionie. Zaproponowane rekomendacje dotyczą sposobu i zakresu uwzględnienia w projekcie PWI PL-SN 2014-2020 ustaleń zawartych w Prognozie. Dotyczą one aspektów zrównoważonego rozwoju, które z punktu widzenia ochrony środowiska i przyjętych do realizacji dokumentów programowych powinny zostać rozważone do dofinansowania, jako konieczne i priorytetowe działania.

Tabela 4. Szczegółowe wnioski i rekomendacje wynikające z Prognozy

Lp.	Wnioski	Rekomendacje z uzasadnieniem
1	Program powinien zawierać działania związane z „zielonymi miejscami pracy”.	<p>1. Zapewnienie w osi III wsparcia dla zielonych miejsc pracy.</p> <p>2. Uwzględnienie w kryteriach wyboru projektów działań związanych z tworzeniem i rozwojem zielonych miejsc pracy.</p> <p><u>Uzasadnienie:</u></p> <p>Uwzględnienie zielonych miejsc pracy związane jest z koniecznością zapewnienia umiejętności i kwalifikacji zawodowych niezbędnych do inteligentnego rozwoju zielonej gospodarki, w związku z wdrażaniem wzorców zrównoważonej produkcji, dotyczącej zmniejszania presji na środowisko przy prowadzeniu i rozwoju działalności gospodarczej.</p>
2	Projekty realizowane w ramach Programu powinny być wybierane z uwzględnieniem ich wpływu na obszary chronione.	<p>W kryteriach wyboru projektów należy uwzględnić minimalizowanie potencjalnych negatywnych wpływów na cele ochrony obszarów chronionych.</p> <p><u>Uzasadnienie:</u></p> <p>Zgodnie z polityką ekologiczną obu krajów, jak i przepisami UE należy ograniczać do maksimum potencjalne negatywne oddziaływania na cele ochrony wszystkich obszarów chronionych.</p>
3	Program powinien być również maksymalnie wykorzystany do podniesienia poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa (bezpośrednio i pośrednio).	<p>W kryteriach wyboru projektów (szczególnie w osi III) należy uwzględnić wpływ na podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa.</p> <p><u>Uzasadnienie:</u></p> <p>W dalszym ciągu notuje się w obu krajach niski poziom</p>

świadomości ekologicznej społeczeństwa.	
<p>4 Program powinien uwzględniać działania skierowane na ograniczenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych, tzw. „niskiej emisji”.</p>	<p>Warto rozważyć dodanie nowej osi, w której uwzględnione zostaną działania:</p> <ul style="list-style-type: none">– wspierające podłączenie odbiorców do sieci ciepłych;– zmianę sposobu ogrzewania na taki, który powoduje wprowadzanie do powietrza mniejszych ilości zanieczyszczeń;– uświadamiające mieszkańców o wpływie codziennych zachowań na stan jakości powietrza. <p><u>Uzasadnienie:</u></p> <p>Na obszarze objętym Programem przekraczane są wartości dopuszczalne i docelowe stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Po stronie polskiej – pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu, a po stronie niemieckiej benzo(a)pirenu. Zanieczyszczenia te pochodzą głównie z indywidualnych systemów grzewczych, w których spalane są paliwa stałe (np. węgiel lub drewno w kominkach). Dlatego wskazane jest kierowanie środków finansowych w celu ograniczenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych oraz edukację ekologiczną zmieniającą mentalność mieszkańców w tych kwestiach.</p>
<p>5 Projekty realizowane w ramach Programu powinny być wybierane z uwzględnieniem ich wpływu na krajobraz.</p>	<p>W kryteriach wyboru projektów należy uwzględnić ich wpływ na krajobraz:</p> <ul style="list-style-type: none">– minimalizowanie potencjalnych negatywnych wpływów, szczególnie na obszary o cennych walorach krajobrazowych oraz w niewielkim stopniu przeobrażonych,– promować działania prowadzące do poprawy walorów krajobrazowych obszarów silnie zmienionych antropogenicznie. <p><u>Uzasadnienie:</u></p> <p>Na terenie objętym Programem znajduje się szereg miejsc cennych przyrodniczo. Są to Parki Narodowe, rezerваты, w tym rezerваты biosfery oraz szereg parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Z drugiej strony jest wiele miejsc silnie zmienionych antropogenicznie, czy wręcz zdegradowanych pod względem krajobrazowym, np. kopalnie odkrywkowe. Jednocześnie obszar ten jest interesujący z punktu widzenia turystycznego, a działania przewidziane w Programie mają ten potencjał wzmocnić i promować. Dlatego, dla zachowania cennych walorów krajobrazowych, warto zastosować kryteria wyboru projektów promujące pozytywny wpływ na krajobraz.</p>

Sierpień 2014, Wrocław

Wykonanie badania ewaluacyjnego pn. „Ewaluacja ex-ante oraz prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2014-2020”

Załącznik 1. Diagramy przyczynowo - skutkowe

Zamawiający: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Wykonawca: WARR, ATMOTERM

W załączniku prezentujemy diagramy przyczynowo - skutkowe opisujące rekomendowaną logikę interwencji we wszystkich osiach priorytetowych w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2014-2020.

Diagramy zostały opracowane w oparciu o schematy zawarte w „Zaleceniach w zakresie ewaluacji ex-ante (...)”¹. Najistotniejszym ich elementem jest opis związków przyczynowo-skutkowych zachodzących pomiędzy poszczególnymi elementami logiki programu, tj. potrzebami, podjętymi działaniami, produktami i rezultatami.

Podczas konstruowania diagramów przyjęto założenia:

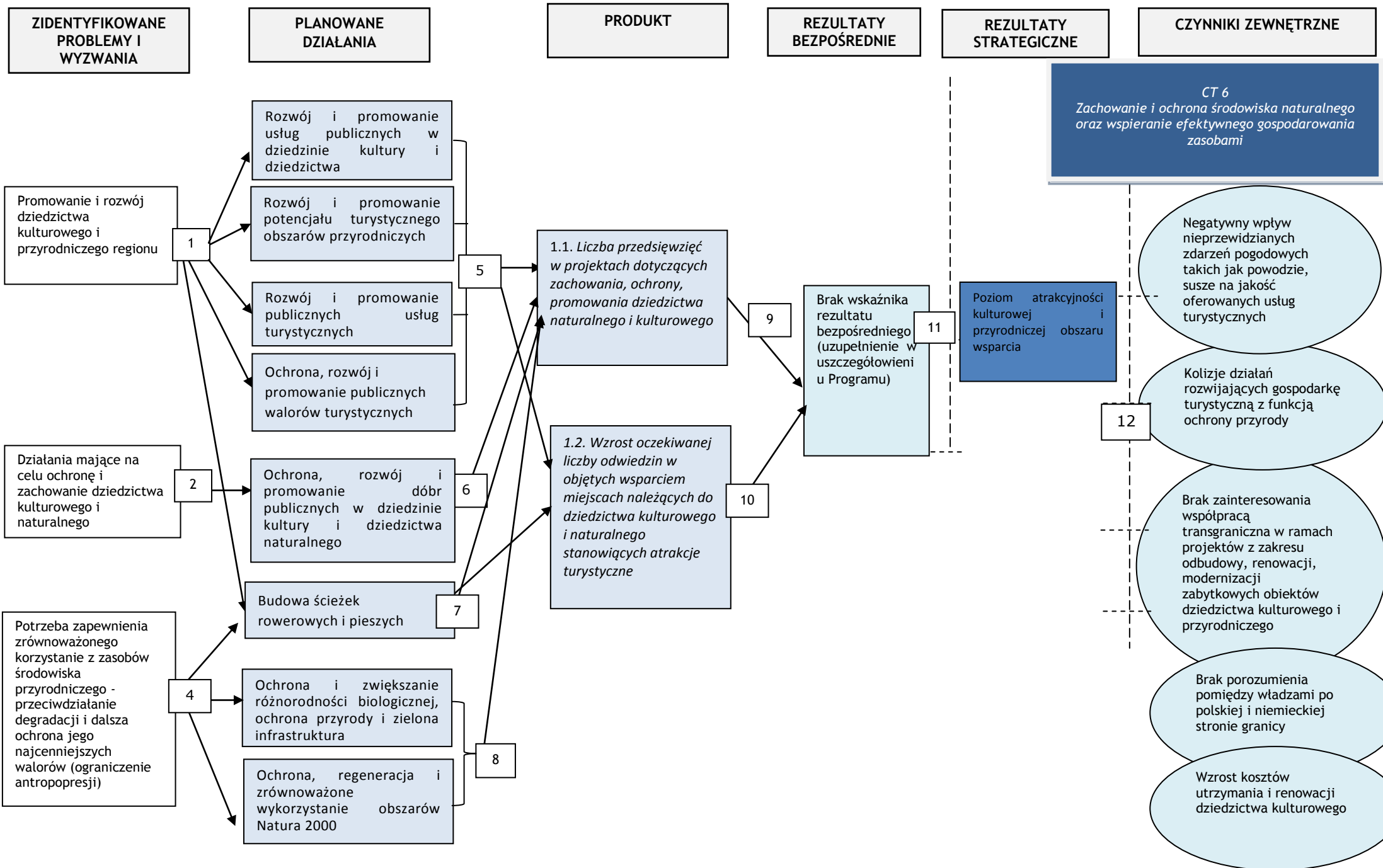
- Poszczególne diagramy odnoszą się - jak sugerowano w wytycznych – do każdej z osi priorytetowych.
- Opis związków przyczynowo-skutkowych opracowany w odniesieniu do poszczególnych elementów logiki opierał się, poza wynikami badania ewaluacyjnego, również na źródłach (w tym: wynikach badań empirycznych) z innych regionów, kraju i świata. Priorytetowo traktowane były jednak źródła odnoszące się bezpośrednio do obszaru wsparcia.

¹ Zalecenia w zakresie ewaluacji ex-ante programów operacyjnych na lata 2014-2020, Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2012 r.

1.1 DIAGRAM

Cel tematyczny: 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami

Priorytet Inwestycyjny 6.(C) Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

1.2. Opis związków przyczynowo – skutkowych rekomendowanej logiki interwencji

„1” – Powiązanie problemów: „Promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego” z interwencjami: rozwój i promowanie usług publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa, rozwój i promowanie potencjału turystycznego obszarów przyrodniczych, rozwój i promowanie publicznych usług turystycznych, ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych, a także budowa ścieżek rowerowych i pieszych. W obszarze wsparcia zidentyfikowano bardzo duży potencjał dla rozwoju turystyki. Na terenie pogranicza polsko-saksońskiego obecne są obiekty kulturowe o znaczeniu międzynarodowym oraz cenne obszary przyrodnicze, przy czym potencjał ten nie jest w pełni wykorzystywany, nie obserwuje się także wystarczających działań promocyjnych. Wybór interwencji podyktowany jest zarówno potrzebą wykorzystania potencjału przyrodniczego i kulturowego w celu utworzenia i wypromowania jednolitego regionu turystycznego o wysokiej atrakcyjności i popularności w obu krajach, jak też potrzebą rozwijania wymiany kulturalnej. W ramach wymienionych typów interwencji planuje się m.in.:

- tworzenie i promocję wspólnych produktów, sieci informacyjnych i dydaktycznych w zakresie dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- sieciowanie (szlaki m. in. tematyczne, dydaktyczne, strategie marketingowe), w tym rozbudowę istniejącego systemu ścieżek krajobrazowych, kulturowych, rowerowych – jako elementu wykorzystania szczególnego potencjału do rozwoju turystyki,
- koordynację transgraniczną systemów informacji turystycznej, stworzenie spójnego systemu oznakowania i informacji o zabytkach kulturowych i naturalnych,
- utworzenie i wspieranie wspólnej marki regionu,
- tworzenie i rozbudowę transgranicznych systemów przesiadkowych komunikacji publicznej poprawiających dostępność komunikacyjną obszarów przyrodniczych,
- tworzenie i rozbudowę wielojęzycznych systemów informacyjnych i sprzedażowych związanych z promocją obiektów turystycznych i kulturalnych,
- rozbudowę systemu integracji biletowej na obszarze wsparcia,
- budowę i rozbudowę węzłów transportu multimodalnego, w tym transportu rowerowego umożliwiających dojazd do obszarów cennych przyrodniczo,
- budowę małej infrastruktury na potrzeby transportu publicznego (przystanki, stojaki na rowery, tabliczki przystankowe itp.) służącej poprawie turystycznego wizerunku terenu.

Produktem planowanych (5) działań będzie zarówno liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących zachowania, ochrony, promowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego, jak również wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego stanowiących atrakcje turystyczne. Realizacja działań przyczyni się do podniesienia atrakcyjności turystycznej obszaru objętego wsparciem.

„2” – Powiązanie problemów: Działania mające na celu ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego z interwencją ochrona, rozwój i promowanie dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa naturalnego. W ramach interwencji prowadzone będą działania mające na celu m.in. konserwację, ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego, tak aby zachować istniejący potencjał. Zgodnie z programem planuje się opracowanie wspólnych standardów w zakresie ochrony i konserwacji zabytków, rewitalizację i promocję zabytków przyrody i kultury, poprawę infrastruktury kultury poprzez rozwój i zachowanie obiektów kultury i projektów kulturalnych, opiekę nad wspólnym historycznym krajobrazem kulturowym, realizację programów

wymiany zabytków ruchomych i muzealiów, digitalizację zabytków ruchomych i nieruchomych związanych z obszarem transgranicznym.

Produkty podejmowanych interwencji będą mierzone za pomocą wskaźnika (6) liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących zachowania, ochrony, promowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

„3” – Powiązanie problemów: Potrzeba zapewnienia zrównoważonego korzystania z zasobów środowiska przyrodniczego - przeciwdziałanie degradacji i dalsza ochrona jego najcenniejszych walorów (ograniczenie antropopresji) z interwencjami budowa ścieżek rowerowych i pieszych, ochrona i zwiększanie różnorodności biologicznej, ochrona przyrody i zielona infrastruktura oraz ochrona, regeneracja oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000. W ramach wymienionych działań podejmowane będą m.in. inwestycje polegające na wspólnej ochronie transgranicznych naturalnych siedlisk, rozwoju i intensyfikacji współpracy parków, ogrodów botanicznych oraz zoologicznych na rzecz ochrony przyrody, budowie lub modernizacji małej infrastruktury turystycznej służącej ograniczaniu antropopresji na obszarach cennych przyrodniczo, realizacji działań wspierających ochronę i rozwój dziedzictwa naturalnego oraz krajobrazu w obszarze wsparcia.

Produkty podejmowanych interwencji będą mierzone za pomocą wskaźnika (8) liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących zachowania, ochrony, promowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego. W przypadku działań dotyczących budowy sieci szlaków i ścieżek turystycznych wskaźnikiem produktu (7) będzie również wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego stanowiących atrakcje turystyczne.

Rezultatem o znaczeniu strategicznym dla wszystkich wskazanych wyżej interwencji (powiązanie „11”) będzie poziom atrakcyjności kulturowej i przyrodniczej obszaru wsparcia, mierzony na podstawie ankiety.

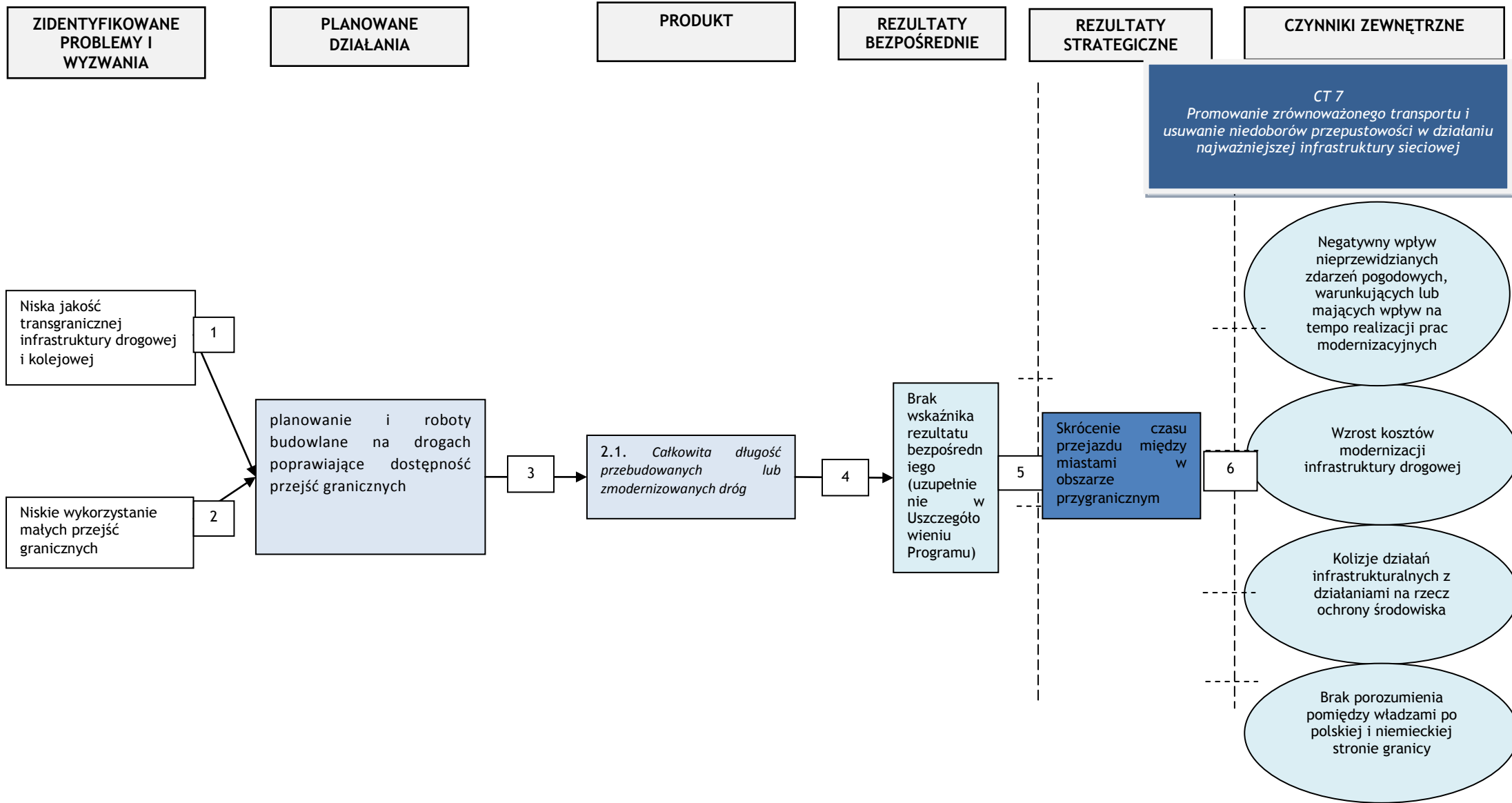
„12” – Powiązanie wskaźników rezultatu strategicznego z czynnikami zewnętrznymi.

Na realizację wsparcia w ramach osi priorytetowej mogą mieć wpływ zewnętrzne czynniki, takie jak negatywny wpływ nieprzewidzianych zdarzeń pogodowych tj. powodzie, susze na jakość oferowanych usług turystycznych, kolizje działań rozwijających gospodarkę turystyczną z funkcją ochrony przyrody, a także wzrost kosztów utrzymania i renowacji dziedzictwa kulturowego. Jednocześnie planowane działania mogą spotkać się z brakiem zainteresowania współpracą transgraniczną w ramach projektów z zakresu odbudowy, renowacji, modernizacji zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz brakiem porozumienia pomiędzy władzami po polskiej i niemieckiej stronie granicy.

2.1 DIAGRAM

Cel tematyczny: 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

Priorytet Inwestycyjny 7.(B) Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym węzłami multimodalnymi

2.2. Opis związków przyczynowo – skutkowych rekomendowanej logiki interwencji

„1” – Powiązanie problemów: „Niska jakość transgranicznej infrastruktury drogowej i kolejowej” oraz „niskie wykorzystanie małych przejść granicznych” z działaniem „planowanie i roboty budowlane na drogach poprawiające dostępność przejść granicznych”

Obszar objęty programem współpracy transgranicznej charakteryzuje się wysokim stopniem peryferyzacji, niską jakością połączeń transgranicznych oraz innymi, zdiagnozowanymi w Programie problemami - złym stanem technicznym dróg niższego rzędu ograniczający dostępność wewnątrz powiatów (co nie stanowi przedmiotu wsparcia w ramach współpracy, a raczej wsparcia z poziomu regionalnego i lokalnego) oraz Niewielki zasięg wspólnego biletu Euro-Nysa czy też brak systemowo zorganizowanego systemu transportu publicznego.

Dostępność transportowa jest w Programie poruszana wielopłaszczyznowo – zaznacza się konieczność zmniejszenia stopnia peryferyzacji przez wzgląd na rozwój turystyki czy też działalności opierającej się na podnoszeniu atrakcyjności zewnętrznej licznych terenów chronionego obszaru.

Niemniej jednak, to właśnie zwiększanie jakości połączeń transnarodowych pomiędzy polskim i niemieckim obszarem wsparcia może mieć, przy wykorzystaniu dostępnych środków, największy wpływ zarówno na zwiększanie integracji pomiędzy wspieranymi obszarami (obecnie znacznie odseparowanymi naturalną granicą jaką jest Nysa), ale także zwiększanie mobilności zarówno uczniów, pracowników czy turystów.

Wskaźnikiem produktu planowanych w ramach Programu interwencji w ramach 7 celu tematycznego (powiązanie „3”) w zakresie poprawy jakości połączeń transgranicznych będzie: *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg.*

Wskaźnikiem rezultatu strategicznego (powiązanie „4”) zamierzonych działań będzie skrócenie czasu przejazdu między miastami w obszarze przygranicznym, oceniane przez użytkowników niniejszych połączeń za pomocą cyklicznych ankiet (poprawa jakości jako zmiana wskaźnika oceny jakości w latach w trzech pomiarach – wartość bazowa (2014), pośrednia (2018) i docelowa (2023)).

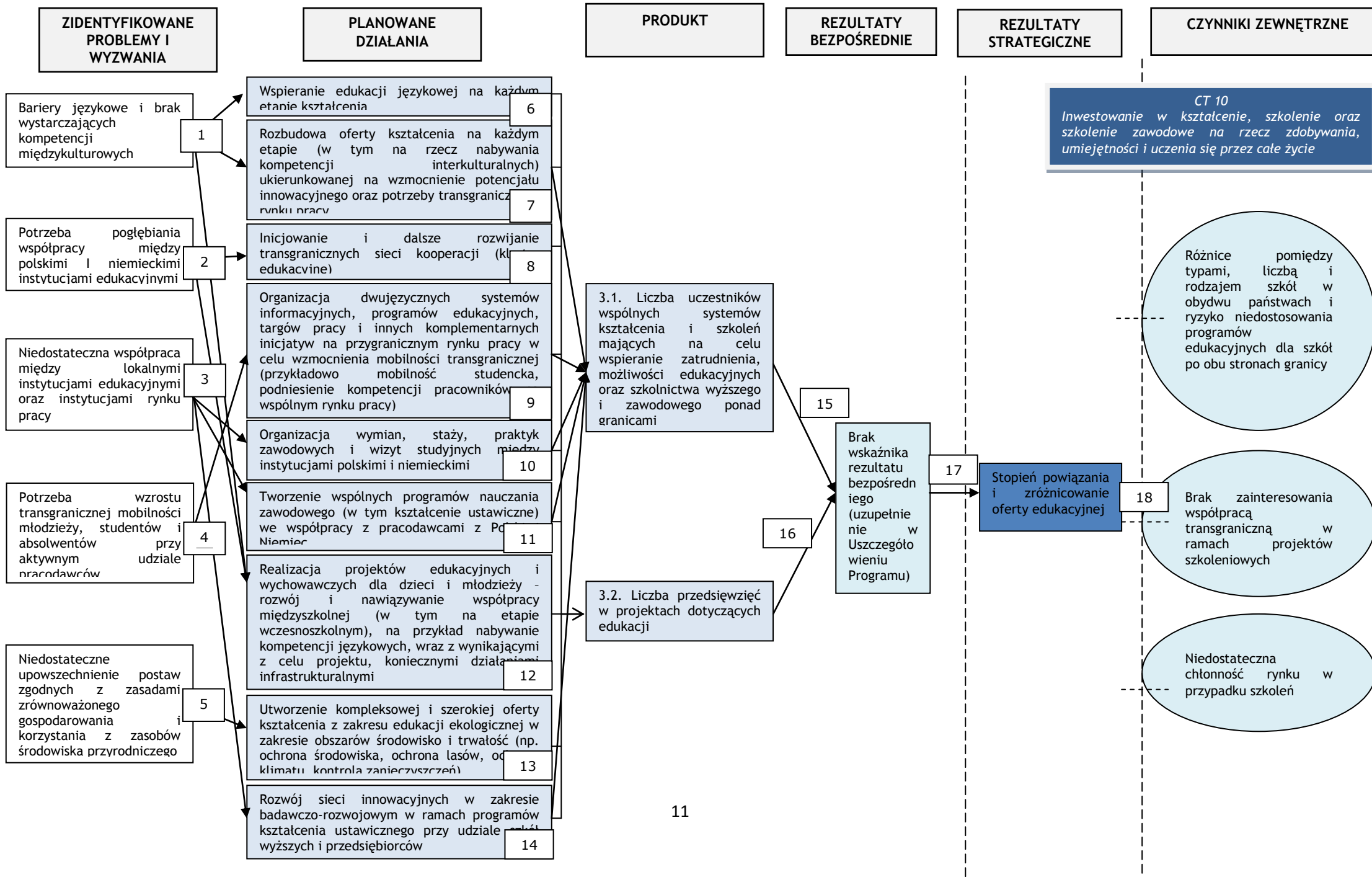
„6” – Powiązanie wskaźników rezultatu strategicznego z czynnikami zewnętrznymi.

Na realizację wsparcia w ramach osi priorytetowej mogą mieć wpływ podstawowe zewnętrzne czynniki, takie jak warunki pogodowe, stanowiące o czasie trwania prac modernizacyjnych, wzrost kosztów prac drogowych, konflikt działań infrastrukturalnych z działalnością na rzecz ochrony środowiska, czy też brak zgodności i chęci współpracy władz po obu stronach granicy w zakresie modernizacji przygranicznej infrastruktury drogowej.

2.1 DIAGRAM

Cel tematyczny: 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania, umiejętności i uczenia się przez całe życie

Priorytet Inwestycyjny 10.EWT Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe, na rzecz zdobywania umiejętności, uczenia się przez całe życie poprzez rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i szkolenia.

2.2. Opis związków przyczynowo – skutkowych rekomendowanej logiki interwencji

„1” – Powiązanie problemu: „Bariery językowe i brak wystarczających kompetencji międzykulturowych” z planowanymi działaniami.

Trudności w osiągnięciu porozumienia w międzynarodowym środowisku są poważnym problemem, za którym mogą stać liczne przyczyny. Przykładowo, zdaniem L. Barna, barierami stojącymi na drodze skutecznej komunikacji są: etnocentryzm, stereotypy, niepewność, zakładanie podobieństw zamiast różnic, odmienne języki oraz nieporozumienia w interpretowaniu sygnałów niewerbalnych (1994; por. także T. Paleczny 2007: 222-223). Bez względu jednak na przyczyny, zdaniem T. Palecznego „bariery w komunikacji międzykulturowej słabną i zanikają w miarę wzrostu częstotliwości i intensywności kontaktów zachodzących między członkami różnych grup kulturowych” (2007: 223). Jest zatem ważnym zadaniem Programu budowanie przestrzeni dla takich spotkań. W dokumencie przewidziano (powiązanie „1”) trzy działania ukierunkowane na rozwiązanie omawianego problemu. Przede wszystkim, planuje się „Wspieranie edukacji językowej na każdym etapie kształcenia”. Działanie to w najbardziej oczywisty sposób stwarza płaszczyznę komunikacji, udostępniając wspólny kod dla wzajemnego przekazywania wiadomości, chociaż oczywiście nie gwarantuje, iż zostaną one w odpowiedni sposób odczytane ani że osiągnięte zostanie porozumienie (ważna są tutaj bowiem np. kwestia gestykulacji, funkcjonujących wyłącznie w obrębie jednej grupy symboli, które są nieznanne adwersarzom, nastawienie do rozmowy itp.). Specyficzną formą poznawanie sąsiedzkiego narodu, także w zakresie przyswajania jego języka, jest kolejne planowane działanie, tj. „realizacja projektów edukacyjnych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży – rozwój i nawiązywanie współpracy międzyszkolnej (w tym na etapie wczesnoszkolnym), na przykład nabywanie kompetencji językowych, wraz z wynikającymi z celu projektu, koniecznymi działaniami infrastrukturalnymi”.

Produktem planowanych działań (powiązania „6”, „7” i „12”) będzie z *Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących edukacji* oraz w jednym przypadku (powiązanie „7”) *Liczba uczestników wspólnych systemów kształcenia i szkoleń mających na celu wspieranie zatrudnienia, możliwości edukacyjnych oraz szkolnictwa wyższego i zawodowego ponad granicami*

Rezultatem o znaczeniu strategicznym dla wszystkich wskazanych wyżej interwencji (powiązanie „17”) będzie stopień powiązania i zróżnicowanie oferty edukacyjnej.

„2” – Powiązanie problemu: „Potrzeba pogłębiania współpracy między polskimi i niemieckimi instytucjami edukacyjnymi” z planowanymi działaniami.

Aby rozwiązać zidentyfikowane wyzwanie, jakim jest potrzeba współpracy między polskimi i niemieckimi instytucjami edukacyjnym, w Programie zaplanowano następujące działania:

- Inicjowanie i dalsze rozwijanie transgranicznych sieci kooperacji (klastry edukacyjne).
- Realizacja projektów edukacyjnych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży – rozwój i nawiązywanie współpracy międzyszkolnej (w tym na etapie wczesnoszkolnym), na przykład nabywanie kompetencji językowych, wraz z wynikającymi z celu projektu, koniecznymi działaniami infrastrukturalnymi.

Produktem planowanych działań (powiązania „8” i „12”) będzie *Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami*.

Rezultatem o znaczeniu strategicznym dla wszystkich wskazanych wyżej interwencji (powiązanie „17”) będzie stopień powiązania i zróżnicowanie oferty edukacyjnej.

„3” – Powiązanie problemu: „Niedostateczna współpraca między lokalnymi instytucjami edukacyjnymi oraz instytucjami rynku pracy” z planowanymi działaniami.

Aby rozwiązać zidentyfikowane wyzwanie, w Programie zaplanowano następujące działania:

- Organizacja wymian, staży, praktyk zawodowych i wizyt studyjnych między instytucjami polskimi i niemieckimi
- Tworzenie wspólnych programów nauczania zawodowego (w tym kształcenie ustawiczne) we współpracy z pracodawcami z Polski i Niemiec.
- Rozwój sieci innowacyjnych w zakresie badawczo-rozwojowym w ramach programów kształcenia ustawicznego przy udziale szkół wyższych i przedsiębiorców.

Produktem planowanych działań (powiązania „10”, „11” i „114”) będzie z *Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących edukacji oraz Liczba uczestników wspólnych systemów kształcenia i szkoleń mających na celu wspieranie zatrudnienia, możliwości edukacyjnych oraz szkolnictwa wyższego i zawodowego ponad granicami.*

Rezultatem o znaczeniu strategicznym dla wszystkich wskazanych wyżej interwencji (powiązanie „17”) będzie stopień powiązania i zróżnicowanie oferty edukacyjnej.

„4” – Powiązanie problemu: „Potrzeba wzrostu transgranicznej mobilności młodzieży, studentów i absolwentów przy aktywnym udziale pracodawców” z planowanymi działaniami.

Aby rozwiązać zidentyfikowane wyzwanie, w Programie zaplanowano następujące działanie:

- Organizacja dwujęzycznych systemów informacyjnych, programów edukacyjnych, targów pracy i innych komplementarnych inicjatyw na przygranicznym rynku pracy w celu wzmocnienia mobilności transgranicznej (przykładowo mobilność studencka, podniesienie kompetencji pracowników na wspólnym rynku pracy).

Produktami planowanego działania (powiązanie „9”) będą *Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących edukacji oraz Liczba uczestników wspólnych systemów kształcenia i szkoleń mających na celu wspieranie zatrudnienia, możliwości edukacyjnych oraz szkolnictwa wyższego i zawodowego ponad granicami.*

Rezultatem o znaczeniu strategicznym dla wszystkich wskazanych wyżej interwencji (powiązanie „17”) będzie stopień powiązania i zróżnicowanie oferty edukacyjnej.

„5” – Powiązanie problemu: „Niedostateczne upowszechnienie postaw zgodnych z zasadami zrównoważonego gospodarowania i korzystania z zasobów środowiska przyrodniczego” z planowanymi działaniami.

Aby rozwiązać zidentyfikowane wyzwanie, w Programie zaplanowano następujące działanie:

- Utworzenie kompleksowej i szerokiej oferty kształcenia z zakresu edukacji ekologicznej w zakresie obszarów środowisko i trwałość (np. ochrona środowiska, ochrona lasów, ochrona klimatu, kontrola zanieczyszczeń).

Produktem planowanego działania (powiązanie „13”) będzie *Liczba uczestników wspólnych systemów kształcenia i szkoleń mających na celu wspieranie zatrudnienia, możliwości edukacyjnych oraz szkolnictwa wyższego i zawodowego ponad granicami.*

Rezultatem o znaczeniu strategicznym dla wszystkich wskazanych wyżej interwencji (powiązanie „17”) będzie stopień powiązania i zróżnicowanie oferty edukacyjnej.

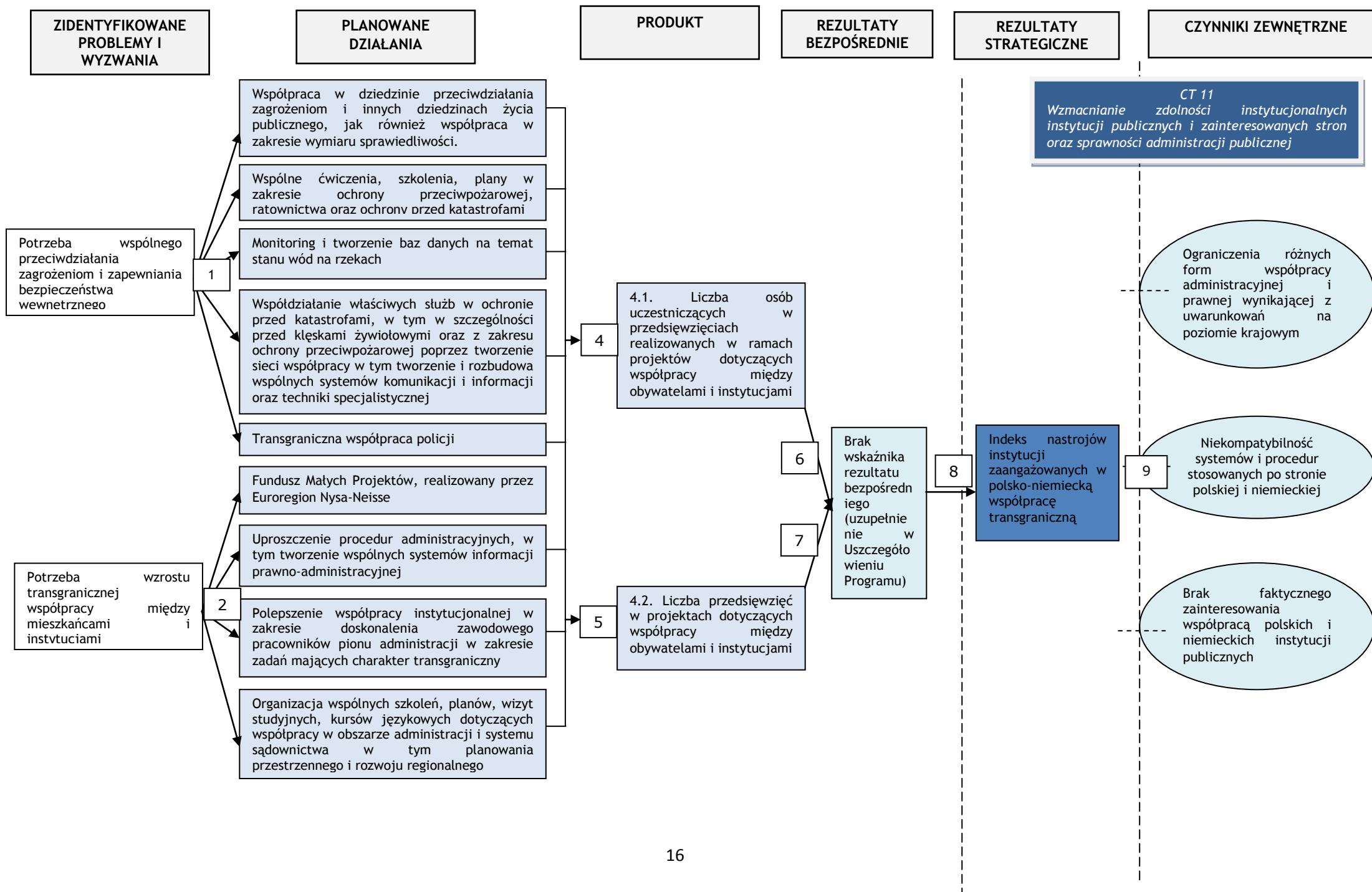
„18” – Powiązanie wskaźników rezultatu strategicznego z czynnikami zewnętrznymi.

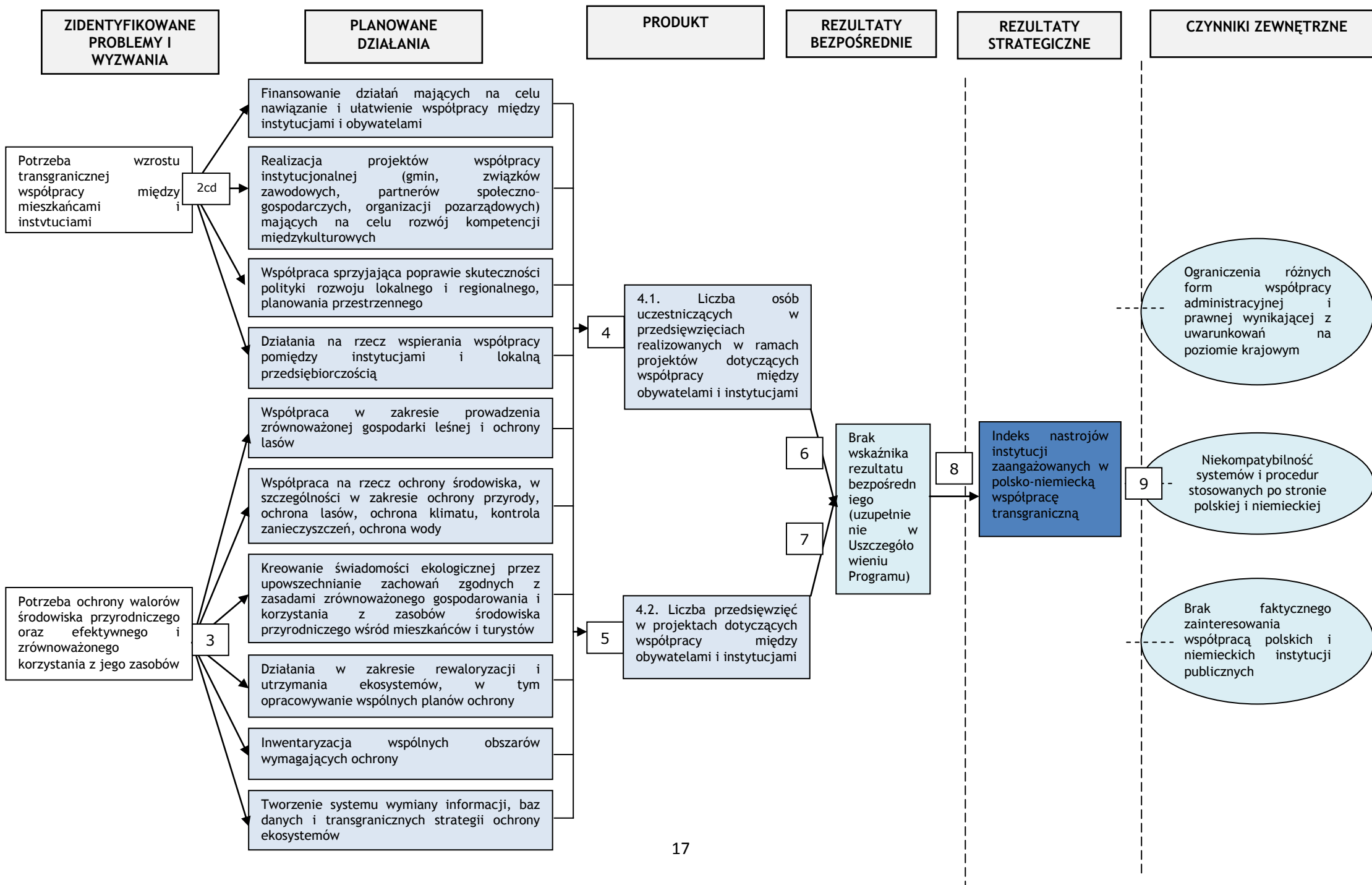
Czynniki zewnętrzne zidentyfikowane w odniesieniu do OP III, o potencjalnie znaczącym wpływie na realizację stawianych w jej ramach celów, to przede wszystkim różnice pomiędzy typami, liczbą i rodzajem szkół w obydwu państwach, a także ryzyko niedostosowania programów edukacyjnych dla szkół po obu stronach granicy. Ponadto, zawsze trzeba brać pod uwagę brak zainteresowania współpracą transgraniczną w ramach projektów szkoleniowych, a także niedostateczną chłonność rynku w przypadku szkoleń.

2.1 DIAGRAM

Cel tematyczny: 11. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej

Priorytet Inwestycyjny 11.EWT Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej poprzez wspieranie współpracy prawnej i administracyjnej i współpracy między obywatelami i instytucjami

2.2. Opis związków przyczynowo – skutkowych rekomendowanej logiki interwencji

„1” – Powiązanie problemu: „Potrzeba wspólnego przeciwdziałania zagrożeniom i zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego” z planowanymi działaniami.

Aby rozwiązać zidentyfikowane wyzwanie, jakim jest potrzeba wspólnych działań strony polskiej i niemieckiej w zakresie troski o bezpieczeństwo wewnętrzne oraz przeciwdziałanie zagrożeniom, w Programie zaplanowano następujące działania:

- Współpraca w dziedzinie przeciwdziałania zagrożeniom i innych dziedzinach życia publicznego, jak również współpraca w zakresie wymiaru sprawiedliwości.
- Wspólne ćwiczenia, szkolenia, plany w zakresie ochrony przeciwpożarowej, ratownictwa oraz ochrony przed katastrofami.
- Monitoring i tworzenie baz danych na temat stanu wód na rzekach.
- Współdziałanie właściwych służb w ochronie przed katastrofami, w tym w szczególności przed klęskami żywiołowymi oraz z zakresu ochrony przeciwpożarowej poprzez tworzenie sieci współpracy w tym tworzenie i rozbudowa wspólnych systemów komunikacji i informacji oraz techniki specjalistycznej.
- Transgraniczna współpraca policji.

Produktem planowanych działań (powiązania „4” i „5”) będzie *Liczba osób uczestniczących w przedsięwzięciach realizowanych w ramach projektów dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami oraz Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami.*

Rezultatem o znaczeniu strategicznym dla wszystkich wskazanych wyżej interwencji (powiązanie „8”) będzie indeks nastrojów instytucji zaangażowanych w polsko-niemiecką współpracę transgraniczną.

„2” – Powiązanie problemu: „Potrzeba wzrostu transgranicznej współpracy między mieszkańcami i instytucjami” z planowanymi działaniami.

Aby rozwiązać zidentyfikowane wyzwanie, jakim jest potrzeba współpracy przygranicznych mieszkańców i instytucji publicznych, w Programie zaplanowano następujące działania:

- Fundusz Małych Projektów, realizowany przez Euroregion Nysa-Neisse.
- Uproszczenie procedur administracyjnych, w tym tworzenie wspólnych systemów informacji prawno-administracyjnej.
- Polepszenie współpracy instytucjonalnej w zakresie doskonalenia zawodowego pracowników pionu administracji w zakresie zadań mających charakter transgraniczny.
- Organizacja wspólnych szkoleń, planów, wizyt studyjnych, kursów językowych dotyczących współpracy w obszarze administracji i systemu sądownictwa w tym planowania przestrzennego i rozwoju regionalnego.
- Finansowanie działań mających na celu nawiązanie i ułatwienie współpracy między instytucjami i obywatelami.
- Realizacja projektów współpracy instytucjonalnej (gmin, związków zawodowych, partnerów społeczno-gospodarczych, organizacji pozarządowych) mających na celu rozwój kompetencji międzykulturowych.
- Współpraca sprzyjająca poprawie skuteczności polityki rozwoju lokalnego i regionalnego, planowania przestrzennego.
- Działania na rzecz wspierania współpracy pomiędzy instytucjami i lokalną przedsiębiorczością.

Produktem planowanych działań (powiązania „4” i „5”) będzie *Liczba osób uczestniczących w przedsięwzięciach realizowanych w ramach projektów dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami* oraz *Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami*.

Rezultatem o znaczeniu strategicznym dla wszystkich wskazanych wyżej interwencji (powiązanie „8”) będzie indeks nastrojów instytucji zaangażowanych w polsko-niemiecką współpracę transgraniczną.

„3” – Powiązanie problemu: „Potrzeba ochrony walorów środowiska przyrodniczego oraz efektywnego i zrównoważonego korzystania z jego zasobów” z planowanymi działaniami.

Aby rozwiązać zidentyfikowane wyzwanie, jakim jest potrzeba współpracy w zakresie interwencji proekologicznych, w Programie zaplanowano następujące działania:

- Współpraca w zakresie prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony lasów.
- Współpraca na rzecz ochrony środowiska, w szczególności w zakresie ochrony przyrody, ochrona lasów, ochrona klimatu, kontrola zanieczyszczeń, ochrona wody.
- Kreowanie świadomości ekologicznej przez upowszechnianie zachowań zgodnych z zasadami zrównoważonego gospodarowania i korzystania z zasobów środowiska przyrodniczego wśród mieszkańców i turystów.
- Działania w zakresie rewaloryzacji i utrzymania ekosystemów, w tym opracowywanie wspólnych planów ochrony.
- Inwentaryzacja wspólnych obszarów wymagających ochrony.
- Tworzenie systemu wymiany informacji, baz danych i transgranicznych strategii ochrony ekosystemów.

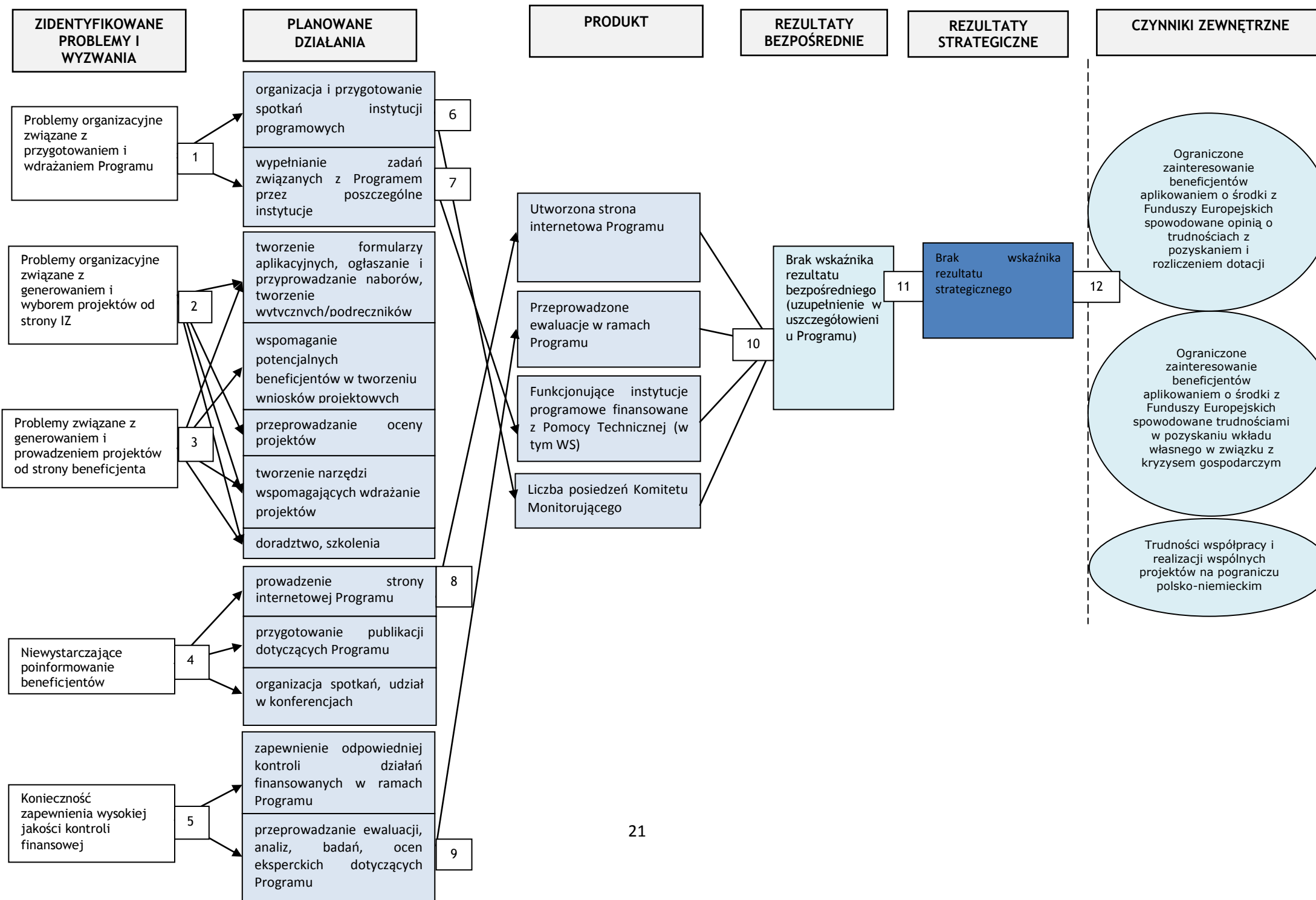
Produktem planowanych działań (powiązania „4” i „5”) będzie *Liczba osób uczestniczących w przedsięwzięciach realizowanych w ramach projektów dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami* oraz *Liczba przedsięwzięć w projektach dotyczących współpracy między obywatelami i instytucjami*.

Rezultatem o znaczeniu strategicznym dla wszystkich wskazanych wyżej interwencji (powiązanie „8”) będzie indeks nastrojów instytucji zaangażowanych w polsko-niemiecką współpracę transgraniczną.

„9” – Powiązanie wskaźników rezultatu strategicznego z czynnikami zewnętrznymi.

Analizując kontekst realizacji działań przewidzianych w ramach OP IV, kluczowym czynnikiem zewnętrznym wydają się tutaj ograniczenia różnych form współpracy administracyjnej i prawnej wynikające z uwarunkowań na poziomie krajowym. Powiązana z nim może być, choć nie musi, niekompatybilność systemów i procedur stosowanych po stronie polskiej i niemieckiej. Wreszcie, należy liczyć się z brakiem faktycznego zainteresowania współpracą polskich i niemieckich instytucji publicznych.

5.1 DIAGRAM

5.2. Opis związków przyczynowo – skutkowych rekomendowanej logiki interwencji

„1” Powiązanie problemu: Problemy organizacyjne związane z przygotowaniem i wdrażaniem Programu z działaniami organizacja i przygotowanie spotkań instytucji programowych wypełnianie zadań związanych z Programem przez poszczególne instytucje

„2” Powiązanie problemu: Problemy organizacyjne związane z generowaniem i wyborem projektów od strony IŻ z działaniami Tworzenie formularzy aplikacyjnych, ogłaszanie i przeprowadzanie naborów, tworzenie wytycznych/podręczników, Przeprowadzanie oceny projektów, Tworzenie narzędzi wspomagających wdrażanie projektów, doradztwo, szkolenia

„3” Powiązanie problemu: Problemy związane z generowaniem i prowadzeniem projektów od strony beneficjenta z działaniami Tworzenie formularzy aplikacyjnych, ogłaszanie i przeprowadzanie naborów, tworzenie wytycznych/podręczników, Wspomaganie potencjalnych beneficjentów w tworzeniu wniosków projektowych, Tworzenie narzędzi wspomagających wdrażanie projektów, Doradztwo, szkolenia.

„5” Powiązanie problemu: Konieczność zapewnienia wysokiej jakości kontroli finansowej z działaniami Zapewnienie odpowiedniej kontroli działań finansowanych w ramach Programu i Przeprowadzanie ewaluacji, analiz, badań, ocen eksperckich dotyczących Programu

Brak w Programie jasno zdefiniowanych problemów, na które planowane interwencje miałyby odpowiedzieć. Zakładamy, iż uwzględniono problemy ogólne, jakie mogą wystąpić w Programach UE, nie wyszczególniono natomiast problemów charakterystycznych dla specyfiki programów EWT oraz obszaru jaki oceniany Program obejmuje. Interwencje skupiają się przede wszystkim na podstawowych działaniach zapewniających funkcjonowanie Programu od strony administracyjnej, zapewnienie promocji oraz wspomaganie beneficjentów w składaniu i wdrażaniu projektów. Zapewniają także zwiększanie świadomości i wiedzy pracowników zaangażowanych w przygotowanie i wdrażanie Programu.

„4” – Powiązanie problemu: Niewystarczające poinformowanie beneficjentów z działaniami Prowadzenie strony internetowej Programu, Przygotowanie publikacji dotyczących Programu, Organizacja spotkań, udział w konferencjach

Problem niewystarczającego poinformowania beneficjentów Programu stanowić może jedno z kluczowych wyzwań, ze względu na transgraniczny charakter Programu oraz realizacji na niniejszym terenie innych programów (m.in. regionalnych). Podjęcie wskazanych działań jest wobec tego zasadne. Zwiększanie wiedzy beneficjentów jest istotną formą komunikacji pomiędzy stronami, co z jednej strony pozwala na podnoszenie świadomości potencjalnych beneficjentów na temat możliwości realizacji projektów w ramach Programu, z drugiej – pozwala osobom zaangażowanym w projektowanie i wdrażanie trafniej odpowiadać na ich potrzeby.

„6” – Powiązanie działania organizacja i przygotowanie spotkań instytucji programowych ze wskaźnikiem produktu: Liczba posiedzeń Komitetu Monitorującego

Wskaźnik produktu mierzy jedynie częściowo efekt zaplanowanego działania, uwzględnia bowiem jedynie pomiar częstotliwości spotkań tylko jednej komórki zaangażowanej w planowanie czy wdrażanie Programu.

„7” – Brak powiązania działania wypełnianie zadań związanych z Programem przez poszczególne instytucje ze wskaźnikiem produktu Funkcjonujące instytucje programowe finansowane z Pomocy Technicznej

Wskaźnik produktu pozwala dokonać jedynie pomiaru liczby instytucji programowych, natomiast nie pozwala mierzyć oczekiwanego efektu, jakim miałyby być efektywne wypełnianie zadań związanych z Programem.

„8” – Powiązanie działania prowadzenie strony internetowej Programu ze wskaźnikiem produktu: Utworzona strona internetowa Programu

Wskaźnik produktu mierzy efekt zaplanowanego działania, jest także łatwo mierzalny.

„9” – Powiązanie działania przeprowadzanie ewaluacji, analiz, badań, ocen eksperckich dotyczących Programu ze wskaźnikiem produktu Przeprowadzone ewaluacje w ramach Programu

Wskaźnik produktu mierzy jedynie częściowo efekt zaplanowanego działania, uwzględnia bowiem jedynie pomiar liczby przeprowadzonych badań ewaluacyjnych, nie uwzględnia natomiast innego rodzaju badań i opracowań mających na celu podnoszenie efektywności realizacji Programu.

Brak jest natomiast wskaźnika produktu odpowiadającego szeregowi pozostałych przyjętych działań, a przede wszystkim brak wskaźnika pomiaru realizacji działań z zakresu generowania i wyboru projektów. Z drugiej strony brak wskaźników produktu odpowiadających tej grupie działań (generowania i wyboru projektów) w WLWK 2014-2020 pozostawia dowolność w doborze wskaźnika.

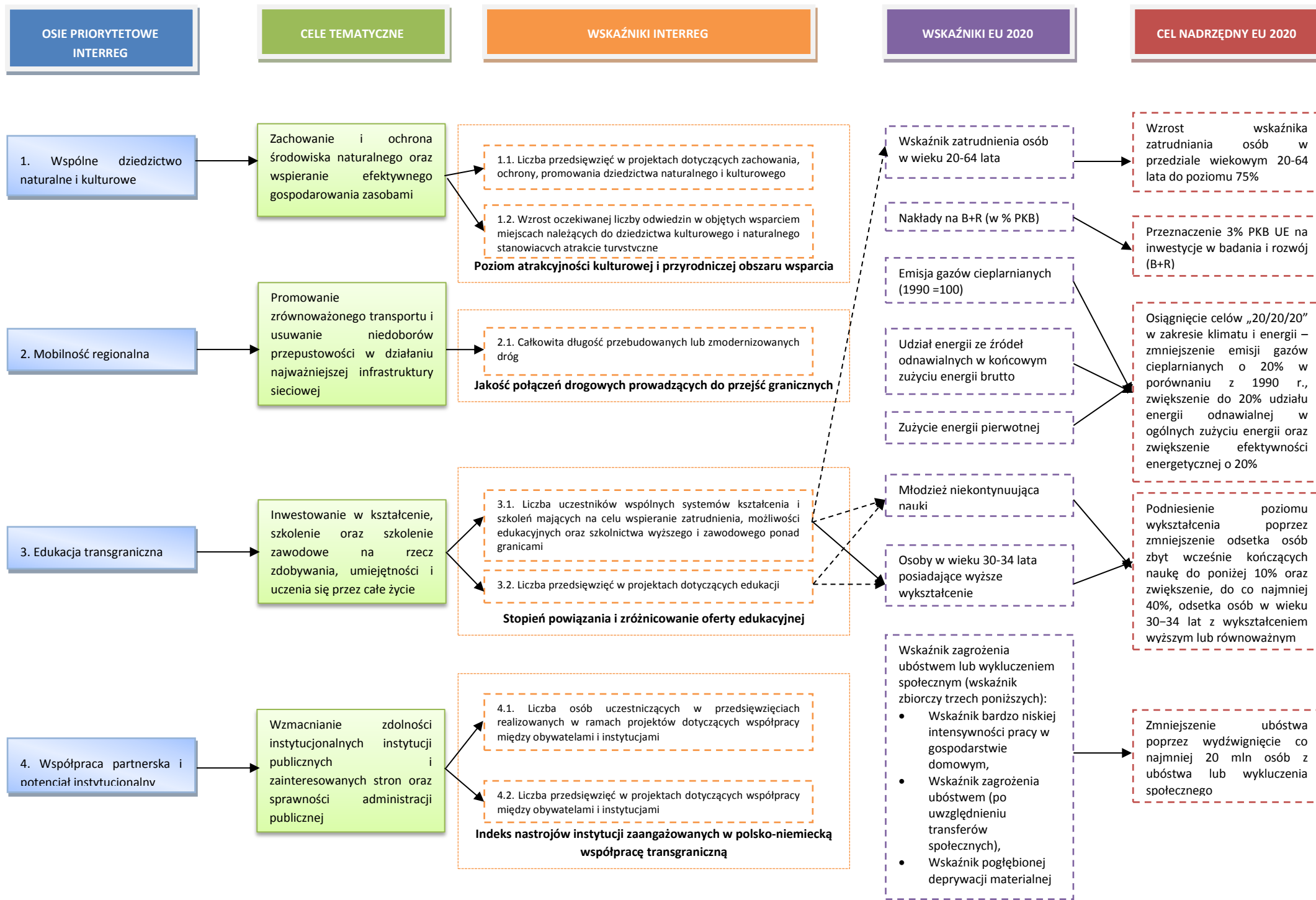
„10” – Powiązanie wskaźników produktu ze wskaźnikami rezultatu bezpośredniego

Na obecnym etapie nie określono wskaźników rezultatu bezpośredniego ich powiązanie nie jest więc możliwe do określenia.

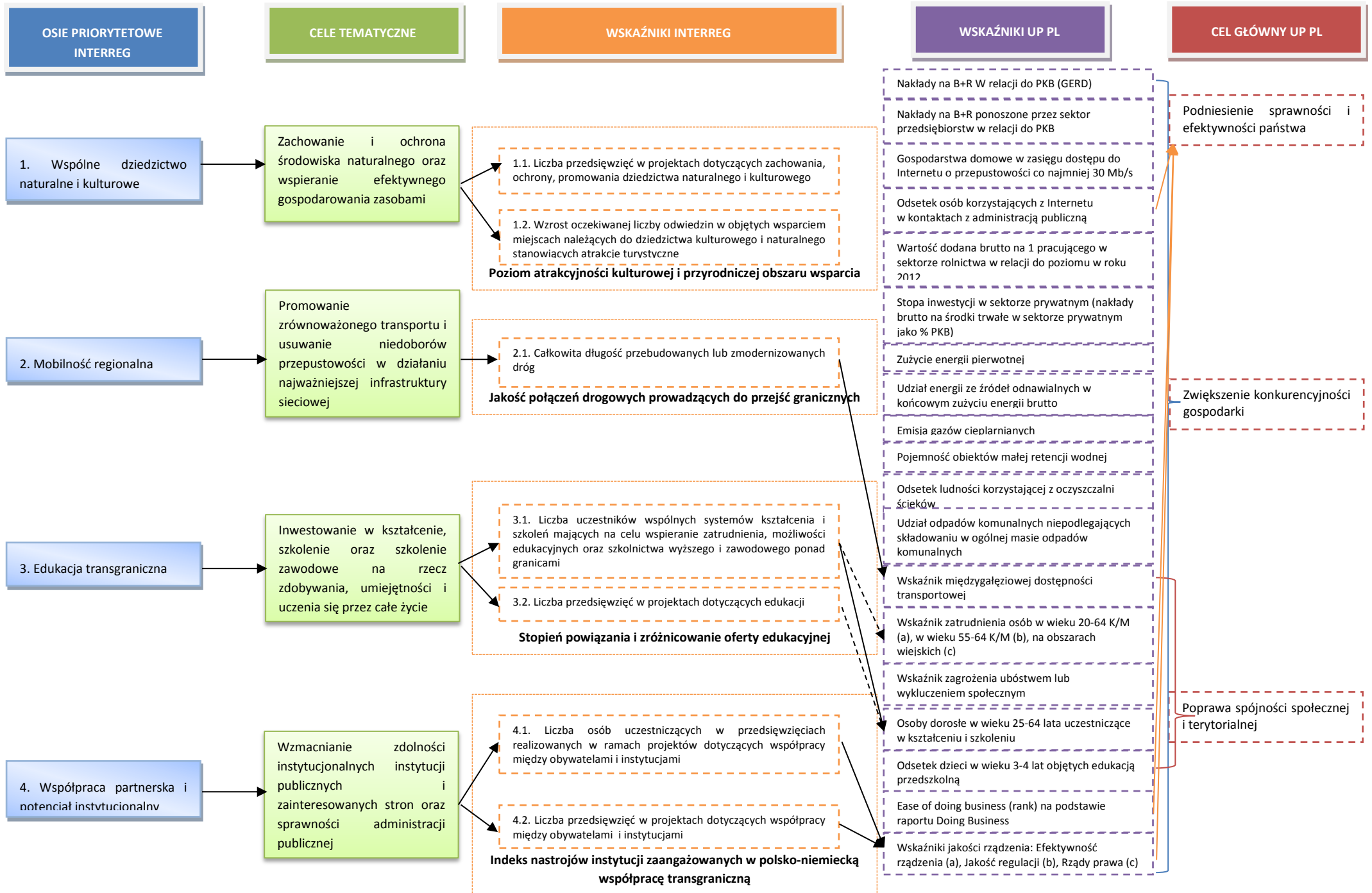
„13” – Powiązanie wskaźników rezultatu strategicznego z czynnikami zewnętrznymi:

Na obecnym etapie nie określono wskaźników rezultatu strategicznego, ich powiązanie z czynnikami zewnętrznymi nie jest więc możliwe do określenia. Niemniej, realizacja programu może zależeć od czynników zewnętrznych, niezależnych od instytucji zaangażowanych w proces projektowania i wdrażania Programu. Czynniki te to ograniczone zainteresowanie beneficjentów aplikowaniem o środki z Funduszy Europejskich spowodowane opinią o trudnościach z pozyskaniem i rozliczeniem dotacji, ograniczone zainteresowanie beneficjentów aplikowaniem o środki z Funduszy Europejskich spowodowane trudnościami w pozyskaniu wkładu własnego w związku z kryzysem gospodarczym czy trudności we współpracy i realizacji wspólnych projektów na pograniczu polsko-niemieckim.

EUROPA 2020:

UMOWA PARTNERSTWA (PL):

UMOWA PARTNERSTWA (DE):

